

PROF. NIVES OPAČIĆ

Žalosti me što je
djeci hrvatski jezik
najgori predmet

STR. 8

AKADEMIK DINKO KOVAČIĆ

Arhitektura kao
zajedništvo i sklad
čovjeka i prostora

STR. 14

JOŠKO ŠUPUTIĆ/CROPIX

god XIII.
broj 136.
22. veljače 2021.
www.unist.hr
www.unizg.hr

universitas

hrvatske sveučilišne novine

Rektor Dragan Ljutić,
premijer Andrej Plenković
i ministar Radovan Fuchs

PREMIJER ANDREJ PLENKOVIĆ
NA SVEUČILIŠTU U SPLITU

ZNAČAJNI USPJESI I VELIKI PROJEKTI

Str. 2

VLADIMIR DUGANDŽIĆ/CROPIX

NAJBOLJI STUDENTI
MEDICINSKOG FAKULTETA
U SPLITU

Medicina može biti samo prvi izbor

STR. 6

Eurosong mi nije važniji od fakulteta

ALBINA
GRČIĆ,
POBJEDNICA
'DORE'

STR. 27

PREMIJER ANDREJ PLENKOVIĆ NA SVEUČILIŠTU U SPLITU

ZNAČAJNI USPJESI I VELIKI PROJEKTI

Piše: FRANKA BABIĆ

Predsjednik Vlade Andrej Plenković s ministrom znanosti i obrazovanja prof. Radovanom Fuchsom, potpredsjednikom Hrvatskog sabora Antom Sanaderom, saborskim zastupnicima Brankom Bačićem i Antom Bačićem te Damirom Krstičevićem, posebnim savjetnikom za poslove obrane, posjetio je u utorak, 16. veljače, Sveučilište u Splitu. Tom prigodom susreli su se s prof. Draganom Ljutićem, rektorom Sveučilišta u Splitu, prorektorima prof. Đurđicom Miletić, prof. Leandrom Vranješ Markić, prof. Goranom Kardumom, prof. Tomislavom Kilićem i prof. Željkom Radićem, Filipom Klarićem-Kukuzom, glavnim tajnikom, Ivanom Pletković, pročelnicom Ureda rektora, Jelenom Hrgom, voditeljicom Odjela za financijsko poslovanje i računovodstvo, Ivanom Žižićem,

Rektor Dragan Ljutić, premijer Andrej Plenković i ministar Radovan Fuchs

ravnateljem Studentskog centra, i Marijanom Bašićem, koordinatore infrastrukturnih projekata na Sveučilištu. Susretu su nazočili splitsko-dalmatinski župan Blaženko Boban i splitski gradonačelnik Andro Krstulović Opara.

Na sastanku je bilo riječi o proteklom razdoblju u kojem je Sveučilište u Splitu ostvarilo značajne uspjehe, kao i o budućim projektima. Naime, Sveučilište u Splitu je dio inicijative Europska sveučilišta, gdje kao član saveza Europsko sveučilište mora imati posebnu ulogu u digitalizaciji brojnih procesa. Posebno je bilo riječi o studijskim programima, onima nedavno pokrenutima kao što su studiji Mediteranske poljoprivrede u Sinju i Hotelijerstva i gastronomije u Makarskoj, do novih studija Psihologije na engleskom jeziku te Novinarstva i komunikologije.

Razgovaralo se i o ulaganjima u infrastrukturu Sveučilišta u Splitu, kroz financiranje iz fondova Europske unije, kao što je izgradnja novog studentskog doma na Kampusu za koji je u tijeku izrada glavnog projekta. Novi dom bi imao oko 600 ležajeva, što bi bilo povećanje od skoro 50 posto u odnosu na sadašnje kapacitete studentskog smještaja u SC-u. Isto tako na Kampusu, u planu je i izgradnja nove zgrade za potrebe sveučilišnih odjela i samostalnih studija splitskog sveučilišta.

MINISTRICA NATAŠA TRAMIŠAK I RAVNATELJ SAFU-a TOMISLAV PETRIC NA RADNOM SASTANKU U SPLITU

Uručeni ugovori o dodjeli nepovratnih sredstava

Piše: FRANKA BABIĆ

Ministrica regionalnoga razvoja i fondova Europske unije Nataša Tramišak i ravnatelj Središnje agencije za financiranje i ugovaranje programa i projekata EU-a Tomislav Petric, 4. veljače uručili su u Splitu ugovore o dodjeli nepovratnih sredstava.

Riječ je o projektima kojima se ojačavaju poduzetničko-potporne institucije urbane aglomeracije Split s ciljem pružanja inovativnih i kvalitetnih usluga poduzetnicima s područja Grada Splita. Ukupna vrijednost projekta iznosi 30,8 milijuna kuna, a vrijednost nepovratnih sredstava fondova Europske unije iznosi 25,2 milijuna kuna.

Na svečanom uručivanju ugovora uz ministricu Natašu Tramišak i ravnatelja SA-

FU-a Tomislava Petrica bili su prisutni i župan Splitsko-dalmatinske županije Blaženko Boban, gradonačelnik Grada Splita Andro Krstulović Opara i domaćin rektor Sveučilišta u Splitu, prof.

Dragan Ljutić.

“Svaki put kada ministrica dođe u Split, radosni smo jer donosi mnogo novih projekata i potvrdu o novim financijskim ulaganjima u boljitak našeg grada i Splitsko-dalmatinske županije, a samim time i Sveučilišta u Splitu”, istaknuo je rektor Ljutić, naglasivši važnost sinergijskog djelovanja svih dionika.

Prije potpisivanja tih ugovora, ministrica Tramišak i ravnatelj Petric susreli su se s prof. Draganom Ljutićem, rektorom splitskog Sveučilišta, Filipom Klarićem Kukuzom, glavnim tajnikom, Ivanom Pletković, pročelnicom Ureda rektora i Marijanom Bašićem, koordinatore in-

frastrukturnih projekata na Sveučilištu.

Na sastanku se razgovaralo o ulaganjima u infrastrukturu Kampusu Sveučilišta u Splitu kroz financiranje iz fondova Europske unije.

Posebno je bilo riječi o izgradnji novog studentskog doma za koji je u tijeku izrada glavnog projekta. Novi dom imao oko 600 ležajeva, što bi bilo povećanje od skoro 50 posto u odnosu na sadašnje kapacitete studentskog smještaja u SC-u.

Planiran je i restoran kako bi se zadovoljile sve potrebe, kao i svi ostali sadržaji koji su studentima nužni za njihovo kvalitetno studiranje i slobodne aktivnosti.

MEĐUNARODNA RAZMJENA

Francuski studenti na FESB-u

Piše: MILA PULJIZ

Vesele nas vijesti kada na naše sastavnice dolaze studenti iz drugih zemalja kako bi se upoznali s našim načinom studiranja i rada, ali i kako bismo mi naučili nešto od njih. Prvi je takav vid suradnje ostvario splitski Fakultet elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje s francuskom privatnom školom ESME Sudria Engineering School. Do suradnje je došlo u ožujku 2019. kada je FESB kontaktirala koordinatore za međunarodnu suradnju visokoškolske institucije “ESME Sudria Engineering School”, Albane de Lisle, koja je izrazila želju za partnerstvom u međunarodnoj razmjeni studenata. U studenom 2019. prodekan dr. Vladan Papić i dr. Boris Ljubenkov odlaze u Pariz u posjet ovoj školi kako bi prezentirali studijski program njihovim studentima.

U prvoj verziji sporazuma bilo je dogovoreno da se jedan semestar prihvati 15 studenata iz ESME Sudria Engineering School, ali je zbog velikog interesa njihovih studenata broj povećan na 20. Interes je bio takav da su tražili da se upisna kvota poveća na 30 studenata.

Studenti su na FESB-u proveli zimski semestar te je posebno za njih osmišljen studijski program ko-

ji se sastoji od četiri kolegija i projektnog zadatka. Što se tiče naših studenata i njihova odlaska u Pariz, oni mogu gostovati jedan semestar na ESME Sudria Engineering School preko programa razmjene ERA-SMUS+.

Neki od studenata koje je zainteresirao grad pod Marjanom su Penelope Baduel i Ludovic Nunes Garrido. Penelope je četvrta godina studija, smjer biomedicina i medicinska robotika, dok se Ludovic odlučio na smjer mreža i telekoma. Zbog situacije s pandemijom koronavirusa, sva predavanja su održana u online verziji. “Sva predavanja sam odradila online, imali smo super profesore sa splitskog sveučilišta s kojima smo svaki dan održavali video konferencije. Razmjena iskustava je tu, ali nažalost nedostaje mi onaj društveni aspekt kao i grupna dinamika.” kaže Penelope dok se njen kolega Ludovic ipak odlučio na dolazak u Split. Naime, iako su sva predavanja prebačena online, studenti su mogli doći u Split raditi u laboratoriju s još jednim kolegom iz grupe. “Kada sam tek došao u Split, nisam ništa znao o gradu i njegovoj povijesti. Sada znam da je drugi najveći grad po veličini ali i najveća luka u Hrvatskoj. Odlično sam se proveo u Splitu, grad je prekrasan a ljudi su jako srdačni”, dodao je za kraj Ludovic.

PAJUN PAUNOVIĆ/CROPIX

NACIONALNO VIJEĆE ZA ZNANOST, VISOKO
OBRAZOVANJE I TEHNOLOŠKI RAZVOJ

Polazišta za strukturnu reformu Sustava znanosti i visokog obrazovanja

Ovaj važan strateški dokument za hrvatski sustav znanosti i visokoga obrazovanja donosimo u integralnom obliku. Osim izrade Polazišta, Nacionalno vijeće je imenovalo reprezentativno Povjerenstvo za zakonske akte koji uređuju sustav znanosti i visokog obrazovanja sastavljeno od 28 uglednih članova akademske zajednice

Nacionalno vijeće za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj donijelo je na sjednici 21. prosinca 2020. načelne stavove kao konceptijsku podlogu i polazišta za strukturnu reformu sustava znanosti i visokog obrazovanja, kao i za realizaciju ciljeva hrvatske „Nacionalne razvojne strategije 2030“, poglavito prioritetne politike razvoja znanosti i tehnologije, strateškog cilja 2. Obrazovani i zaposleni ljudi. Ovaj važan strateški dokument za hrvatski sustav znanosti i visokoga obrazovanja donosimo u integralnom obliku.

Osim izrade Polazišta, Nacionalno vijeće je imenovalo reprezentativno Povjerenstvo za zakonske akte koji uređuju sustav znanosti i visokog obrazovanja sastavljeno od 28 uglednih članova akademske zajednice.

1. Potreba za strukturnom reformom sustava znanosti i visokog obrazovanja proizlazi iz povećane odgovornosti akademske zajedni-

ce za ukupan hrvatski razvoj u novoj stvarnosti.

Ubrzani razvoj novih tehnologija i inovativnih procesa rezultira promjenom cjelokupne tehnološke paradigme u kojoj je ljudski rad, pored prirodnih resursa i proizvodnoga kapitala, bio tek jedan od triju proizvodnih faktora. U novim tehnološkim i organizacijskim obrascima, ljudski potencijali postaju (infrastrukturna) pretpostavka inovativnoga učinkovitoga korištenja ostalih dvaju faktora: prirodnih resursa i proizvodnoga kapitala. Otuda potreba prilagodbe hrvatskoga sustava novoj, u svjetskim razmjerima prepoznatoj, vodećoj ulozi obrazovanja i znanstvenih istraživanja u ukupnom društvenom, gospodarskom, kulturnom i umjetničkom kao i osobnom razvoju.

2. Trostruka je (samo)odgovornost sustava znanosti i visokog obrazovanja.

Prvo je odgovornost za ukupan razvoj hrvatskog društva i države. Drugo je odgovornost za održivi razvoj i opstanak čovječanstva i života na Zemlji. Treće je odgovornost za vlastitu kvalitetu

“

Izravan rezultat „normativnog optimizma“ su ekspandirajuća upravno-administrativna tijela; agencije, uprave, službe, odjeli, direkcije i druga tijela i ad hoc povjerenstva. Ne radi se o ljudima koji u njima rade, jer oni rade svoj posao kao i svi ostali, a mnogi i bolje. Radi se o sistemskoj poziciji koja ima svoju vlastitu samošireću logiku

kako bi mogla odgovoriti prvim dvjema zadaćama. Nacionalno vijeće smatra da akademska znanstvena zajednica predstavlja vrh iznad kojeg nema drugih znanstvenostručnih autoriteta pa načelno nema tko, osim nje same, ocjenjivati kvalitetu nastavnika, programa i institucija, što povećava njenu društvenu odgovornost. Ova činjenica (kao jedan od ključnih razloga autonomije) ujedno traži regulirano podvrgavanje etičkim i bioetičkim normama i udovoljavanje trajno rastućim kriterijima međunarodno vidljive znanstvenonastavne izvrsnosti.

3. Temelj odgovornosti akademске zajednice je međunarodno usporediv rast kvalitete poučavanja i znanstvenih istraživanja.

Filozofski, kulturni, estetski, etički i bioetički aspekti nove stvarnosti zahtijevaju institucionalna rješenja koja potiču ubrzan razvoj i sustava i kvalitete znanosti i visokoga obrazovanja te intenziviranje i podizanje međunarodne relevantnosti znanstvenih istraživanja i inovacijske aktivnosti, što podrazumijeva jačanje suradnje s privatnim

i javnim gospodarskim sektorom. Sustav stalnog unapređenja kvalitete valja poticati bez diskriminacije, jednako u javnim i privatnim visokim učilištima. To je temeljni preduvjet sustizanja europskog razvojnog koraka i ugradbe hrvatske nacionalne prepoznatljivosti u evoluciju europskog civilizacijskog kruga. Stoga su načela i stavovi strateških dokumenata Europskog prostora visokog obrazovanja (EHEA) i Europskog istraživačkog prostora (ERA), kojima Europska unija identificira ključne zadatke sustava znanosti i visokog obrazovanja u europskom razvoju, potreban sastavni dio hrvatske strategije i institucionalnog uređenja sustava znanosti i visokog obrazovanja, kao i ranije usvojeni hrvatski dokumenti poglavito Strategija pametne specijalizacije (S3) i Strategija obrazovanja, znanosti i tehnološkog razvoja (SOZT).

4. Hrvatsko državno osamostaljenje i stvaranje suverene demokratske države nakon 1990., stvorili su povoljno okruženje za razvoj visokog obrazovanja i znanstvenih istraživanja.

U razdoblju 1990-2018. broj studenata je više nego udvostručen: od blizu 70 na 157 000. Uspješnost studiranja je također povećana. Broj studenata koji diplomiraju je utrostručen, od 10 tisuća na preko 33. Broj doktora znanosti i doktorskih kandidata povećan je za 53%. Osobito je impresivan obuhvat stanovništva u studentskoj dobi (19-23) terciarnim obrazovanjem koje je poraslo od 1/5 (22%) na gotovo 2/3 (64%).

Hrvatski sustav visokog obrazovanja, kvalitetu kojeg treba bitno unaprijediti promišljenim i dubokim strukturnim reformama, u osnovi daje solidnu i kvalitetnu preddiplomsku i dijelom diplomsku nastavu. To potvrđuje interes velikih stranih kompanija koje u sve većem broju nude studentima hrvatskih sveučilišta stipendije i buduće zaposlenje već na trećoj godini studija. Pored toga naši diplomanti s lakoćom upisuju poslijediplomske studije elitnih europskih i američkih sveučilišta. Naše doktorske studije treba pak bitno i cjelovito unaprijediti i istraživački povezati s znanstvenim institutima.

Potrebu kritičke analize

pozitivnih rezultata visokog obrazovanja valja staviti u kontekst izrazito nepovoljnih trendova u financiranju, koji osobito u razdoblju krize 2009-2015 bitno utječu kako na kvalitetu tako i na poziciju nacionalnog sustava u europskom okruženju jer je:

- državni proračun povećan (+8,5%),
- proračun MZO za Visoko obrazovanje i znanost u njemu je smanjen (-4,5%),
- broj studenata na visokim učilištima je povećan (+11,6%)

5. Hrvatska na općenito niskoj razini ukupnih ulaganja, relativno učinkovito ulaže u znanost, jer relativno mali broj radova objavljen s još manje uloženi finansijskih sredstava, daje rezultat iznad prosjeka.

Prema Nature Global Indexu (NGI) kojeg objavljuje časopis *Nature* Hrvatska se, među 27 članica EU, po znanstvenoj produktivnosti nalazi na 19 mjestu. Istodobno, prema EUROSTAT-u, Hrvatska se s udjelom javnih bruto izdvajanja za istraživanje od 0,4% BDP nalazi na 23 mjestu među članicama EU.

Međutim, gotovo konstantna hrvatska vrhunska znanstvena produkcija od 4% tijekom ovog razdoblja rezultira posebno zabrinjavajućom činjenicom po kojoj je hrvatska znanost „zarobljena“ u tzv. niskoj ravnoteži odnosno ravnoteži pri relativno visokom stupnju „nezaposlenosti“ znanstvenih resursa. Ocjenu, koja na prvo mjesto kao uzrok zaostajanja, stavlja javno financiranje, Europska komisija temelji na konkretnim pokazateljima.

Hrvatska se sa 0,79% izdataka za I&R u 2014. nalazi na 25. mjestu između 28 članica EU.

Hrvatska se sa 1,03% izdataka za I&R u 2004. nalazila na 16. mjestu između 28 članica EU.

Hrvatska je jedina članica EU koja je u desetljeću 2004-2014 smanjila ukupan iznos izdvajanja za I&R od 345 na 340 milijuna €.

Spoznaja kako je hrvatska znanstveno-istraživačka produkcija kvalitetom zaostaje za EU prosjekom važna je za početnu ocjenu stanja kao i sugestija Europske komisije kako bez promjene u strukturi proračunskih izdataka u korist prometa i znanosti i obrazovanja, Hrvatska ne može ostvariti održivi rast.

Stoga Nacionalno vijeće treba posebno naglašavati kako povećanje izdataka za znanost na 1,11% BDP koje bilježi EUROSTAT u 2019. ne znači i povećanje nacionalnih izdvajanja. Ona su i nadalje oko 0,4% javnih i oko 0,41% BDP ulaganja poslovnog sektora. Ostatak oko 0,3% su sredstva EU fondova. To potvrđuje i činjenica kako su sadašnja nacionalna proračunska izdvajanja za znanost oko 350 milijuna € gotovo ista kao i prije 15 godina, pa su hrvatska izdvajanja za znanost po stanovniku ispod 50% prosječnog EU izdvajanja.

6. Duboke strukturne reforme počivaju na dva stožerna subjekta koja kao jedini stvaratelji znanstveno-obrazovne dodane vrijednosti, čine početak i kraj reformi. Sve ostalo su institucionalni i ustrojbeni podupiratelji i poticatelji.

Prvi stožerni subjekt je student, organski povezan sa

svijetom rada, ohrabrivani u buđenju intelektualne radoznalosti, te u punoj kritičkoj i kreativnoj slobodi. Interakcija studiranja/istraživanja i svijeta radu čini studiranje relevantnim, a društvenu praksu sposobnu odgovoriti socijalnim, tehnološkim i drugim izazovima. Polazište je, prije svega, maksimalna usklađenost ponude obrazovnih programa s identificiranim sposobnostima i sklonostima studenata, potom sa strateškim razvojnim interesima društva i države, a tek nakon toga s trenutnim potrebama tržišta rada. Nema veće štete niti po individualnu produktivnost niti po društvenu konkurentnost, od prinude osobe da radi posao koji niti voli niti ima za ni sklonosti. Sa stajališta nacionalnoga blagostanja, takva prinuda predstavlja razoran i najskuplji gubitak nacionalnih resursa.

Drugi stožerni subjekt je nastavnik/istraživač, sposoban prenositi znanje i osobito poučavati kako učiti i istraživati. On je ključni, stvarni provoditelj reforme. Istinska realizacija propisanih ishoda učenja i stvarna kvaliteta istraživanja bit će onoliko životni koliko su sposobni i motivirani nastavnici/istraživači. Zato je nezaobilazan razlog reforme stvaranje poticajnog institucionalno-financijskoga okvira za kvalitetnoga nastavnika/istraživača prema međunarodno usporedivim kriterijima.

7. Dva temeljna, međusobno povezana, reformska cilja proizlaze iz narečenih polazišta i identificiranih subjekata.

Prvi je snažnije povezivanje i brže usklađivanje s potrebama hrvatskog društva i gospodarstva. To podrazumijeva uvođenje obvezne prakse studenata tijekom svake godine u gospodarskim i društvenim subjektima, postupno širenje obveze (reguliranih profesija) obnavljanja profesionalne licence za obavljanje stručnih poslova i na ostale struke. Ovu obvezu valja povezati s cjeloživotnim obrazovanjem i potrebom tercijarno obrazovanih i ostalih zaposlenika da kontinuirano obnavljaju znanja kraćim programima u su-

stavu visokoga obrazovanja. Sustav znanosti i visokog obrazovanja ima posebnu odgovornost u umrežavanju i projektnom okrupnjavanju kapaciteta za istraživanje i razvoj usitnjenih hrvatskih gospodarskih subjekata.

Drugi je jačanje međunarodne konkurentnosti putem snažnije internacionalizacije. Rast kvalitete nalaže izlazak podobnih hrvatskih programa izvođenih i na svjetskim jezicima na međunarodno visokoobrazovno tržište. Sposobnost privlačenja stranih studenata prema konkurentskim uvjetima, što podrazumijeva i razrađeni sustav njihovog stipendiranja, može biti jedan od prihvatljivih indikatora kvalitete. Paralelno izvođenje programa na hrvatskom i svjetskom jeziku istodobno je i dobar put razvoja moderne hrvatske znanstvene terminologije i doprinos razvoju nacionalnog identiteta.

8. Učinkovito institucionalno uređenje strukturnih reformi, među ostalim, znači i racionalnu „trodiobu ovlasti“ u sustavu između sveučili-

lišta, državne uprave (MZO) i državnih strateških tijela (NVZVOTR).

Načela po kojima se valja ustrojiti institucionalna pozicija i umrežavanje glavnih dionika sustava su:

Sveučilišta - autonomija uz odgovornost. Podrazumijeva savjet sveučilišta koji u novoj ulozi i proširenom sastavu osigurava javni interes. Ima zadaću strateške procjene usklađenosti sveučilišnih programa s društvenim potrebama i dugoročnim potrebama tržišta rada. Ako je ona pozitivna, tada AZVO nezavisnim i transparentnim postupkom međunarodnog recenziranja utvrđuje je li program dovoljno kvalitetan za dopusnicu. Druga bitna poluga autonomije uz odgovornost je senat sveučilišta pa valja razraditi elemente programske, financijske i upravljačke autonomije sveučilišta što uključuje i kriterije demokratskog biranja rektora i svih drugih dužnosnika.

Državna uprava (MZO) kao drugi dionik „trodiobe“ operativno upravlja sustavom s brojnim stručnim zadaćama kao što su; izdavanje/ukidanje (temeljem prijedloga AZVO) dopusnica za obavljanje znanstvene i visokooobrazovne djelatnosti, upravni, inspeksijski i financijski nadzor, analiza upisa i upisnih kvota, uspješnosti završetka studija i zapošljavanja, vođenje evidencije nadarenih i nagrađivanih studenata, us-

postava evidencije i politike nagrađivanja najuspješnijih znanstvenika i najbolje ocijenjenih nastavnika.

NVZVOTR kao nacionalno strateško tijelo treći je dionik „trodiobe“. Ono po svom sastavu (predstavnicima gospodarstva, poduzetnika, sveučilišta i javnih instituta) ojačano autoritetom Hrvatskog sabora čini kvalificirano „posredničko“ tijelo s primarnom zadaćom harmoniziranja upravnog-administrativne i sveučilišno-autonomne vertikale sustava i usklađivanje s potrebama gospodarstva i državnim interesima. To među ostalim znači snaženje objektivnih i mjerljivih parametara kvalitete u Mreži visokškolskih institucija i javnih instituta. Podrazumijeva razradu kriterija raspodjele proračunskih sredstava namijenjenih financiranju znanosti i visokog obrazovanja i osobito kriterija prema kojima se sklapaju ugovori o programskom financiranju između sveučilišta i MZO.

9. „Normativni optimizam“ kao surogat i prepreka provođenju strukturnih reformi.

Model „normativnog optimizma“ općenito radom na strukturnim reformama podrazumijeva donošenje novih propisa kojima se „inovativno“ reguliraju iste (neprovedene) zadaće postojećih propisa. Relativno usko područje znanosti i visokog obra-

“
Stalna proizvodnja
nebrojenih formula-
ra, upitnika i obrazaca
stvarne državne
potrebe deformira do
neprepoznatljivosti,
a sveučilišno-
institutsku inicijativu i
inovativnost zatrpava
administrativnim
košmarom

zovanja s ukupno oko 14.000 nastavnika-istraživača i suradnika sistemski trenutno uređuje 13 zakona: Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, Zakon o osiguranju kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju, Zakon o hrvatskom (nacionalnom) kvalifikacijskom okviru, Zakon o hrvatskim državnim nagradama za znanost, Zakon o akademskim i stručnim nazivima i akademskom stupnju, Zakon o priznavanju inozemnih obrazovnih kvalifikacija, Zakon o dokazivanju stečene školske spremne, Zakon o hrvatskoj zakladi za znanost, Zakon o državnoj potpori za istraživačke-razvojne projekte, Zakon o Agenciji za mobilnost i programe Europske unije, Zakon o državnom proračunu, Zakon o izvršenju državnog proračuna, Zakon o ustanovama.

10. Deformiranje državnih potreba i akademske inicijative kao rezultat prekomjernog birokratiziranja.

Izravan rezultat „normativnog optimizma“ su ekspanzirajuća upravno-administrativna tijela; agencije, uprave, službe, odjeli, direkcije i druga tijela i *ad hoc* povjerenstva. Ovdje valja posebno naglasiti kako se ne radi o ljudima koji u njima rade, jer oni rade svoj posao kao i svi ostali, a mnogi i bolje. Radi se naprosto o sistemskoj poziciji koja ima svoju vlastitu samošireću logiku. U nužnom dokazivanju opravdanosti svog postojanja ta tijela (ne sva) kreiraju labirint od gotovo 100 pravilnika, poslovnika, registara i podregistara, upisnika, postupovnika, naputaka, odluka, uputa i slično, izvan javnog i transparentnog uvida u procedure i operacije. Stalna proizvodnja nebrojenih formula-
ra, upitnika i obrazaca stvarne državne potrebe deformira do neprepoznatljivosti, a sveučilišno-institutsku inicijativu i inovativnost zatrpava administrativnim košmarom. R.I.

“
U nužnom
dokazivanju
opravdanosti svog
postojanja upravno-
administrativna tijela
(ne sva) kreiraju
labirint od gotovo
100 pravilnika,
poslovnika, registara
i pod-registara,
upisnika,
postupovnika,
naputaka, odluka,
uputa i slično,
izvan javnog i
transparentnog
uvida u procedure i
operacije

PAUN PALNOVIĆ/CROPIX

GORANKA LALIĆ NOVAK, PRAVNA STRUČNJAKINJA
I ZAMJENICA VODITELJA UNIC PROJEKTA

Jesmo li spremni za europsku pravnu budućnost?

Budući je Komisija zadužena za pripremu propisa EU-a i praćenje njihove primjene, platforma Fit for Future (F4F), treba pomoći u pojednostavljenju propisa i smanjivanju nepotrebnih troškova koji proizlaze iz zakonodavstva EU-a

Piše: **TATJANA KLARIĆ BENETA**

Goranka Lalić Novak je izvanredna profesorica na Katedri za upravnu znanost Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i zamjenica voditelja projekta UNIC - Europsko sveučilište postindustrijskih gradova, u kojem sudjeluje i Sveučilište u Zagrebu kao jedna od članica UNIC konzorcija. Povod ovom razgovoru je njezino imenovanje u platformu Fit for Future, stručnu skupinu na visokoj razini koja Europskoj komisiji pomaže pojednostavniti propise EU-a. **Možete li predstaviti platformu Fit for Future i njezinu ulogu u donošenju propisa EU-a?**

-U okviru svojeg Programa za primjerenost i učinkovitost propisa (REFIT) Europska komisija nastoji pojednostavniti pravo EU-a te smanjiti administrativno opterećenje i nepotrebne troškove, a kako bi se osiguralo da je zakonodavstvo EU-a relevantno, da odgovara suvremenim izazovima, kao što je, primjerice, digitalizacija, ali i da je korisno građanima i privatnom sektoru, a posebno malim i srednjim poduzećima. Dio je to politike bolje regulacije EU-a kojom se želi ojačati otvoreno i transparentno odlučivanje, građanima i dionicima otvoriti mogućnost da daju svoj doprinos u svim fazama postupka izrade politika i propisa, utemeljiti mjere EU-a na dokazima i razumijevanju učinaka u praksi te smanjiti troškove regulatornog opterećenja za poduzeća, građane i javnu upravu u državama članicama. Budući da je Komisija zadužena za pripremu propisa EU-a te da prati njihovu primjenu u državama članicama, prošle je godine osnovana platforma Fit for Future (F4F), kao stručna skupina na visokoj razini koja bi Komisiji trebala pomoći u pojedno-

stavljanju propisa i smanjivanju nepotrebnih troškova koji proizlaze iz zakonodavstva EU-a.

Dvije skupine

Kako funkcionira platforma u praksi i tko su joj članovi?

-Platformom predsjedava potpredsjednik Komisije za međuinstitucijske odnose i predviđanja **Maroš Šefčovič**, a bavit će se temama iz svojeg godišnjeg programa rada koji je trenutno u pripremi. Za svaku će temu članovi platforme prikupiti podatke, dokaze i mišljenja o tome koliko je moguće pojednostavniti pojedine propise EU-a i smanjiti nepotrebne troškove, nakon čega će platforma pripremiti svoje stručno mišljenje.

Što se tiče članstva, platforma se sastoji se od dvije

“

Članovi platforme prikupiti će podatke, dokaze i mišljenja o tome koliko je moguće pojednostavniti pojedine propise EU-a i smanjiti nepotrebne troškove, nakon čega će platforma pripremiti svoje stručno mišljenje

‘U okviru Akademije izrazite raznolikosti, poticati će se sveučilišta da prihvate studente i osoblje svih karakteristika i podrijetla’

BRANKO NAD

skupine predstavnika: skupine predstavnika država članica i skupine dionika. Prva se skupina sastoji od predstavnika nacionalnih, regionalnih i lokalnih tijela iz svih država članica EU-a i iz Odbora regija. Ja sam članica skupine dionika, koja se sastoji od stručnjaka za bolju regulaciju koji predstavljaju privatni i civilni sektor te predstavnika Europskog gospodarskog i socijalnog odbora.

Je li izbor za članstvo bio kompetitivan budući da predstavnici zapravo reprezentiraju cijelu EU?

-Da, izbor je bio vrlo kompetitivan budući da se na razini cijele Europske unije izabiralo samo 19 predstavnika koji su morali ispuniti vrlo visoke kriterije, a prijavilo se više od 150 kandidata. S jedne strane, od kandidata se tražilo poznavanje načina donošenja zakonodavstva EU-a, znanje o politici bolje regulacije EU-a i korištenju instrumenata te politike, osobito u odnosu na simplifikaciju propisa, zatim sposobnost reprezentiranja i zagovaranja različitih interesa, poznavanje metodologije istraživanja i prikupljanja podataka, digitalne vještine, te naravno dobro vladanje engleskim jezikom. Osim toga, kandidati su svojim dosadašnjim radom trebali pokazati da mogu reprezentirati neku od interesnih skupina, bilo civilno društvo (i akademsku zajednicu), bilo privatni sektor, odnosno mala i srednja poduzeća.

Među odabranim kandidatima ja sam jedina iz Republike Hrvatske, ali i šire iz jugoistočne Europe. Tome je zasigurno doprinijelo moje poznavanje politike bolje regulacije kojom se bavimo u okviru nastavnih kolegija i istraživačkih interesa Katedre za upravnu znanost na Pravnom fakultetu na

“

Tema migracija, azila, integracije stranaca u društvo u fokusu su mog znanstvenog interesa, naravno s aspekta uprave i javnog upravljanja. Na temi pojedinih aspekata azilne zaštite sam i doktorirala

kojoj radim. Dodatno, imam i ekstenzivno iskustvo djelovanja u civilnom društvu u Hrvatskoj, a trenutno sam i predsjednica udruge Hrvatski pravni centar koja je usmjerena na jačanje vladavine prava u RH i zaštitu ljudskih prava pojedinih ranjivih skupina u našem društvu.

Upravna znanost

Osim bolje regulacije, koja su još područja vašeg znanstvenog interesa?

-Moj znanstveni interes je prvenstveno vezan uz područje upravne znanosti, koje je vrlo široko i obuhvaća teme poput organizacije javne uprave, položaja službenika, javnih službi, lokalne samouprave i niza drugih. Upravna znanost obuhvaća i temu migracija, u smislu upravljanja migracijama i migracijskih politika te upravnih kapaciteta za ovo područje. Upravo je tema migracija, azila, integracije stranaca u društvo u fokusu mog znanstvenog interesa, naravno s aspekta uprave i javnog upravljanja. Na temi pojedinih aspekata azilne zaštite sam i doktorirala na Pravnom fakultetu u Zagrebu, a rezultati tog istraživanja objavljeni su i u knjizi pod

“

Osnovali smo mrežu povjerenika za UNIC sa sve 34 sastavnice Sveučilišta u Zagrebu. Posebno je važna i mreža studentskih predstavnika sa svih sastavnica s kojima sada razrađujemo načine približavanja mogućnosti koje nudi UNIC projekt

nazivom *Azil: pravni i institucionalni aspekti*, koju je 2016. godine izdao Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Pitanje migracija, odnosno posljedične društvene raznolikosti jedna je od tema i projekta UNIC na kojem ste zamjenica voditelja. UNIC smo već predstavili u Universitasu, no možete li nam nešto više reći o aktivnostima koje su već provedene od početka projekta?

-UNIC je zasigurno jedan od najvažnijih projekata koje provodi naše Sveučilište. Provedba projekta započela je listopada 2020., uz financijsku podršku Europske komisije u okviru programa Erasmus+. UNIC savez, uz Sveučilište u Zagrebu, čine sveučilišta Deusto u Bilbaou iz Španjolske, Ruhr u Bochumu iz Njemačke, Koç u Istanbulu, Turska, Erasmus u Rotterdamu, Nizozemska te sveučilišta u Corku, Irskoj, Liègeu, Belgiji i Oulu, Finska. Koordinator saveza je Erasmus sveučilište iz Rotterdama, a za Sveučilište u Zagrebu projekt koordinira Pravni fakultet s **prof. Ivanom Koprićem** s Katedre za upravnu znanost kao voditeljem. Valja ponoviti da se ovim projektom Sveučilište u Zagrebu uvrstilo u odabranu sveučilišta koja sudjeluju u oblikovanju novih transnacionalnih saveza koji će funkcionirati kao europska sveučilišta. Naš je UNIC projekt usmjeren na razvoj bliskog partnerstva i suradnje između osam uključenih sveučilišta, u čemu će aktivno sudjelovati studenti, sveučilišni nastavnici i drugo osoblje, zatim na ukidanje prepreka za mo-

bilnost u okviru UNIC saveza, osiguravanje socijalne uključenosti različitih kategorija studenata i potencijalnih studenata te doprinos urbanog otpornosti postindustrijskih gradova i jačanje društvenog utjecaja sveučilišta u takvom okruženju. Između niza aktivnosti predviđenih projektom, posebno se ističu tri komponente. Prva je osnivanje međusveučilišnog kampusa koji će omogućiti studentima, osoblju te istraživačima i sveučilišnim nastavnicima nesmetanu mobilnost nužnu za učenje, nastavu, poučavanje, znanstveno istraživanje, rad i razmjenu usluga unutar UNIC-a. Također planiramo osnivanje više združenih studija, od kojih su neki već u početnoj fazi pripreme. Radi se o studijima na teme *Re-designing the Post-Industrial City* i *Designing the Superdiverse Classroom*. Druga komponenta je Akademija izrazite raznolikosti, u okviru koje će se poticati sveučilišta da prihvate studente i osoblje svih karakteristika i podrijetla. Na kraju, važnu komponentu čine i Gradski laboratoriji, koji će predstavljati prostore za razmjenu znanja unutar gradova i s drugim gradovima u kojima djeluje osam sveučilišta koja čine UNIC savez.

Informacijski sustav

Budući da je UNIC projekt interdisciplinaran, vjerujemo da su u provedbu uključene sve sastavnice Sveučilišta u Zagrebu?

-Tako je, u provedbi projekta sudjeluju sve sastavnice Sveučilišta u Zagrebu, njihovi studenti, profesori i drugo nastavno i nenastavno osoblje te vodstvo Sveučilišta i osoblje Rektorata, a Upravljački odbor predvodi rektor Sveučilišta, **prof. Damir Boras**. Važnu ulogu ima i Sveučilišni računski centar (Srce) koje će zajedno s **prof. Nevenom Vrčekom** s Fakulteta organizacije i informatike razviti zajednički informacijski sustav za cijeli UNIC konzorcij, uključujući i zajedničku platforme za učenje. U projektnom timu je okupljeno tridesetak eksperata za pojedina područja i pitanja te predstavnika studenata, civilnog i poslovnog sektora. Također, osnivali smo i mrežu povjerenika za UNIC sa sve 34 sastavnice Sveučilišta. Posebno je važna i mreža studentskih predstavnika sa svih sastavnica s kojima sada

razrađujemo načine približavanja mogućnosti koje nudi UNIC projekt studentima Sveučilišta u Zagrebu.

Za kraj, što očekujete od UNIC projekta u sljedećem razdoblju?

-U predstojećem razdoblju intenzivirat ćemo naše napore u izgradnji zajedničkog UNIC Europskog sveučilišta kao i povezivanju sastavnica našeg Sveučilišta s komplementarnim fakultetima i akademijama na drugim sveučilištima u konzorciju. Interes za suradnju već postoji, a pojedine naše sastavnice već su otpočele pregovore o zajedničkim projektima, mobilnosti, združenim studijima, organizaciji ljetnih škola, seminara i festivala, tako bih primjerice istaknula Medicinski fakultet, Dramsku akademiju, Kineziološki fakultet, Muzičku akademiju, Ekonomski i Pravni fakultet. No, to je samo početak, vjerujemo da će ovakvih primjera biti puno u sljedećem razdoblju. Također, intenzivno ćemo raditi na promociji UNIC-a među našim studentima, nastavnicima i drugim osobljem. Vjerujemo da ćemo ostvariti sve planirane rezultate, što će nam omogućiti da se nakon evaluacije ovog trogodišnjeg razdoblja kvalificiramo za produživanje projekta za još tri godine.

“

Europska komisija nastoji pojednostavniti pravo EU-a te smanjiti administrativno opterećenje i nepotrebne troškove, a kako bi se osiguralo da je zakonodavstvo EU-a relevantno, da odgovara suvremenim izazovima, kao što je digitalizacija, ali i da je korisno građanima i privatnom sektoru, posebno malim i srednjim poduzećima

Ivanova je prosječna ocjena 4,8, dok se Mia može pohvaliti s također vrlo zavidnim prosjekom ocjena od 4,7, a oboje su dobitnici Dekanove nagrade za izniman uspjeh na fakultetu

Podržavam odlazak u inozemstvo u službi stručnog usavršavanja, upoznavanja s novim tehnologijama i stjecanja novih znanja, ali pod uvjetom da se ti liječnici vrate i prenesu svoje spoznaje na nove generacije, kaže Ivan Čović

PIŠE: **MILA PULJIZ**

SNIMIO: **VLADIMIR DUGANDŽIĆ**
/CROPIX

“

Vještina i znanje dvije su neophodne stavke u dentalnoj medicini koje se međusobno isprepleću. Baš ta njihova neraskidiva veza čini naše zanimanje posebnim, objašnjava Mia

također bio prvi izbor prilikom upisa.

“Još sam od malih nogu uvijek sanjao i pričao kako želim postati liječnik. Naravno, ne mogu reći kako nije bilo perioda kada sam se premišljao oko toga izbora. Većim dijelom zbog toga što sam pohađao Prirodoslovno-matematičku gimnaziju koja mi je dodatno usadila ljubav prema matematici, fizici i programiranju. Zbog toga sam jedan dio srednje škole proveo razmišljajući kako bih mogao upisati računarstvo na nekom od naših fakulteta. Na kraju je ipak presudila dječaka želja da postanem doktor zbog čega niti malo ne žalim.

Vezano uz planove nakon studija, teško mi je odlučiti se za samo jedan smjer. Želio bih iskusiti klinički rad, ali želio bih i nastaviti dodatno obrazovanje u vidu poslijediplomskog studija. Trudim se pronaći opciju u kojoj ću zadovoljiti obje svoje želje - podijelio je s nama Ivan kojega smo također priupitali, uzevši u obzir težinu ovog studija, odakle pronalazi motivaciju za učenjem.

- Vodim se starom izrekom da je svakome vlastita muka najteža, tako da izbjegavam suditi o tome koliko je koji fakultet težak, ali iskreno mogu reći da se puno vremena mora uložiti u studij medicine. Sve te silne obaveze vuku sa sobom i stres, ali ja imam veliku sreću da mi je obitelj izrazito velika potpora što mnogo olakšava situaciju. Komunicirajući s ljudima kojima je narušeno zdravlje postane svjesniji koliko je zdravlje bitno za sreću pojedinca te se u usporedbi s time, sve brige oko

fakulteta spuste na niže razine. Priznajem i da imam dosta sreće te sam zahvalan što uza sebe imam djevojku koja razumije zašto ponekad nemam vremena da se nademo i koja mi je uvijek velika podrška u svemu - kaže Ivan, a njegovo mišljenje dijeli i Mia.

- Osim organizacije nastave, potrebno je organizirati i slobodno vrijeme. Učenje zauzima veći dio dana, a preostalo vrijeme nastojim se posvetiti tjelesnim aktivnostima i okružiti pozitivnim ljudima. Upravo to dvoje najbolji su borci protiv stresa - smatra.

Kao i svi uspješni studenti, oboje sudjeluju u brojnim nastavnim i izvannastavnim aktivnostima.

- Osim kliničkih vježbi često kao student imam priliku sudjelovati na brojnim kongresima u organizaciji fakulteta ili samih studenata. Upravo prošli mjesec prisustvovali smo radionici o primjeni najnovije tehnologije naziva PRGF i samostalno ugrađivali implantat u životinjsku kost. Izvan fakulteta uglavnom sam usmjerena na usavršavanje svojih jezičnih

‘Intenzivirat ćemo naše napore u izgradnji zajedničkog UNIC Europskog sveučilišta kao i povezivanju sastavnica našeg Sveučilišta s komplementarnim fakultetima i akademijama na drugim sveučilištima u konzorciju’

Ivan Čović

NAJBOLJI STUDENTI MEDICINSKOG FAKULTETA
SVEUČILIŠTA U SPLITU OSTVARUJU SNOVE

‘Ako ti je medicina drugi izbor, bolje da ti NIJE NA POPISU’

Mia Maretić

Christian Libers: Split, najbolja odluka u životu

Christian Libers dolazi iz Njemačke, a na splitskom Medicinskom fakultetu je na šestoj godini studija Medicina na engleskom jeziku s trenutnim prosjekom od 4,5. Neko vrijeme htio je ići bratovima stopama i studirati inženjerstvo, ali se na kraju ipak odlučio za medicinu. “U jednom trenutku sam stao i sjetio se svog dječakog sna o tome da postanem doktor, shvatio sam da me to i dalje drži te sam se tako odlučio za Medicinski fakultet”, kaže Christian koji je u Split došao na nagovor majke koja je na internetu vidjela mogućnost studiranja medicine na engleskom jeziku. “U Splitu i inače ljetujem s obitelji, zaljubljen sam u grad. Kada mi je majka spomenula mogućnost studiranja u prekrasnom gradu u kojem ljudi ljetuju, odmah sam se prijavio”, kroz smijeh nam kaže naš sugovornik koji se itekako snašao i uklopio na Sveučilištu u Splitu.

“Ono što mi je na početku izgledalo pomalo zastrašujuće, na kraju se pretvorilo u moju najbolju odluku u životu. Dolaskom u Split sam još više zavolio svoju profesiju. Atmosfera na predavanjima je ugodna, profesori pristupačni i spremni pomoći. I u trenucima kada možda izgubim motivaciju za učenjem, sjetim se da sam izabrao ovaj studij da bi pomagao ljudima. Motivacija se odmah vrati”, kaže Christian koji je trenutno u Njemačkoj na kliničkim rotacijama u poljima ginekologije, kirurgije i interne medicine.

“Rotacije su dio studijskog programa, omogućuju učenje i učvršćivanje praktičnih vještina kao i pomoć u borbi protiv pandemije na prvoj crti bojišnice. Susret s pacijentima, uzimanje povijesti bolesti i postavljanje dijagnoze ključni su aspekti rotacija. Uz to što sam mogao pomagati u operacijama, zaljubio sam se u kirurške umjetnosti i zanate, tako da se prijavljujem na specijalizaciju iz opće kirurgije u Švicarskoj, Njemačkoj i Norveškoj. Još ne mogu sa sigurnošću reći u kojem ću točno području završiti, ali siguran sam da želim na kraju postati profesor i svoju fascinaciju medicinom pokušati prenijeti na sljedeće generacije.”

Christian je petu godinu studiranja proveo u Njemačkoj kao dio Erasmus Study programa, ali ipak kaže da mu je u Splitu ljepše.

Christian Libers: “Dolaskom u Split još sam više zavolio svoju profesiju”

kompetencija. Pohađam školu njemačkog jezika, a nastojim i poboljšati svoje znanje engleskog jezika smatrajući da uvijek ima prostora za napredak. Učenje jezika čini dostupnim pretraživanje i pregled literature na drugim jezicima, ali i doprinosi osobnom razvoju i proširuje vidike. Mislim da je ulaganje u znanje najbolje investicija-mišljenja je Mia.

Njen kolega Ivan također je uključen u mnoge aktivnosti pa osim toga što je član studentske udruge CroMSIC te obnaša funkciju predsjednika Studentskog zbora Sveučilišta u Splitu, uz sve to ima i studentski posao. “Volim rad s djecom tako da radim kao animator za djecu i kao maskota. Volim taj posao jer je dosta drugačiji od onoga što mogu iskusiti na fakultetu i veseli me činjenica što time mogu biti financijski samostalniji. Također redovito nastupam za fakultet na natjecanjima u rukometu te sam kratko bio i član sveučilišne ekipe. Vidi se i ozbiljan napredak u kvaliteti studentskog života te i sam koristim brojne pogodnosti dobivene kroz njihove projekte (UniSport fitness, škola penjanja...). Bio sam i na dvjema studentskim razmjenama tokom ljeta, a sada, ukoliko mi to pandemija korona virusa dopusti, planiram i treću. Iskustvo rada na projektima izvan Hrvatske i upoznavanje novih kultura je svakako nešto što bih preporučio svim studentima-kazao je Ivan.

Tokom pandemije koronavirusa, još jednom smo shvatili i osvijestili važnost doktora u zajednici, ali stvarnost je da mnogi mladi liječnici odlaze u inozemstvo.

- Brojni mladi liječnici odlaze u inozemstvo upravo u potrazi za afirmacijom. Osobno podržavam odlazak u inozemstvo u službi stručnog usavršavanja, upoznavanja s novim tehnologijama i stjecanja novih znanja, ali pod uvjetom da se ti liječnici vrate i prenesu svoje spoznaje na nove generacije. Upravo na taj način dodatno obogaćuju svoju zemlju i potiču napredak vlastitog zanimanja u njoj. Ne smatram da bi odlazak trebao biti trajno rješenje jer se danas u Hrvatskoj mladima nude brojne mogućnosti i prilike za rad u sektoru zdravstvenih djelatnosti-smatra Mia.

Za kraj smo ih upitali o njihovom cjelokupnom iskustvu studiranja kao i preporuci mladim generacijama za studiranje na Medicinskom fakultetu.

- Valja prvo dobro razmisliti je li medicina uistinu ono u čemu se vide. Jedan od boljih savjeta kojih sam dobio prilikom upisa na fakultet je taj da ti medicina može biti samo prvi izbor, ako je drugi, bolje je da uopće nije na popisu. Ako je tomu tako, iskreno preporučujem fakultet u Splitu te smatram da s time ne mogu pogriješiti -za kraj je poručio Ivan.

“

Želio bih iskusiti klinički rad, ali želio bih i nastaviti dodatno obrazovanje u vidu poslijediplomskog studija. Trudim se pronaći opciju u kojoj ću zadovoljiti obje svoje želje, planira Ivan

PROF. NIVES OPAČIĆ,
KNJIŽEVNICA, LEKTORICA
I LINGVISTICA, MEĐU
NAJVEĆIM JE AUTORITETIMA
ZA HRVATSKI JEZIK I
JEZIKOSLOVLJE

Žalosti me što je djeci u školama hrvatski jezik najgori predmet

Mladi hrvatskom jeziku ne pridaju gotovo nikakvu važnost. Kod njih prevladavaju mediji koji uopće ne trebaju hrvatski jezik, a jasno je da na takvim platformama neće produbiti svoje znanje hrvatskoga jezika, koji im je postao (nažalost) asocijacija na dosadnu školu. Njihov je i pisani i govoreni izričaj postao hibridan

Piše **BRANKO NAĐ**

Kada sam dogovarao intervju s profesoricom Nives Opačić, našom uvaženom književnicom i jezičarkom, od prvog sam trena u glavi imao njezinu fotografiju kraj spomenika Marku Maruliću u srcu Zagreba. I zaista, ima li prigodnije lokacije za fotografiranje lingvistice, lektorice - osobe koja spada među najveće autoritete za hrvatski jezik, čiji je opus svrstava među najdosljednije promicatelje hrvatskoga jezika i kulture u Hrvatskoj, ali i u velikom dijelu slavističkoga svijeta - nego u društvu oca hrvatske književnosti. Naučljeno, ostvareno. U možda dvadesetak minuta druženja na Marulićevu trgu, gdje je profesorica Opačić stigla vedra, nasmijana i jednostavna, unatoč natmurenom nebu koje je prijetilo svaki čas obasuti nas kapima zimske kiše. I dok su obližnji radnici na sanaciji šteta od potresa s čuđenjem gledali ovaj mali fotosession, naša je sugovornica spremno pozirala, iako priznaje da od svih segmenata javnih nastupa najmanje voli - upravo fotografiranje. Više, kaže, voli da o njoj govori njezino djelo, njezin rad.

Teško je pobrojiti čime se sve bavila profesorica Nives Opačić. Predavala je Kulturu govorenja, čitanja i pisanja studentima kroatistike na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Radila kao ugovorni lektor hrvatskoga jezika na Filozofskom fakultetu Karlova sveučilišta u Pragu i na Sveučilištu u Rimu. Osnovala je Društvo hrvatskih lektora, sudjelovala u brojnim znanstveno-lingvističkim projektima, a po jasnoći kojom govori i piše o hrvatskom jeziku prepoznata je i u široj javnosti, čime na najbolji način popularizira hrvatski jezik i čuva hrvatski nacionalni identitet. Među brojnim publikacijama svakako valja istaknuti njezinu knjigu *Reci mi to kratko i jasno. Hrvatski za normalne ljude* kojom je doprijela u brojne domove i obitelji...

Stoga se prof. Opačić nada da je svojim studentima, kolegama i čitateljima ostala u sjećanju po svome radu, a ne po (eventualnim) zajedničkim druženjima i fotografijama. Baš kao što ona pamti svoje mentore:

- Najviše sam naučila od svojih neposrednih profesora. Sve što sam od hrvatskoga jezika trebala naučiti u osnovnoj školi, naučila sam od profesorice Slave Šutej (Varšavska ulica). U gimnaziji ništa (imali smo „dobrog“ profesora koji nas je samo propuštao), no izvrstan temelj iz osmogodišnje škole dostajao mi je za fakultet. Ondje sam imala sjajne profesore, kojih se sjećam s poštovanjem. To su akademici Eduard Hercigonja, Ljudevit Jonke, Ivo Frangeš, na postdiplomskom sam rado poimala predavanja akademika Rudolfa Filipovića, Radoslava Katičića, Augusta Kovačeca i drugih, a još na studiju Komparativne književnosti prof. Milivoja Solara. Naravno, kroz stručnu literaturu izranjali su Jagić, Stjepan Ivšić, ali i Dubravko Škiljan. Još uvijek učim i na tekstovima Branka Fučića.

Cijeli ste život posvetili jeziku, jezikoslovlju, izražavanju, pisanoj riječi. Što biste rekli koliko su Hrvati kao narod u ovome trenutku (ne)pisme-

“

Hrvati više vole viriti u tuđa dvorišta nego brinuti o vlastitom. Obično se poplava stranih izraza lakše širi kod ljudi koji pate od sindroma manje vrijednosti, pa upotrebom nečega svjetskog misle da samim tim i oni pripadaju tom širokom svijetu

“

Ako smatrate da učenici sve trebaju svladavati samo igrajući se, kako ćete ih kasnije uvjeriti da život nije samo igra i zabava? I da je ustrajan i kadšto mukotrpan rad ono što vrijedi?

ni, koliko znaju o svome jeziku, koliko se vješto njime služe, a koliko ga zanemaruju?

- Kako koji pojedinac. Jeziku veću važnost pridaju stariji obrazovani ljudi, koji su ionako odgojeni na pisanoj riječi (knjizi), a mlađi hrvatskom jeziku ne pridaju gotovo nikakvu važnost, osim malobrojnih pripadnika, koji su više iznimka nego pravilo. Kod mladih prevladavaju mediji koji uopće ne trebaju hrvatski jezik (a često ni ikoji drugi). Njih u medijima više zanima zabava, igre (ne znam zašto im se tepa *igrice*), a u tome je hrvatski jezik nepotreban. A kako takvi sadržaji zauzimaju dobar dio njihova vremena, jasno je da na takvim platformama neće produbiti svoje znanje hrvatskoga jezika, koji im je postao (nažalost) asocijacija na dosadnu školu. Njihov je i pisani i govoreni izričaj postao hibridan. Žalosna sam kad čujem (a čujem sve češće) kako im je hrvatski u školi najgori predmet.

Dizanje graje oko pravopisa

Otkad seže vaša ljubav za jezik i kako ga vi doživljavate – kao instrument, kao sredstvo ili kao utjelovljenje nacionalnog bića?

- Moje zanimanje za jezik potječe još od gimnazijskih dana, no nisam pohađala, kako bi se moglo pomisliti, društveni smjer, nego prirodni, premda sam znala da ću se upisati na Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, što sam i učinila kao jedina iz razrede. Ostali su odlazili studirati medicinu, kemiju, stomatologiju, matematiku, prehrambenu tehnologiju i sl. Kako je teklo sve dublje upoznavanje s lingvistikom, tako sam i jezik kao fenomen počela sve više voljeti, jer obično volimo ono što poznajemo. Doduše, neke privlačili ono nepoznato; mene je želja za saznavanjem dovela do toga da hrvatski jezik volim kao ni jedan drugi, jer to je jezik na kojem mislim, a to znači da sebe od njega ne mogu odvojiti.

Puno je prijemora zadnja sva desetljeća oko hrvatskog pravopisa i gramatike, pojavilo se nekoliko inačica i mnoštvo jezičnih rješenja, pa su ljudi često zbunjeni i pitaju se koji je „pravi“ hrvatski pravopis i gramatika. Što biste vi preporučili?

- Oko pravopisa (rjeđe oko gramatike) u Hrvatskoj se svaako malo digne graja, no ne zato što bi Hrvati bili silno zabrinuti za svoj pravopis. Jer da ih je briga, odavno bi naučili bar jedan pošteno; kad čovjek zna jedan pravopis, lako će pohvatati ono malo razlika ako ih neka druga verzija pravopisa preporučuje ili službeno nametne. U našem društvu od svega se stvori fama, pa onda

BRANKO NAB

ispada da se u tom kaosu nitko ne može snaći. No, takvo stanje ljudima zapravo pogoduje da im posluži kao izlika: tu se ništa pravo ne zna, pa čemu onda išta učiti?! Kad već govorim za list koji se bavi sveučilišnom nastavom, reći ću vam i ovo. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu radila sam 30 godina. Studenti su mi se znali žaliti kako na našem fakultetu vlada nered u ispitima, a na prostorno nedalekom FER-u vlada red, o ispitnim rokovima sve se zna na početku akademske godine itd. Odgovorila sam im da njima ta tzv. zbrka na našem fakultetu samo pogoduje, jer da se striktno držimo reda kao na FER-u, većina njih već bi odavno izgubila pravo na studij. Slično je i s pravopisima. Onima koji ionako ne žele naučiti, ta tobožnja zbrka služi kao dobar izgovor.

Kako danas gledate na neka slavnja jezična rješenja od hrvatske samostalnosti naovamo, poput „zrakomlata“ i „brzoglasa“... Ti izrazi nikad nisu zaživjeli, štoviše, izazvali su podsmijeh široke javnosti.

- Zrakomlat i slični mlato-vi dobro su došli onima koji se hrvatskom jeziku samo izruguju. Jedna tako rubna pojava zasjeni sve ono dobro što netko na nekom polju radi, jer je cijela grana obilježena samo nekim smijurijama. Na to ne treba trošiti riječi. Sapienti sat!

Što mislite o sve većoj uporabi stranih izraza, posebice anglistima – bekstejž, ivent, selebriti... Kako izbjeći taj trend i možemo li se vratiti hrvatskim istoznačnicama?

- Što mislim o nekontroliranom prodroru američkih razgovornih izraza, napisala sam (ovo nije naknadna pamet) još 2006. i 2012. u knjigama *Hrvatski u zgradama* i *Hrvatski ni u zgradama*. U prvoj su primjeri kad su u hrvatskim novinama engleski/američki izrazi bili na prvom mjestu, a njihovi hrvatski ekvivalenti u zgradama. U drugoj knjizi hrvatskih riječi više uopće nije bilo ni u zgradama. Kako to komentiram? Hrvati i inače više vole viriti u tuđa dvorišta nego brinuti o vlastitom. Razloge bi mogli objasniti sociolozi i psiholozi. Obično se takva poplava stranoga lakše širi kod ljudi koji pate od sindroma manje vrijednosti pa upotrebom nečega svjetskog misle da i oni pripadaju tom širokom svijetu. Ne znači da sam protiv svih tudica, one su

prisutne u svakom jeziku (jer među jezicima vlada miješanje i posuđivanje, ipak ne takvim tempom kakav je danas), no pitanje je treba li nam strana riječ (ako domaće nema) ili samo kao papige ponavljamo uglavnom ono što nam dolazi (nerijetko preko medija) izvana. Ja nipošto nisam purist (premda me neki koji nisu valjda pročitali previše mojih knjiga potezima svojih žustrih pera u to kolo svrstavaju). Pitala bih: kako mogu biti purist, jezična čistunka, ako se npr. jedna moja knjiga zove *Riječi s nohtkasna i kantunala*?! I u mojim drugim knjigama ima mnogo tudica, no treba znati kad koju tudicu upotrijebiti. Ima i toga da se tudica prime nedoučeni, pa tako sve češće čujem i vidim: korespondencija, depadansa, transplatacija (a treba korespondencija, depandansa, transplantacija). U najnovije vrijeme (potresi i sl.) nahrupljuju nam kontejneri, kontejneri (a sve rjeđe pravilni kontejneri).

Upijamo kao spužve

Koje vas od tih isforsiranih tudica najviše smetaju?

- Ne smeta me više ništa. Ionako sve više osjećam da nikamo ne pripadam. I kad sam na te nakarade upozoravala, znala sam da gubim ne samo bitku nego i rat. Hrvati vole ići linijom manjeg otpora, a to znači bez razmišljanja kao spužve upijati sve što dolazi izvana. Jednom mi je pokojni prof. Dubravko Škiljan u jednom pismu napisao: „Ja se Vama divim kako Vi upor-

O satnici i nastavnicima hrvatskog

Bi li trebalo povećati satnicu materinskoga jezika u školama kao što neki predlažu, jer primjećuju da su djeca i mladi vještiji u stranom negoli hrvatskom jeziku?

Bilo bi od mene preuzetno govoriti o satnici hrvatskoga jezika u školama kad u školi nikada nisam radila. Zato se u to neću miješati i drugima soliti pamet. Ipak, znam da mnogi profesori sjajno rade i s ovolikim brojem sati kad/ako imaju (ili ako stvore) zainteresirane učenike. A to da učenici bolje napreduju u stranim jezicima nego u hrvatskom – treba i opet pripisati njihovoj svijesti da će, npr. od engleskoga, imati više konkretne koristi nego od hrvatskoga. I samo jedna napomena: koji tip stranoga jezika učenici uče? Standardni (ne šatrovački, ulični i sl.). Zašto onda ne bi učili i hrvatski standardni jezik? Jer su i nastavnici koji poučavaju strane jezike ovladali standardnim oblicima tih jezika. Nažalost, moram reći da ima i onih nastavnika hrvatskoga jezika koji se ni sami ne služe dobro hrvatskim standardnim jezikom. Što tek reći o nastavnicima drugih predmeta (biologije, matematike, kemije, zemljopisa itd.)? Jer hrvatski standardni jezik trebao bi se provlačiti kroz sve nastavne predmete.

“

Često me ljudi pitaju o govoru političara. No, zašto bi njihov javni govor bio drukčiji od njihova privatnoga govora? Oni uopće ne znaju da postoji standardni jezik kojim bi se trebali služiti u javnoj upotrebi

no želite naučiti nekoga nešto što on tako uporno odbija.“ Tada sam još mislila da ne mogu drukčije, željela sam bolju, raznovrsniju i uljudeniju javnu komunikaciju primjerenu temi i mediju koji je donosi. Danas to više ne činim.

Učitelji i profesori po hrvatskim školama primjećuju da se djeca i mladež sve lošije jezično izražavaju, da su im rečenice krnje, misli neusredotočene, leksik siromašan; da međusobno gotovo i ne razgovaraju, već samo tipkaju, tipkaju, tipkaju... Kako to komentirate?

- Iz prethodnih odgovora naslućujete i odgovor na ovo pitanje. To što nastavnici sada sve više primjećuju vidjela sam na svoje oči već prije 30-ak godina. Gledala sam školske zadaće hrvatskih srednjoškolaca – rečenice su bile

krnje, bez predikata, bez kraja (i, dakako, bez smisla). Bile se onakve kako izgledaju njihovi tekstovi na mobitelima. Učenici već od nižih razreda osnovne škole imaju problema i s razumijevanjem. Mozgovima uronjenima samo u igru i zabavu, a to se često isticalo i kao pedagoško načelo (pa se i studenti „igraju“ na satu držeći se za ruke kao da su u dječjem vrtiću), nepopularno je govoriti da nešto treba pošteno učiti, da ako je nešto teško, ne treba to samo preskakati i gurati pod tepih. Ako smatrate da učenici sve trebaju svladavati samo igrajući se, kako ćete ih kasnije uvjeriti da život nije samo igra i zabava? I da je ustrajan i kadšto mukotrpan rad ono što vrijedi?

Razlog slabe jezične vještine novih generacija jest upravo izloženost svim mogućim digitalnim trendovima, društvenim mrežama, krnjim formama online komunikacije. Dolazi li na „naplatu“ ona stara uzrečica kako slika govori tisuću riječi?

- Slika može govoriti više od tisuću riječi, no ako nam trebaju samo slike, možemo ostati cijeli život na razini slikovnica. Za nešto više nećemo imati ni koncentraciju. I o tome bih vam mogla govoriti mnogo, pojavu sam primijetila prije više od 40 godina rađeci na Sveučilištu u Rimu. Ondje odrasli ljudi, redoviti studenti i vanjski već zaposleni ljudi, nisu mogli izdržati nastavu u blok-satu (90 minuta). U Zagrebu je takva nastava tada još bila normalna.

Neki su ljudi vični govoru, a loši u pisanju; drugi šutljivi i sramežljivi, a pisana im je forma vrijedna svake hvale. Kako pomoći jednima, a kako drugima? Ako im je pomoć uopće potrebna.

- Naravno da ima takvih ljudi, sjećam se da je takvih bilo i među mojim fakultetskim profesorima. Obično smo za neke govorili da znaju preneti svoje znanje drugima, a drugi se muče s izražavanjem i ispada kao da slabo vladaju materijom koju su nam predavali. Onaj tko osjeća u sebi neku barijeru da se bolje izražava, vjerojatno dio toga može popraviti upornim trudom i radom, premda možda nikad neće dosegnuti razinu fluentnosti onoga komu je to prirodnije. Ja vjerujem u svjesne napore i izgrađivanje vlastita izraza, pa makar rezultat i ne bio blistav. No, bez toga napora ništa se neće dogoditi samo od sebe.

Red u glavi i jasno izražavanje

Moj srednjoškolski profesor Ivan Pranjić u čakovečkoj mi je gimnaziji često znao reći: „Branko, skрати te rečenice, samo je jedan Krleža!“ Koliko je ljudima zapravo teško izražavati se u kratkim, jasnim rečenicama? Koji biste savjet imali za one koji „ne znaju“ za interpunkciju i pa- uze u prenošenju tijeka misli na papir?

- Dobro je rekao prof. Ivan Pranjić (kojega sam i upoznala u Čakovcu, gdje sam održala više predavanja) da se valja izražavati kratko i jasno. Ako ljudi imaju red u glavi, lako će se jasno i izraziti. Ne znam jesam li za potrebe ovoga razgovora i ja predugačka... Znam se disciplinirati i u pisanom mediju (novine) i u usmenom (radijska i/ili televizijska emisija).

Što bi mladi ljudi koji odlučuju studirati područje jezika trebali znati i imati na

umu prije nego se odluče na taj korak? Što je presudno da bi netko bio dobar jezičar, lingvist, pisac?

- Nitko tko slijedi svoja osviještena nagnuća neće pogriješiti u izboru studija. Kad sam se upisivala na fakultet, i meni su govorili da ću s tom strukom biti kruha gladna. Nikad nisam bila, a cijelo sam vrijeme osjećala i zadovoljstvo u radu, što je vrlo važna komponenta. Tako ni vrijeme nisam dijelila na radno i slobodno. Sve je to bilo moje vrijeme u kojem sam se osjećala ispunjeno. Jezik i bavljenje jezikom osjećala sam valjda isto kao što glazbenik voli svoj instrument. Kad više ne zapinje kao u početku, dok se još bori s notama, nego doista slobodno i s lakoćom svira, onda u tome i uživa. Meni je jezik, moj materinski jezik u svim oblicima (standard, razgovorni, dijalekt), glazbalo na kojem sviram. Solistički.

Primjetno je da ni hrvatski političari ne vladaju najbolje materinskim jezikom. Koliko je to porazno za svijest o jeziku i jezičnu kulturu? Je li vam ponekad neugodno kada ih slušate kako zapravo ne znaju razgovarati?

- Često me ljudi pitaju o govoru političara. No, zašto bi njihov javni govor bio drukčiji od njihova privatnoga govora? Oni uopće ne znaju da postoji standardni jezik kojim bi se trebali služiti u javnoj upotrebi. Može im biti i ovako, da svatko govori kao da je u svojoj kuhinji, oštariji ili mjesnoj zajednici, pa čemu onda da se time zamaraju? Da je to i pitanje kulture, pa i obične pristojnosti, nisu još dokučili (a nikad i neće). Jednom mi je akademik Zmegač lijepo rekao (o toj temi): kad bi u njemačkom parlamentu zastupnici govorili kao ovi u našem Saboru, ljudi ih ne bi ni birali jer bi rekli: pa ovi ne znaju ni njemački, kako će onda znati što drugo? No, to je u nekoj drugoj zemlji (da npr. Island, koji sve strane riječi prevodi na islandski, i ne spominjem). A jezična kultura samo je dio opće kulture. Svjedoci smo takve nekulture i prostaštva na svim razinama, pa zato i gledamo toliku količinu bahatosti, netolerancije, izrugivanja, posrpnosti, vrijeđanja, samodopadnosti i govora mržnje, a negdje rade i šake (i po tome smo dio globalnoga svijeta). Žao mi je što se finoća u ophođenju (ne formalna, nego stvarna) potpuno izgubila. Divljaci znaju samo za batinu, pa njome i udaraju.

Po čemu biste voljeli da vas pamte u području jezika i književnosti?

- Čovjek živi onoliko koliko se utisnuo u sjećanje svoje bliže i dalje obitelji, prijatelja, znanaca, pa i neznanaca s kojima je na neki način došao u dodir, no sve se relativno brzo zaboravi. Kako bih voljela da me pamte? Jednom sam studente odvela na izlet u Ozalj. Povala sam ih na predstavljanje knjiga Frana Krste Frankopana (predstavljao ih je akademik Josip Vončina, urednik tog izdanja), paje u Ozlju, osim Frankopana, slikarica Slava Raškaj bila nezaobilazna. Na povratku s tog izleta studenti su mi darovali reprodukciju Slavina autoportreta s posvetom. Nije pisalo u Frankopano-vom stilu: Navik on živi ki zgine pošteno, nego duhovita parafraza: Navik on živi ki živi pošteno. Mislim da sam tako, pošteno, provela i profesionalni i privatni život.

SVEUČILIŠTE U SPLITU

Osnovano Povjerenstvo

Cilj je sprječavanje i suzbijanje svih oblika diskriminacije, uznemiravanja i nasilja

Piše: **DIANA BARBARIĆ**

Rektor Splitskog sveučilišta prof. dr. Dragan Ljutić imenovao je Povjerenstvo za sprječavanje i suzbijanje svih oblika diskriminacije, uznemiravanja i nasilja na Sveučilišta u Splitu. Zadaća mu je analizirati postojeće stanje te predložiti mjere i aktivnosti za sprječavanje i sankcioniranje nepravilnosti iz svoje nadležnosti.

Na čelu Povjerenstva je

prof. dr. Leandra Vranješ Markić, prorektorica za znanost i inovacije, a osim nje tu su još i prorektorica za međunarodnu suradnju prof. dr. Đurđica Miletić, prof. dr. Ines Medić s Pravnog fakulteta, prof. dr. Ina Reić Ercegovac s Filozofskog fakulteta, prorektor za pravna pitanja prof. dr. Željko Radić, studentski pravobranitelj na Sveučilištu u Splitu Tomislav Milošević te studentica Petra Kraljević.

Prorektorica Leandra Vranješ Markić

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
MEDICINSKI FAKULTET**
objavljuje

**NATJEČAJ
ZA IZBOR U ZVANJA**

- jednog suradnika u naslovnom suradničkom zvanju poslijedoktoranda za područje biomedicine i zdravstva, polje kliničke medicinske znanosti, grana interna medicina, na Katedri za internu medicinu.

Sve informacije o uvjetima natječaja i načinima prijave na natječaj objavljene su i nalaze se na službenoj internetskoj stranici Medicinskog fakulteta u Splitu, www.mefst.unist.hr
Dekan Prof. dr. sc. Ante Tonkić

Na temelju odluke Stručnog vijeća donijete na 38. sjednici održanoj 22. siječnja 2021. godine, Sveučilišni odjel za stručne studije Sveučilišta u Splitu raspisuje

**NATJEČAJ
ZA IZBOR**

jednog nastavnika u naslovno nastavno zvanje predavač, u znanstvenom području tehničkih znanosti, za polje elektrotehnika, za granu elektroenergetika;

Sve informacije o uvjetima natječaja i načinima prijave na natječaj objavljene su i nalaze se na službenoj internetskoj stranici Sveučilišnog odjela za stručne studije u Splitu, www.oss.unist.hr

DR. ANTE BUZOV, USPJEŠNI ZNANSTVENIK
ANGAŽIRAN NA POTRESNOJ PLATFORMI

Iz užasa Banovine treba izvući pouke i smjernice za preventivne mjere

Svakako bilo bi dobro, iz ove tragedije koja je zadesila naše stanovnike, izaći spremniji kako bi se u slučaju slične situacije značajno umanjile štete i očuvali ljudski životi

Piše: **MILA PULJIZ**

Donosimo vam razgovor s jednim od uspješnih znanstvenika proizašlih sa Sveučilišta u Splitu. Naš sugovornik mladi je znanstvenik koji surađuje s Amerikom i radi na potresnoj platformi. Dr. Ante Buzov diplomirao je na Fakultetu

građevinarstva, arhitekture i geodezije, a doktorirao je sa skandinavskim modelom doktorata na temu "Utjecaj nekih parametara na ponašanje i graničnu nosivost višedijelnih kamenih stupova pri statičkom opterećenju i potresu" zbog kojeg trenutno radi na suradnji s jednim od američkih sveučilišta. S obzirom na potrese koji su

zadesili dio Hrvatske, upitali smo ga, između ostalog, i što bi se dogodilo sa starim dijelom Splita, točnije s Dioklecijanovom palačom u slučaju jačeg potresa. **Naslov vašeg doktorskog rada je "Utjecaj nekih parametara na ponašanje i graničnu nosivost višedijelnih kamenih stupova pri statičkom opterećenju i potresu".**

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
FAKULTET GRAĐEVINARSTVA, ARHITEKTURE I GEODEZIJE**
raspisuje

JAVNI NATJEČAJ

1. za izbor jednog suradnika na radno mjesto I. vrste u suradničkom zvanju doktorand na projektu Operativnog programa "Konkurentnost i kohezija 2014.-2020." pod nazivom: Monitoring obalnog područja koristeći višeskalne metode (eng. COastal zone MONitoring using multi-scaling methods, COMON), kod projekta: KK.01.1.07.0033, u punom radnom vremenu na određeno vrijeme na Katedri za privrednu hidrotehniku.

2. za izbor jednog suradnika na radno mjesto I. vrste u suradničkom zvanju poslijedoktorand za znanstveno područje Tehničke znanosti, znanstveno polje Građevinarstvo na određeno vrijeme u punom radnom vremenu na Katedri za prometnice.

3. za izbor jednog višeg stručnog suradnika u sustavu znanosti i visokog obrazovanja za rad na IRI 2 projektu u sklopu Poziva "Povećanje razvoja novih proizvoda i usluga koje proizlaze iz aktivnosti istraživanja i razvoja – faza II" i Operativnog programa "Konkurentnost i kohezija 2014.-2020." pod nazivom "PINNA NO-BILIS SSMA-19" referentne oznake projekta (30.9.2023) na Katedri

za gospodarenje vodama i zaštitu voda.

4. za izbor dva suradnika u naslovno suradničko zvanje asistent za područje Umjetnosti, umjetničko polje Likovne umjetnosti na Katedri za arhitektonsko projektiranje (vanjska suradnja).

5. za izbor jednog suradnika u svojstvu doktoranda na radno mjesto I. vrste u suradničkom zvanju asistenta za rad na IRI 2 projektu u sklopu Poziva "Povećanje razvoja novih proizvoda i usluga koje proizlaze iz aktivnosti istraživanja i razvoja – faza II" i Operativnog programa "Konkurentnost i kohezija 2014.-2020." pod nazivom "Razvoj sustava odvodnje na horizontalnim površinama od propusnog betona", u punom radnom vremenu na određeno vrijeme do kraja trajanja projekta (17.8.2023) na Katedri za Privrednu hidrotehniku.

6. za izbor jednog suradnika na radno mjesto I. vrste u suradničkom zvanju poslijedoktorand za rad na IRI 2 projektu u sklopu Poziva "Povećanje razvoja novih proizvoda i usluga koje proizlaze

iz aktivnosti istraživanja i razvoja – faza II" i Operativnog programa "Konkurentnost i kohezija 2014.-2020." pod nazivom "Razvoj sustava odvodnje na horizontalnim površinama od propusnog betona", u punom radnom vremenu na određeno vrijeme do kraja trajanja projekta (17.8.2023) na Katedri za Privrednu hidrotehniku.

7. za izbor jednog suradnika na radno mjesto I. vrste u suradničkom zvanju poslijedoktorand za rad na projektu Hrvatske zaklade za znanost u sklopu natječaja "Istraživački projekti – IP-2020-02" pod nazivom "Multifizikalno modeliranje sustava površinskih i podzemnih voda" (Akronim "Multi-Waters"), u punom radnom vremenu na određeno vrijeme do kad traje redovito financiranje plaće od strane Hrvatske zaklade za znanost a u maksimalnom trajanju od 2 godine na Katedri za Privrednu hidrotehniku.

Sve informacije o uvjetima natječaja i načinima prijave na natječaj objavljene su i nalaze se na službenoj internetskoj stranici Fakulteta građevinarstva, arhitekture i geodezije u Splitu: www.gradst.unist.hr

‘Istraživali smo utjecaj nekoliko važnih parametara na ponašanje i nosivost višedijelnih kamenih stupova opterećenih kratkotrajnim statičkim opterećenjima i potresom, a koja do sada nisu bila istraživana ili su istraživana samo sporadično’
NIKOLA VILIĆ/CROPIX

Recite nam više o ovoj, trenutno vrlo aktualnoj temi?

- Da, možemo reći da je tema vrlo aktualna i prepoznata, budući da se u svom okruženju svakodnevno susrećemo s izazovima sanacije i ojačanja povijesnih građevina - problematika koja je i u svijetu vrlo aktualna, te za koju se ne može dati jednoznačno rješenje. Povijesne građevine dio su identiteta jednog naroda i kao svjedoci minulih vremena oplemenjuju našu sadašnjost i budućnost. U svijetu je spomenuta tematika aktualna, a posebice u pogledu provedbe eksperimentalnih istraživanja te smo se zbog toga i odlučili na takav tip istraživanja.

Eksperimenti su provedeni na temelju prethodno detaljno izrađenih planova i programa istraživanja, u skladu sa suvremenim dostignućima i spoznajama u provedbi eksperimentalnih istraživanja. Pri tome je korištena najsuvremenija oprema za statička i seizmička ispitivanja, oprema za mjerenje fizikalnih veličina, te oprema za prikupljanje i obradu podataka. Sva ispitivanja provedena su u našem Laboratoriju za potresna istraživanja u Žrnovnici. Svrha istraživanja je bila donošenje važnih zaključaka, na temelju provedenih složenih eksperimentalnih studija, koji bi trebali naći svoju praktičnu

primjenu u obnovi/ojačanju postojećih povijesnih građevina, a sve u svrhu spoznaje njihove stvarne sigurnosti i ponašanja pri statičkim opterećenjima i potresima.

Široki spektar istraživanja

Spomenuli ste skandinavski model doktorata, pojasnite nam?

-Tzv. skandinavski model doktorata, za razliku od tradicionalnog oblika, predstavlja skup više objavljenih radova tj. znanstvenih članaka (minimalno tri), koji se naravno bave istom tematikom, te uz dodatak zajedničkog uvoda i zaključka čine jednu cjelinu. Radovi trebaju biti objavljeni u naj-

eminentnijim svjetskim bibliografskim bazama kao što je Current Contents. Upravo to radu daje jednu potvrdu autentičnosti i vrijednosti – budući da svaki taj članak u postupku objave prolazi temeljite preglede tj. recenzije eminentnih svjetskih stručnjaka iz tog područja. Sam proces objave rada, od ideje, razrade, provedbe istraživanja, obrade rezultata, pisanja rada, slanja rada u časopise te provedbe traženih korekcija i unaprjeđenja od strane recenzenata, je dugotrajan i traži maksimalnu suradnju i posvećenost – ali naposljetku daje opipljiv i prepoznat rezultat u vidu objave rada u svjetski priznatim časopisima. Ovakav način doktoriranja uklanja svaku sumnju u autentičnost i vjerodostojnost rada te daje novu kvalitetu samom kandidatu, njegovom mentoru ali i sveučilištu unutar kojeg kandidat djeluje i koje svojim radom predstavlja na svjetskoj znanstvenoj sceni.

Trenutno radite na mogućoj suradnji s Amerikom?

-Navedena suradnja izrodila se nakon objave jednog od 5 radova koji su dio doktora. Nime, nakon što je rad objavljen dobio sam upit za suradnju s kolegama sa sveučilišta Nebraska iz SAD-a (University of Nebraska at Lincoln). Uvidjevši rezultate mojih istraživanja iskazali su interes za zajednički rad te provedbu numeričkih ispitivanja spomenute problematike. Suradnja je u kratkom periodu i uspješno ostvarena što će za rezultat vjerujem uskoro imati i objavu zajedničkog znanstvenog rada..

Detaljan pregled

Na koje bi se načine trebalo obnoviti odnosno ojačati stare građevine, Dioklecijanovu palaču i stari dio Splita u slučaju jačeg potresa?

-Što se tiče mjera sanacije/ojačanja kulturnih znamenitosti svakako, nulti korak bio bi detaljan pregled postojećeg stanja i utvrđivanje stvarnog stanja nosive konstrukcije, i svih njenih dijelova, te detaljna analiza sva-

“
Moramo stvoriti baze podataka i uvid u stvarno stanje na terenu kako bi se u slučaju slične havarije mogao brzo organizirati krizni stožer te ciljano djelovati na terenu, što je u takvim situacijama od ključne važnosti

kog pojedinog elementa. Nakon toga mogu se po potrebi provesti i ciljana istraživanja na reprezentativnim modelima kako bi se utvrdio jasan i jedinstven način sanacije tj. ojačanja kako samog nosivog elementa tako i konstrukcije u cjelini.

Što se tiče stambenih objekata mišljenja sam, što se i potvrdilo nakon pregleda objekata na potresom pogo-

denom području Petrinje, Siška i Gline, gdje sam kao dio stručnog tima sa FGAG-a sudjelovao u pomoći na terenu u vidu brzih pregleda i procjeni stanja i uporabljivosti objekata, da je potreban preventivni pregled svih objekata (posebice onih starije gradnje) od strane stručnih i kompetentnih osoba te pružanje smjernica za eventualne hitne mjere ojačanja i sanacije – ovisno o stanju pojedinog objekta. Svakako bilo bi dobro, iz ove tragedije koja je zadesila naše stavnovnike Banovine, izvući neke pouke i smjernice ka poduzimanju preventivnih mjera, kako bi se u slučaju slične situacije značajno umanjile štete, a što je najvažnije očuvali ljudski životi.

Što su pokazala vaša istraživanja u Žrnovnici?

-U laboratoriju u Žrnovnici zajedno s kolegama sa katedre a pod mentorstvom prof. Jure Radnića, sudjelovao sam u brojnim istraživanjima širokog spektra. Konkretno vezano za moju temu istraživanja provedeni su brojni testovi slobodno stojećih višedijelnih stupova, koji kao modeli simuliraju kamene stupove prisutne u brojnim povijesnim građevinama – bilo kao samostalni ili kao dio konstrukcijske cjeline, predstavljajući reprezentativni dio iste. U provedenim parametarskim istraživanjima, istraživali smo utjecaj nekoliko važnih parametara na ponašanje i nosivost višedijelnih kamenih stupova opterećenih kratkotrajnim statičkim opterećenjima i potresom, a koja do sada nisu bila istraživana ili su istraživana samo sporadično.

Kao neke od zaključaka istraživanja mogu navesti da s povećanjem broja blokova (sljubenica) u višedijelnom stupu, smanjuje se njegova krutost i povećava njegova deformabilnost. Za potrese kratkog udarnog djelovanja, povećanje broja blokova u stupu može rezultirati njegovom većom nosivosti jer se smanjenjem krutosti stupa u njemu generiraju manje potresne sile.

ZNANSTVENO-STRUČNI SKUP O ANTI STARČEVIĆU

Otac Domovine – povijesna ostavština za hrvatsku budućnost

U povodu 125. obljetnice smrti Ante Starčevića Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu organizira znanstveno-stručni skup pod nazivom „Otac Domovine – povijesna ostavština za hrvatsku budućnost“. Skup se održava 26. veljače 2021. u dvorani Zagreb na Sveučilišnome kampusu Borongaj uz strogo pridržavanje protuepidemijskih mjera. Cilj je skupa prikazati i raspraviti različite aspekte političke, pravne, društvene i filozofske Starčevićeve djelatnosti te rasvijetliti njegovo vizionarstvo i aktualnosti. Naime, mnoge su njegove ideje, prije svega one državotvorne, ostale i danas aktualne, jer su duboko utjelovljene u hrvatsko suvremeno društveno djelovanje i političko zakonodavstvo. Upra-

vo zbog naknadnih interpretacija njegovih državnopravnih zamisli i ideja te preuzimanjem njegove politike potrebno je na akademskoj razini sustavno, cjelovito i interdisciplinarno sintetizirati njegovo djelovanje temeljeno na znanstveno-metodološkom aparatu. Organizacijski odbor znanstveno-stručnoga skupa čine predsjednica doc. Vlatka Vukelić, tajnik doc. Vladimir Šumanović, prof. Pavo Barišić, prof. Željko Holjevac, Danijel Jurković te prof. Stjepan Matković. Na skupu će također sudjelovati znanstvenici i poznavatelji života i djela Oca Domovine: prof. Slobodan Prosperov Novak, prof. Marko Trogrlić, dr. Tomislav Jonjić, dr. Alexander Buczynski, prof. Davor Balić, doc. Kristina Milković, doc. Krešimir Bušić, dr. Pavao

Nuić, dr. Igor Vranić, dr. Filip Šimetin Šegvić, Nikolina Šimetin Šegvić, Jure Trutanić, Veronika Novoselac i Vlatko Smiljanić. Izravni video prijenos bit će dostupan u vrijeme cijeloga trajanja skupa u petak, 26. veljače 2021. od 9.30 do 17.15. Ante Starčević rođio se 23. svibnja 1823. u selu Žitnik kraj Gospića. Preminuo je 28. veljače 1896., nedugo nakon pravaškog raskola. Svojim je djelima i političkim radom postavio teorijsko-političke temelje suvremene hrvatske nacionalne svijesti i državne ideje zbog čega je još za života bio prozvan Ocem Domovine.

Izabran je 1861. za zastupnika u Hrvatskom saboru. Misli, koncepti i ideje koje tada razvijali postali su osnova političkoga programa Stranke prava koju osniva iste godine s Eu-

genom Kvaternikom. Zastupao je stajališta o hrvatskom državnom pravu, cjelovitosti hrvatskih zemalja i pravu hrvatskoga naroda na samoodređenje. Političku budućnost Hrvatske zamišljao je utemeljenu na ugovornom odnosu između kralja i hrvatskoga naroda. U skladu sa stajalištem da je Hrvatska pravno neovisna država, koja bi se trebala protezati na cijelom hrvatskom povijesnom području, bosanskohercegovačke muslimane držao je dijelom hrvatskoga naroda. U tzv. panslavenstvu, jugoslavenstvu i velikosrpskoj politici vidio je pogibelj za hrvatski narod, pa se tim idejama i njihovim protagonistima suprotstavljao u mnogim člancima, raspravama i govorima. U skladu sa zastupanjem liberalnih načela u izgradnji dr-

žave, poisteklih iz tekovina Francuske revolucije, objavio je 1870. Naputak za pristase Stranke prava, u kojem se zauzimao za otvorenost svim slojevima hrvatskoga društva i ljudima različite vjeroispovijesti, smatrajući to preduvjetima nacionalnoga jedinstva. Nakon Rakovičkoga ustanka 1871. Stranka prava bila je raspuštena, a Starčević uhićen i zatvoren, nakon čega se povukao na obiteljsko imanje u Jasku. Godine 1878. ponovo je bio biran u Sabor.

Starčevićevi aforizmi

Jedino uz samostalnost mogu cvasti narodi, zemlje i gradovi.
Uistinu, bez samostalnosti i nezavisnosti, narod ne može biti narodom, osobom: nego je samo puk, množina

čeljadi.
Kada se ne može činiti dobro, dosta je da se ne čini zlo.
Lijep glas u tmini dobiva vlastitu sjajnost.
Najbolje je u zlu društvu: mučati.
Nuždi je sve podložno.

Krepost je najčvršće oružje.
Gdje valja zakon, valja i narod.
Nesloga državljana, za neprijatelja je dobitak.

VIVANT PROFESSORES

Baskijka i Brazilka profesorice na Sveučilištu u Splitu

Zaloa Sanchez Varela dolazi iz Bilbao, radi kao asistentica na Zavodu za nautiku, a Liane Roldo je iz grada Sapirangi u Brazilu, a radi kao redovita profesorica na Zavodu za brodogradarstvo, obje na Pomorskom fakultetu. Prijateljice, ali i kolegice dijele zajedničku ljubav prema pomorstvu i Splitu

Piše: MILA PULJIZ

Obje su došle u Split zbog ljubavi i obje su profesorice na Pomorskom fakultetu Sveučilišta u Splitu. Zaloa Sanchez Varela dolazi iz Bilbao u Španjolskoj, radi kao asistentica na Zavodu za nautiku, a Liane Roldo je iz grada Sapirangi u Brazilu, a radi kao redovita profesorica na Zavodu za brodogradarstvo. Prijateljice, ali i kolegice dijele zajedničku ljubav prema pomorstvu i Splitu. Upravo zato, a povodom mjeseca ljubavi, odlučili smo popričati s njima kako bismo doznali malo više o vezi s gradom, suradnji s fakultetom, ali i planovima za budućnost.

Zaloa je u Splitu već četrnaest godina. "Sviđa mi se klima i način života. Pokušala sam sama učiti jezik, ali nije bilo toliko jednostavno koliko sam mislila, pa sam na kraju otišla u Centar za jezike. Hrvatski nije lagan jezik, ali imam jaku gramatičku podlogu i uspjela sam. Baskijski jezik je puno teži, ne samo da ima padeže nego je i konjugacija glagola prava noćna mora!", kazala nam je Zaloa.

Volja i upornost

Zbog istih razloga u Split se doselila i njena kolegica Liane. "Život u glavnim gradovima u Brazilu nije jednostavan, kvaliteta života je ništavna, tako da sam u svibnju 2019.g. uzela dopust na sveučilištu na kojem sam

radila i zajedno sa suprugom sam pokrenula projekt „živjeti u Splitu“. Moj suprug, koji je Hrvat, naša kći tinejdžerka (kojoj se u početku ideja nije nimalo sviđala a sada ne pamišlja o povratku) i ja, sakupili smo cijeli set profesionalnih i obiteljskih okolnosti, temeljito sve isplanirali i sa dosta volje i upornosti krenuli u realizaciju projekta „Split“ kako bi ona ovdje odradila postdoktorat na FESB-u.

Zaloa Sanchez Varela:
'xxxxxx

Zaloa nakon iskustva u plovidbi sada svoje znanje prenosi budućim pomorcima. Predaje vježbe iz Rukovanja teretom i Tehnologiju prenošenja tekućih tereta, a u slobodno vrijeme uživa u šetnjama po Marjanu i crtanju, iako sada nešto manje s obzirom na sve obaveze koje dolaze uz spremanje doktorskog rada. Njena kolegica Liane inženjer je metalurgije s magisterijem i doktoratom iz područja Znanost i tehnologija materijala. Prije dolaska u Split, predavala je na jednom od najboljih Sveučilišta u Brazilu. "Ovdje sam da dam svoj doprinos kao profesor istraživač s dvadesettrogodišnjim iskustvom u istraživanjima u oblastima materijala i tehnologije materijala", dodala je, a tijekom svoje akademske karijere radila je i u najboljim laboratorijima poput LAMEF-a i LDSM-a.

A kakav je život u Splitu? "Kao što sam rekla, sviđa mi se način života, sve je "laganini" i nema žurbe. U mom rod-

“

Sviđa mi se način života, sve je "laganini" i nema žurbe. Ovdje se živi vani, ali se ranije ide kući (ili sam ja ostarjela?). Ne, ozbiljno, u 9 sati navečer ima više ljudi vani u Bilbao nego u Splitu, ističe Zaloa

Liane Roldo i Zaloa Sanchez Varela, obje planiraju nastaviti živjeti u Splitu

nom gradu ljudi rade dok traje radno vrijeme, a tek onda se izlazi. Život se, kao i u Splitu većinom odvija vani iako se ovdje ranije ide kući (ili sam ja ostarjela?). Ne, ozbiljno, u 9 sati navečer, bilo koji dan u tjednu, ima više ljudi vani u Bilbao ili u kafićima, nego u Splitu. Govorimo naravno o životu prije pandemije", podijelila je s nama Zaloa.

Iće i piće

"Ja slobodno vrijeme volim provoditi sa svojom obitelji, pogotovo ako to uključuje šetnju Marjanom ili obalom. Uživam i šetati svoga psa, malu smiješnu jazavčarku. Od posebnih užitaka istaknula bih putovanja, a ako uključuju promatranje mora, zvjezdana neba ili veslanje kajacom, još bolje. Osim toga kada pričamo o guštima ne mogu a ne spomenuti iće i piće koje eto na sreću ovdje ima i u kvantiteti i u kvaliteti", kaže Liane.

Obje planiraju nastaviti živjeti u Splitu. Zaloa će uskoro obraniti doktorat, a trenutno surađuje i na nekoliko projekata na Fakultetu te paralelno s time surađuje i sa svojim kolegama sa Sveučilišta u Baskiji, a Liane aktivno radi na finaliziranju dva nova kolegija na engleskom jeziku za diplomski studij brodogradarstva iz Materijala i tehnologija materijala, a također planira i suradnju sa SEA-EU alijansom. Što se tiče novih kolegija, obje discipline uključivale bi i praktični dio koji obuhvaća razna mehanička ispitivanja i analize mikro-

struktura pa sve do korištenja 3D Printera.

Za kraj nam je Liane svima poslala poruku: "Od 1997. kada sam prvi put upoznala Split i Dalmaciju odmah sam se prepoznala u načinu života, kulturi i u energiji koja zrači. Iskoristila bih ovaj prostor da pošaljem poruku, kao netko tko se rodio u dalekom Brazilu i proputovao i vidio dobar bokun svijeta, Split je fenomenalan grad, s izvrsnom kvalitetom života koja bi se trebala više vrednovati i sačuvati kroz pro-aktivne i altruističke akcije. Naravno da nije savršen i da ima svoje probleme, ali vjerujte bolji je od svega što sam vidjela", kazala je za kraj našeg razgovora.

“

Kao netko tko se rodio u Brazilu i vidio dobar bokun svijeta, mogu reći da je Split fenomenalan grad, s izvrsnom kvalitetom života, vjerujte bolji od svega što sam vidjela, kaže Liane

Liane Roldo:
'U Splitu i Dalmaciji odmah sam se prepoznala u načinu života, kulturi i u energiji koja zrači'

DORIJEAN LENDVAJ, NAJBOLJI MLADI INFORMATIČAR U HRVATSKOJ PA I ŠIRE

Kao dvogodišnjak oponašao brata, danas rutinski osvaja međunarodna zlata

Mladi genijalac iz Popovače trenutno je učenik zagrebačke XV. gimnazije, popularnog MIOC-a, a otkriva kako ga, iznenađujuće, ne zanima FER već matematika na PMF-u Sveučilišta u Zagrebu

Dorijan Lendvaj
BORIS MITIĆ

PİSE: **BRANKO NAĐ**

Na mladima svijet ostaje. Izreka je koju smo tisuće puta rekli, još više puta vjerojatno čuli u razgovorima o budućnosti nacije. To je posebno točno u sektoru hrvatske informatike, budući da naša mlada informatička reprezentacija – a to već znaju i ptice na grani – već godinama spada među najbolje u svijetu.

Potvrđuju to svakim novim natjecanjem na koje odu u organizaciji Hrvatskog saveza informatičara i vrate se u pravilu s najsjašnjim odličjima. Posljednji megauspjeh u nizu su zlatne medalje srednjoškolaca Dorijana Lendvaja i Patrika Pavića na međunarodnom Romanian Master of Informatics, pri čemu je Dorijan osvojio apsolutno prvo mjesto u konkurenciji 200 učenika. To je prvi put da je učenik iz Hrvatske osvojio prvo mjesto na natjecanju ovakve razine, koje se u informatičkim krugovima smatra jednim od Grand Slamova.

Zlatne medalje kao pravilo

Upravo je Dorijan okosnica naše informatičke reprezentacije, iako uz Patrika nikako je treba zaboraviti ni Krešimira Nežmaha te Martina Josipa Kocijana. Mladi 16-go-

dišnji Dorijan Lendvaj potječe iz informatički i matematički nadarene obitelji iz Popovače. Najstariji brat, 21-godišnji Vilim danas je student Fakulteta elektrotehnike i računarstva Sveučilišta u Zagrebu, a bio je državni prvak iz robotike, logike i informatike te međunarodni prvak na prirodoslovnim olimpijadama. Mlada je pak sestra Dora u petom razredu osnovne bila državna prvakinja u programiranju te prva koja je oborila mušku konkurenciju.

- Moja ljubav prema informatici rodila se još prije osnovne škole s FMSLogom. Brat Vilim je dosta utjecao na to. Roditelji mi kažu da sam još s dvije godine gledao Vili-

ma kako igra edukativne igrice iz serije Sunčica i kad se on maknuo sa stolice, ja sam se popeo na nju, uzeo miša u ruku i radio ono što sam vidio da radi Vilim, otkriva nam Dorijan. Za razliku od brata, priznaje, ne vidi se na FER-u već više nekako cilja na matematički smjer na zagrebačkom PMF-u.

Obično igranje brzo je nadrađao te sa sedam godina postaje najmlađi sudionik državnog natjecanja u programiranju uopće, a već 2016. bio je svjetski prvak u robotici. Dorijan je ujedno jedini učenik u Europi s osvojenim međunarodnim medaljama iz sva četiri područja STEM-a. Glava obitelji Lendvaj, otac

Krešimir Nežmah, Patrik Pavić, Dorijan Lendvaj i Martin Josip Kocijan na jednom od ranijih natjecanja

“Roditelji mi kažu da sam još s dvije godine gledao Vilima kako igra edukativne igrice iz serije Sunčica i kad se on maknuo sa stolice, ja sam se popeo na nju, uzeo miša u ruku i radio ono što sam vidio da radi brat

Vlado, od lani predsjednik Hrvatskog saveza informatičara, za svoju djecu kaže da više ni ne zna koliko su medalja donijeli doma. Ali kaže, pedesetak, od kojih je 20 međunarodnih.

Intervju s Dorijanom održali smo na daljinu, što zbog epidemioloških mjera, što zbog priprema za novi ciklus natjecanja. Pripreme se najčešće sastoje od simuliranja prošlih natjecanja i rješavanja zadataka s prošlih natjecanja, otkriva nam mladi genijalac:

- Neke dane se jako malo pripremam, dok simulacije

TATA VLADO LENDVAJ, PREDSEDNIK HRVATSKOG SAVEZA INFORMATIČARA: Škole nemaju dovoljno sadržaja pa sve ostaje na entuzijastima

Dorijan se još u drugom razredu plasirao na državno natjecanje iz informatike (programiranje) u kategoriji učenika do 5. razreda nadmašivši stariju konkurenciju kao sedmogodišnjak na županijskom natjecanju, postavši tako najmlađi učenik u povijesti kojem je to uspjelo. Na njegov napredak ključni utjecaj su imale pripreme i natjecanja u organizaciji Hrvatskog saveza informatičara i Zagrebačkog računalnog saveza. Jedini je učenik u Europi koji je osvajao međunarodne medalje iz sva 4 područja koja čine STEM, nadopunivši ranije osvojene medalje iz robotike, matematike i programiranja 2018. godine te kao 14-godišnjak medaljom na svjetskoj prirodoslovnoj olimpijadi u Botswani.

Krešimir Nežmah (2002.), Patrick Pavić (2003.) i Dorijan (2004.) čine okosnicu hrvatskih informatičkih reprezentacija još od juniorske 2017. godine na EJOI pa do prošlogodišnje IOI kad su s Martinom Josipom Kocijanom bili najbolja EU reprezentacija, prvi put takav uspjeh za Hrvatsku. Ove godine ih čeka nastup na IOI 2021 u Singapuru, Dorijana i Patrika još jedna olimpijada, a nakon toga se nadamo da će njih trojica postići uspjeh i na svjetskim studentskim natjecanjima, za koja se već sad pripremaju.

Hrvatski informatičari su dosad osvojili 12 zlatnih medalja na međunarodnim olimpijadama, što je više nego svi ostali predmeti zajedno. Do tog se uspjeha došlo kontinuiranim radom s učenicima od najmlađih uzrasta putem kampova za mlade informatičare, te natjecanja dizajniranih tako da ne budu sama sebi svrha, nego da najviše do izražaja dođe njihova edukativna komponenta. Kao što su Hrvatska logo liga i Hrvatsko otvoreno natjecanje u informatici, nastalo iz Hrvatske programerske lige koja je počela s radom još 2000. godine.

Hrvatski školski sustav nema u sebi dovoljno sadržaja koja bi omogućila djeci razvoj potreban za uspjeh na ovakvim natjecanjima i zbog nerazumijevanja službenih struktura dobar dio onog što je i postojalo je izbačeno, pa je teret priprema na entuzijazmu nekih nastavnika i organiziranom radu u udrugama članicama Hrvatskog saveza informatičara.

Tajnik HSIN Krešimir Malnar, zatim Patrik Pavić, Krešimir Nežmah, Dorijan Lendvaj, Martin Josip Kocijan, Vlado Lendvaj kao predsjednik i Dejan Drabić dopredsjednik Saveza

prošlih natjecanja traju dosta dugo pa prosjek ne govori puno. Volim razmišljati o teškim zadacima i smišljati svoja rješenja za matematički problem koji je u njihovoj osnovici. Najteže natjecanje na kojem sam sudjelovao je vjerojatno bila Međunarodna olimpijada u informatici, dok je najlakše vjerojatno bilo neko školsko natjecanje iz informatike. Od međunarodnih natjecanja, najlakši je bio ACSL.

Postalo je, dakle, gotovo pa pravilo da se hrvatska ekipa s međunarodnih natjecanja vraća s najsjašnjim medaljama. Zanimalo nas je stvara li im to neki dodatan pritisak, na što Dorijan iskreno odgovara:

- Nema nikakvog pritiska. Nama su natjecanja već pomalo postala i rutina poslije tolikih godina iskustva, a puno nam je pomoglo što u Hrvatskoj postoji čitav sustav koji održava Hrvatski savez informatičara.

Igranje i programiranje

Uskoro kreće nova sezona natjecanja. Naš mladi sugovornik otkriva da se najviše raduje Međunarodnoj olimpijadi u informatici i nada se da će ovaj put otići na nju u Singapur, gdje je trebala biti održana lani. Zbog globalne pandemije koronavirusa i ranije spomenuti Romanian Master of Informatics, kojeg zbog prestiža zovu i informa-

tički Wimbledon, održavao se online. Budući da su Lendvaj i Nežmah završili u samoizolaciji, oni su se natjecali od kuće, a Pavić i Anić iz škole. Pritom su prostorije u kojima su se njih četvorica natjecali snimane kamerama, u skladu s natjecateljskim pravilima.

Nije tajna da su vrhunski informatičari danas traženi diljem svijeta. Pitamo Dorijana ima li neka zemlja, neki grad gdje bi volio živjeti, izgraditi karijeru:

- Nijedan grad ili zemlja mi se baš ne čini privlačniji od drugih, meni je bitno da radim ono što volim, a uz današnju tehnologiju to mogu bilo gdje u razvijenom svijetu.

Hipotetsku dilemu bi li radije jednog dana bio svjetski poznati gamer ili super plaćeni haker kojeg se plaše sve institucije, informatički genije zaključuje:

- Obje opcije mi se čine lošije od opcije da ne budem nijedno, ali mi se čini da je prva opcija manje loša. Priznaje da na računalu provodi većinu dana, od čega (matematički točno) procjenjuje da od 20 do 50 posto vremena otpada na društvene mreže.

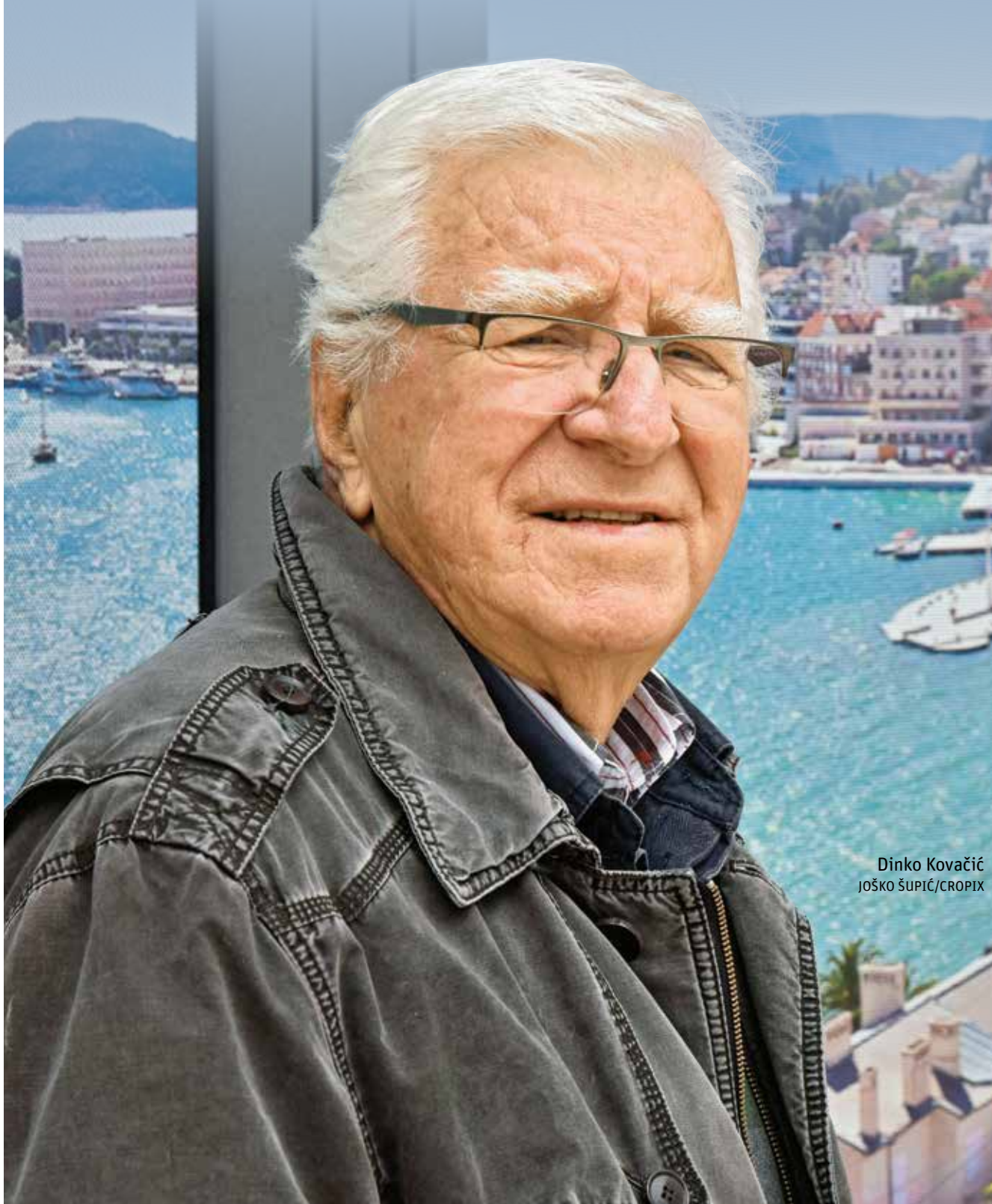
A što se igranja računalnih igrica tiče, Dorijan svim vršnjacima preporučuje neka ne zanemaruju informatiku i sve što iz tog područja mogu naučiti u školi:

- Igranje je zanimljivije ako znate programirati!

AKADEMIK DINKO KOVAČIĆ, DOAJEN HRVATSKE ARHITEKTURE

Arhitektura kao zajedništvo i sklad čovjeka i prostora

Glazba i pjesma, a dodat ću i arhitektura, čuda su koja nastaju tek u trenutku kvalitetnoga spoja. Baš to zajedništvo čovjeka i prostora nadilazi sve potrebe i funkcije i forme. Postaje život. Pa je to zajedništvo jedini program za svaku arhitekturu

Dinko Kovačić
JOŠKO ŠUPIĆ/CROPIX

Dinko Kovačić u razgovoru s našim urednikom JOŠKO ŠUPIĆ/CROPIX

RAZGOVARAO: IVAN PERKOV

Akademik Dinko Kovačić jedan je od najcjenjenijih hrvatskih arhitekata, dobitnik svih važnih domaćih arhitektonskih priznanja i nagrada i autor više desetaka objekata u rodnom Splitu i diljem Hrvatske, među kojima se po značaju ističu stambeni neboderi na splitskim Gričama s početka karijere (1966), stambene ulice nastale u okviru projekta Splita 3 čiji je bio važan sudionik 70-tih pa sve do zgrada važnih institucija poput zgrade Srednjoškolskog centra (1992) i Ekonomskog fakulteta (2001). Među brojnim projektima mogu se još izdvojiti i poznata i nagrađivana vila na Mejama (2000), Komercijalno distribucijski centar Tvornice Duhana Rovinj u Splitu (2001), Hotel Bretanide u Bolu (2006) i Ceremonijalni prostori groblja Drenova u Rijeci (2007). Osim po arhitektonskim dosezima, profesor Kovačić poznat je po emotivnom odnosu sa svojom strukom, svojim studentima i svojim gradom. O njegovim ostvarenjima, stanju u suvremenoj arhitekturi, odnosu sa studentima, ali prije svega o njegovoj viziji odnosa čovjeka i prostora, porazgovarali smo u njegovu drugom dnevnom boravku, na splitskoj Placi. Na samom početku razgovora profesor Kovačić je rekao: 'Najprije nešto poput isprike. Naime, pripremajući se za ovaj razgovor, vidio sam da sam u nekim prethodnim razgovorima već dosta toga kazao. Ponavljanje. Što se mene tiče ja uvijek govorim samo o mojim stavovima. Jedan filozof je kazao: 'O istome uvijek isto'. Akonetko to i zamjeri, preuzmite i Vi dio odgovornosti jer Vi mene pitate'.

Da krenemo odmah in medias res, možda i najtežim pitanjem: koja je zadaća arhitekture?

-Glavna zadaća arhitekture jest da osigura ljudima preduvjete za sretan život i još, baš još, od nje se očekuje da poput preciznog kroničara bilježi povijest, da bilježi istinu kroz vrijeme. U njoj, kao u nekom ogledalu stvarnosti, ostaju zauvijek zapisane sve mijene u ljudima i u društvu. I nije dovoljno da bude objektivni kroničar, očekuje se više - da podržava i sudjeluje. Jedan mudar čovjek reče: „I kad nas ne bude, govorit će stine“.

Iz ovoga uvoda, ali i dosadašnjih vaših javnih istupa zaključio sam se da arhitekturu shvaćate poput umjetnosti, gotovo pa poezije u prostoru?

-Više od pola stoljeća proveo sam s arhitekturom. Bio je to način mog života. Idealna arhitektura, dakle, idealan prostor bio bi nešto kao nategnuta opna iznad odabrane organizacije događanja i očekivanog raspoloženja. Je li arhitektura umjetnost, vječno je pitanje. Odgovorio bih da nije, ako se radi o programiranoj proizvodnji i zadovoljenju elementarnoga. Ali odgovorio bih da je kad je u pitanju uspjelo razračuna-

vanje nemjerljivim konstantama kao što su otuđenost, pripadanje, radost ili tuga. Za razliku od ostalih grana umjetnosti uključuje imperativ upotrebljivosti pa ne trpi eksperiment. Zajedničko im je da se umjetnost dogodi tek kad se poput aure napne preko postignutog sklada, a zajedničko im je i da se umjetnost povlači kad zavlada vještina. Iz tog razloga, u arhitekturi ne priznajem specijalizaciju, jer upravo nagonom znanje, bez elemenata istraživačkoga, prijeći uzlet u onaj čudesni svijet oduševljenja. Kao formulu djelovanja prihvatio sam stihove Jure Franičevića Pločara:

„Ne idi putem koji je utrtr
Već idi tamo gdje puta nema
I ostavi svoj trag“

Arhitekturu ste, dakle, doživljavali kao poziv, a ne kao posao...

-Bio sam projektant. Svaki sam put ispočetka doživljavao novi zadatak kao veliko putovanje u nepoznato. Baš uzbudljivo. Prekrasna radost iščekivanja. Uvijek početak, a svaki početak prati strah. Neizvjesnost. Strah prvog poteza kakav redovito prati samo mladost prije prvog rendesa, kirurge i arhitekta. Proces projektiranja podijelio bih u tri dijela: prvo je znanje, nakon njega slijedi uvjerenje koje na kraju prerasta u oduševljenje. Baš to oduševljenje je najljepše stanje kojega arhitekt može doživjeti, nadilazi sve materijalno i vodi do sfera čiste ovisnosti. Postaje želja.

Vrijedimo koliko nas ima u drugima

Možete li opisati proces nastajanja svojih projektnih ideja?

-Redovito je to značilo prebiranje tisuća pitanja i nalaganje što boljih odgovora pa uspostavljanje niza dogovora među njima, a pitanja su se kretala u rasponu od najširih do onih najelementarnijih: kada, gdje i kome se gradi? Svako „kada“ podrazumijeva vrijeme. Pri tome, jasno, ne mislim na vremensku prognozu, nego na vrijeme određeno ljudima. Dakle, vrijeme je izbljedjelih odnosa među ljudima. To je najgore jer sve naše ljudske vrijednosti mjerljive su samo količinom i kakvoćom naših odnosa. Još davno sam u jednom razgovoru na radiju kazao: „Vrijedimo koliko

“

„Želio sam studentima prenijeti svoju formulu i viziju arhitekture, a ona kaže: Ne crtaj blagovaonicu, crtaj ručak. Jer kuća mora biti, sama po sebi, uputstvo za korištenje“

nas ima u drugim ljudima“, ta rečenica je još danas u najavnoj špici emisije koja se godinama emitira na splitskom radiju. U vremenu smo uznapredovalog otuđenja. Danas žive surogati, a izglačana površina će lako zamijeniti suštinu. Vrijeme je kada pohlepna svijest zanemaruje potrebe suptilne podsvijesti. Život je to u sferi privida bez iluzija, kad sve dobiva bridi i kad jeftino zadovoljstvo može zamijeniti sreću. Interijerom sam se bavio onoliko koliko su od mene očekivale moje kuće. Od samog početka nedjeljivo sam sagledavao cjelinu što podrazumijeva baš sve, od projektiranja do upotrebe pa i puno dalje. Kod svih mojih kuća tako je bilo. Izgradila se kuća na Šolti koja stoji pri samom vrhu u mojoj osobnoj hijerarhiji. Tako stoji i čeka više od deset godina pa vjerujem, s obzirom na moju dob, da će unutarne uređenje raditi netko drugi. Eto, kuće su kao i ljudi pa baš kao ljudi imaju svoje sudbine.

Zašli smo tako i u filozofiju odnosa čovjeka i prostora. Često ste isticali problem otuđenja među ljudima pa onda i u arhitekturi...

-Kome se gradi? Čovjeku dakako. A tko je taj čovjek? Sazdan je samo od izgrađenih vrijednih odnosa, da ne budem patetičan i kažem ljubavi i od onoga našeg tamnog segmenta koji se zove taština. Umijeće gospodarenja zavišću i tom taštinom odredit će našu vrijed-

nost. To treba moći. Je li vrijeme odredilo ljude ili su ljudi odredili vrijeme? Zajedno se kotrljaju. Baš spomenuta otuđenost razdvojila je ljude i raslojila društvo, nezajazljiva trka za novcem, profitom i profiterstvom. Ti žuti ljudi (kao žuta štampa) su stvorili neki praktični moral i spretno se veru po rubu pravnih i etičkih normi. Sfera je to objesti u kojoj život postaje nastup, a kuća pozornica. Njihove materijalne mogućnosti nadilaze kvalitetu njihovih želja. Samo novac i promidžba. Pa gledam ja njih i ne znam jesu li to stvarni ljudi ili je to samo zabilježeno vrijeme. Za takve -sve naše komparativne prednosti: objektivne ljepote, naše kulturne, ambijentalne, čak i povijesne vrijednosti, samo su sirovina. Najteže je što padom općih vrijednosti to više nije rijetka pojava, nego postaje društveni program.

Ne crtaj blagovaonicu, crtaj ručak

Dugo ste bili sveučilišni nastavnik, što ste nastojali prenijeti svojim studentima?

-Rad sa studentima osobno doživljam kao izuzetan segment mog profesionalnog djelovanja. Trag u ljudima i stečena prijateljstva za mene imaju izuzetan značaj. Nadasve, smatram se nagrađenim njihovom zahvalnošću i njihovim poštovanjem što ga drže pri površini i naglašavaju pri svakom susretu. Ja sam zadovoljan postignu-

tim. Najviše sam ih želio upozoriti na nekoliko stvari: Prvo, da samo etički zdravo utemeljeni arhitekt može odgovoriti zadaci; drugo, da je koruptivnost savjesti, bilo to u ime novca ili osobne promidžbe, pogubna za arhitekturu; treće, da se od arhitekture ne očekuje naročito, nego dobronamjernost i; četvrto, da se u ime bilo kojeg oblika osobne koristi ne smije zloupotrijebiti ukazano povjerenje, trošeći tuđi novac ili poigravajući se tuđim sudbinama. Želio sam im prenijeti svoju formulu i viziju arhitekture, a ona kaže: Ne crtaj blagovaonicu, crtaj ručak. Jer kuća mora biti, sama po sebi, uputstvo za korištenje.

Vaše su poruke kod studenata ostale zapamćene. Kojih se njihovih reakcija posebno sjećate? Neke od njih uključuju i vaša najdraža bića – ptice.

-Bilo je puno lijepih odnosa sa studentima koji su prerasli u istinska prijateljstva, a nekih se slika sjećam s posebnim emocijama. Ispričao bih Vam tri takve kratke priče.

Prva se desila jedne godine nakon zadnjeg predavanja kad sam im, kao i uvijek, zaželio sreću, a na platnu se pojavio slijed citata s mojih predavanja i prekrasno sročena zahvala, a onda su u amfiteatar dotrčale tri predivne djevojke i pružile mi kanarinca. Pomislio sam, uspjeti za svakoga ima različiti značaj. Za mene uspjeti znači moj žuti kanarinac. Bio sam ganut i pu-

Rodnom gradu (povodom Nagrade Grada Splita za životno djelo)

Jednoga dana bija san u Parizu. Sam, kružija san, kružija od Defensa do Louvrea pa Elizejskim poljanama do Slavoluka pobjede. Umorija san se ka' pas. Mislin se, sist ću na prvi štekat i napisat kartoline. Najprije me ni'ko nije obadava, a onda se dovuka jedan dugi, blidi nosonja. Napeja se poviše mene, a ja se slega, mučin ja francuski, muči on hrvatski, gleda on francuski, pogledan ga ja hrvatski i dobro je šta nisan zna francuski.

Kartoline san napisa na pragu od jednoga rikamanoga prozora, a one su odma' ka jato bili' tići poletile ravno u Split. Ja san opet kružija i kružija, a onda san se spazija da se, eto, skoro i smračilo, a ja cili dan nisan pozdravija niti jednoga čovika. Ljudi moji, oti judi, crni, bili, šareni, niki su liši, a niki pigavi. Miljun ljudi, a niti jedan čovik. Iz daleka, kako-tako, a kad se približi ka' da se razvodni i ne da ti da ga pozdraviš. Otuđenje je pogubno za ljude, pomislija san. Dosta mi je ove nadaleko čuvene pariške osamostaljene ljepote. Triba poč' doma.

Eto, ovde san, a još mi do danas nisu jasne dve stvari: jesu li ono ljudi ili ribe I još ne znan, ono kad san utira majicu u gaće, je li mi bilo zima ili mi je bija samo'lad u duši

Bila je jedna subota oko 11 uri. Sidnemo na štekat ispid Automata Jakša Fiamengo (svi ga znate) i ja. Ma kako smo sili, odma je doša oni moj Čiki i donija mi onu moju kafu. A onda je bilo ovako: Evala, bog, kako si, pozdravi doma, adio! A ja san reka Jakši: Jo'lipo li je na ovu našu Pjacu, ovde cili dan moš bit čovik. I eto ti naš Splita, kad si takvi, a ko te može ne volit! Zdravi i veseli bili!

„Zadaća arhitekta je tražiti dogovor i mjeru između suvremenosti i tradicije i mjeru između univerzalnosti i zavičajnosti jer prosti internacionalizam vodi u bezličnost, a patetični regionalizam lako zavede pa odvede u kič“

no im, puno hvala.

Druga koja mi je ostala u posebnom sjećanju desila se kad je došlo vrijeme da idem u penziju. Saznavši za to, studentski zbor zagrebačkog Arhitektonskog fakulteta zamolio me da ovaj put za sve studente u velikom amfiteatru održim predavanje. Tu večer, došavši na fakultet, u holu me dočekala čarolija. Sa plafona je visilo stotinu, možda i puno više šarenih papirnatih ptica. Baš uzbuđen i jedva sabran zamolio sam jednog Spličanina da mi negdje s ruba otkine nekoliko. Bio sam ganut i puno im, puno hvala.

Tih šesnaest dragocjenih sačuvanih ptica dugo je krasilo moj biro. Sada više sa plafona u dnevnom boravku. One su žive. Gledam ih kako cvrkuću.

Treće se priča zbila kad je starome „profi“ bio rođendan. Osamdeseti. Dobio sam najčudniji dar – stablo. Pravo veliko stablo. U potpisu je stajalo: vaši ponosi i produžetci. „Profinu lipu“ smo prikolicom s četiri žmigavca odvezli u Čaporicu (selo pokraj Trilja) i posadili je ispred jednog OPG-a gdje smo se u međuvremenu često sastajali. Nazdravili smo, a oni su dali obećanje da će je posjećivati. Bio sam ganut i puno im, puno hvala.

Bili ste i voditelj značajnih arhitektonskih susreta sa studentima...

-Da, u organizaciji zagrebačkog Arhitektonskog fakulteta punih je petnaest godina djelovala ljetna škola arhitekture u Bolu na Braču. Bio sam voditelj, polaznici su bili odabrani studenti, a predavači profesori, akademici, arhitekti ili eminentni stručnjaci iz srodnih područja. Ondje se razgovaralo, polemiziralo, pitalo i odgovaralo. Naši razgovori u Blacama, Hvaru ili kamenolomima u Pučišćima svojom ozbiljnošću najčešće su poprimali obilježja pravih malih simpozija bez ograničenja, ni sadržajem ni vremenom. Zaključke s tih dugih neformalnih seansi s tako bogatom i raznovrsnom tematikom studenti i svi sudionici ponijeli su kao vrijednu poputbinu i savjet upotrebljiv za čitav život. Geslo naše škole je bilo: „Ovdje se ne uči arhitektura nego kako voljeti je.“

Utjecali ste na viruzu Splita. Svojim realizacijama na Splitu 3 zavrjedili ste značajne nagrade, čak je Vaša ulica bila izložena u MoMA-i najvećoj svjetskoj arhitektonskoj galeriji?

-O Splitu 3 sve je rečeno u dobroj emisiji, „Betonski spavači“, a što se mene tiče „upala je mušica u juhu“.

Kako pomiriti tradiciju i suvremensot u arhitekturi?

-Mjera i pristojnost kreatori su svakog raspoloženja i događanja. Mjeriti mjeru, to je pra-

Zgrada splitskog
Ekonomskog
fakulteta (2001)

vi posao. Zadaća arhitekta je tražiti dogovor i mjeru između suvremenosti i tradicije pa mjeru između univerzalnosti i zavičajnosti jer prosti internacionalizam vodi u bezličnost, a patetični regionalizam lako zavede pa onda odvede u kič. Danas kad pravila određuje profit, funkcija uništava ambijent, a suvremenost ne trpi tradiciju. U takvim okolnostima odgovornost arhitekata je još veća.

Možemo učiti od lastavica

Kako pronaći tu mjeru i zašto tako često izmiče?

-Govoreći o mjeri, po stoti ću put istaknuti lastavicu. Ima lastavica blata koliko hoće, a gradi samo koliko joj je potrebno. Zašto? Jer ptice nemaju taštinu. Kod ljudi tu nastaje problem. Pa opet ću ponoviti da je gospodarenje taštinom izuzetna čovjekova vrлина. U arhitekturi, a dodao bih i u svakom segmentu življenja, nemogućnost vladanja tim zlom doveđe ljude u kič pa postaju žrtve njegove razgradbene uloge. Jednom mi je jedan bogati investitor pun zanosu objašnjavao kako njemu ništa nije važno, samo da voli veliki dnevni boravak. „A volite li velike postole?“ upitao sam. Čovječe, sve na svijetu postaje dobro tek točno odmjerenom mjerom.

Da parafraziramo Tomu Bebića: „Kuće su iste ka i ljudi“?

-Baš tako. Govoreći o kućama i ljudima, upotrijebit će se isti atributi. Baš kao i ljudi, kuće mogu biti velike, male, samožive, vesele, mogu biti pristojne, nepristojne, lijepe ili ružne. Sve to, mišljenja sam, klasificira ih u bića pa ih kao i ljude obvezuje na pristojnost i poštovanje. Baš kao što se od ljudi očekuje, kad dolaze u neko društvo da se ponašanjem prilagode, po istim tim pravilima nalaže se prostoru – arhitekturi da se prilagodi okruženju, da se uklopi i tako stvori novi skladni ambijent što podrazumijeva potpuno zajedništvo prostora i ljudi. Na jednom predavanju čovjek me zapitao: „Od čega su napravljene vaše kuće?“ Odgovorio sam: od stakla, kamena i betona. Zasta-

“

„Moje su kuće napravljene od stakla, kamena i betona. Ali one su napravljene i od mladića i djevojaka. I osmijeh je materijal s kojim ja gradim kuću“

vio sam se i nastavio: „Od mladića i djevojaka. I osmijeh je materijal s kojim ja gradim kuću.“ Jako sam mu zahvalan jer svojim pitanjem kao da me naveo da ponudim objašnjenje svega čime sam se bavio u životu.

Svjedoci smo da mnogi investitori ne mare za takav sklad s okolinom i ljudima?

-U takozvano prilagodavanju kontrastom, što je česta tema, ne vjerujem jer ima tu nešto narcisoidno što svakako nije vrлина. Pomanjkanjem odnosa općenito u arhitekturi se, linijom manjeg otpora, pri procesustvaranja, zadovoljava ljepotom. Ta osamostaljena ljepota postaje agresivna besmislica što služi samo ishitrenoj promidžbi, tako nastaju narcisoidni investitori, narcisoidne kuće i narcisoidni projektanti. Takvi ni ne promišljaju da kuće, kao i ljudi, mogu biti stranci. Samo dosljednom pristojnošću, odmjerenom suvremenosti i nadasve poštovanjem može se odgovoriti čak i najsuptilnijim očekivanjima i mjestu i vremena.

Što danas osjećate, prolazeći kraj kuća koje ste projektirali, kojih bez vas ne bi bilo ili bi bile potpuno drugačije?

-Prolazeći kraj svojih kuća, osjećam ponos. Prešle su u sferu sjećanja, u radost doživljenu tijekom profesionalnog trajanja. Prateći život u njima zaključio bih da su sve one moja okamenjena oduševljenja, nadasve sam sretan što je svaka od njih najbolja kuća koju sam ja mogao napraviti, jer prema svemu i svima uvijek sam bio

dobronamjeran, a jedino svojoj savjesti odgovoran. I još sam sretan što se nijedan ustupak nije provukao mimo mojih uvjerenja. Nastojao sam da moje kuće poštuju zavičaj i bilježe vrijeme. U nekim komentarima na njih ljudi prepoznaju Mediteran, Dalmaciju, Split, drago mi je da je tako. Kad smo već kod komentara najdraži mi je onaj novinara Mladena Krnića koji je u svojoj kolumni napisao: „Dinkove kuće su kuće pjevice“. Pohvala kao dar.

Čovjek i prostor

Možete li ipak prokomentirati neka splitska arhitektonska ostvarenja novijega datuma?

-Ja sam bivši arhitekt i bivši profesor pa je sve što ću vam reći moje građansko mišljenje. Upozorio bih i s puno prijekora izdvojio kao negativan slučaj *škverske* kuće na Turskoj kuli koje su izgrađene još dalekih 50-ih. Neko se drznuo i izbio tim kućama osobnost, a njihovu ljepotu zatvorio u hermetičku crvenu, crnu i žutu ambalažu, kao primjer neuspjelog *liftinga*. Sve do ovoga čina oskvrnuća te su kuće bile lijepim rukopisom zapisano vrijeme, ovako prerusene ostaju isto zapis o vremenu bezvlasti u prostoru. Zgrozio sam se također vidjevši Radićeve nebudere prebojane oker bojom. Prebojati toga otmjenog sivog gospodina čija je ostavština znamen i poduka, drskost je prema njemu i svima nama. Ako je sve to napravljeno pukim neznanjem nekog laika, onda je to laički nemar, premda ostaje pitanje tko to dopušta smjelom neznašici? Ako je to čin nekog nadobudnog (ne daj Bože) arhitekta onda je to teška etička gesta. Ostaju pitanja tko je za ovo odgovoran? I gdje i kada prestaje povijest u našem gradu? Tako je to kad neuki samozvanci prave red.

Može li se to izbjeći u suvremenom društvu pa i današnjem Splitu?

-Pa da ne budem samo kritiker, uputio bih, ne znam baš kome, ali recimo gradskom poglavarstvu, savjet da u pomanjka-

Papirnatice - jedan od najljepših studentskih darova

„Kućica za moju ženu“

nju urbanističkog zavoda neke ovlasti prenese društvu arhitekata. Tamo su okupljeni stručni i stručni mladi ljudi pa čvrsto vjerujem da se ovakve greške ne bi više ponavljale. Tim više što su dobro organizirani.

A ima li dobrih suvremenih intervencija?

-Najvažnije je da ima dobra. Istakao bih novi hotel Ambassador, s dugogodišnjom strepnjom iščekivan, pojavio se, bar za mene, baš kao ugodno iznenađenje. Prozračnošću, suvremenom elegancijom ostvaruje prijateljstvo s okruženjem pa bih ga izdvojio kao primjer pristojnosti o kojoj smo prije pričali. Ambassador se svojom vedrinom ispričao što je malo prevelik. Ja sam mu uvažio.

Kako, kao stručnjak, gledate na sve što se dogodilo u prošlogodišnjim potresima i obnovu koja slijedi?

-Već sam naglasio da više nisam arhitekt i više nisam profesor. Od mene je ostao samo čovjek. Zagrebački potres srušio je kuće i kuće će se obnoviti. Potres u Banovini srušio je gradove. Pod gradove poglavito mislim na ljude. Nedoživljeno ozbiljan posao što uključuje najbolje kadrove mnogih struka. U ovom bi trenu iznošenje mog stručnog stava bila samo puka tlapnja. Njima fali sve, ali siguran sam da im stručnjaka neće nedostajati. Ta nesreća iznjedrila je neočekivanu količinu ljudskosti i plemenitosti. Kristalno čiste. Dojmljivo je bilo vidjeti tisuće volontera velike duše kako hrle apsolutno bez ikakvih predrasuda. Nad Banovinom su ti dobri ljudi izgradili auru iskrene dobronamjernosti od plemenitosti i tuge. Ponos. Vrlo brzo, tu krhku auru od plemenitosti i tuge buše politikanski lešinari kandžama i kravatama. Moguće je to samo gdje prevara dobije status vještine, a mržnja postaje sredstvo. Zloupotrebljavati tugu je smrtni grijeh. Pa za vjernike neka je strah Božji, a za sve ostale neka je sram ljudski.

Kako provodite umirovljeničke dane?

-Bavim se pticama i cvijećem svjestan da emotivno i fizičko stoji neodvojivo u biću, pa neću varati sebe i svijet prikrijući svoju emotivnu dotrajalošću prostim iskustvom. Imam ja svoje studente, svoje ponose i produžetke pa pored njih „stariji profi“ napamet ne pada bilo kakav oblik profesionalne aktivnosti.

Spomenuli ste mi da ponešto i pišete, hoćemo li imati priliku to i pročitati?

-Ma ne, odnosno da, zasa-da ponekad nešto piskaram. Nevješt sam ja u tome. Možda ipak to jednoga dana, ako sazrije, umjesto „piskaram“ postane „pišem“. Motivira me naslov, bio bi: „MALE PRIČE I BETONSKA BIČA“. Možda jednoga dana.

Kako biste, za kraj ovoga razgovora, saželi bit arhitekture?

-Završio bih opet s jednom pričicom. Jedna studentica mi je pričala o klaviru i rekla: „Klavir stoji crn i nijem u kutu sobe dok mu ne pride kvalitetno pripremljen čovjek. U tom trenutku nastaje glazba.“ Pomislio sam: „Ne stanuje glazba u klaviru, kao što ni pjesma nije odštampana u slovima knjige.“ Sada znam da su glazba i pjesma, a dodat ću još i arhitektura, čuda koja nastaju tek u trenutku kvalitetnoga spoja. Baš to zajedništvo čovjeka i prostora nadilazi sve potrebe i funkcije i forme. Postaje život. Pa je to zajedništvo jedini program za svaku arhitekturu.

ANDREJA BUBIĆ, PROFESORICA SPLITSKOG FILOZOFSKOG FAKULTETA, AUTORICA JE VAŽNOG PRIRUČNIKA

Naše društvo propustilo je priliku da se u pandemiji PROMIJENI NABOLJE

Iako se i naš posao u pandemiji značajno promijenio, iz perspektive zaposlenika u zdravstvenom sustavu ili onih koji su ostali bez posla, sveučilišni se profesori nemaju na što žaliti

Piše: **DIANA BARBARIĆ**

U “nenormalnim” vremenima svi osjećaji i gotovo svi doživljaji su normalni, uključujući i one koje bismo i sami u nekim mirnijim vremenima olako okarakterizirali kao “nenormalne”.

Tijekom tjedana koji slijede, nemojte se iznenaditi ako vaše emocije, razmišljanja i ponašanja ne budu onakvi na kakve ste naviknuti u uobičajenijim vremenima, ako osjetite pojačan stres ili nervozu, ako češće nego inače odreagirate neprimjerenom prema drugima, ako imate veću potrebu za, naročito slatkim ili masnom, hranom ili ako se osjetite bespomoćno, a na trenutke čak i beznadno. Sve je to normalno. Uistinu je normalno ako se ovih dana dogodi da vas neka sitnica rasplače ili se zbog ničega posvađate s ukućanima. To je normalna ljudska reakcija na nenormalnu situaciju u kojoj se nalazite. To je očekivano, to je ljudski, to je u redu. Ono što nije u redu je prepustiti se takvoj situaciji i tim reakcijama jer možete pomoći sami sebi...

Tvrdi to prof. dr. Andreja Bubić, izvanredna profesorica splitskog Filozofskog fakulteta i voditeljica njihova Centra za savjetovanje studenata, u priručniku na temu “Kako se nositi sa situacijom prouzrokovanom pandemijom koronavirusne bolesti (COVID-19)?” u kojem obrađuje psihološke aspekte kriznih situacija i nudi savjete za lakše nošenje s njima. Ovaj iznimno koristan priručnik izdala je Naklada Slap, u suradnji sa Sveučilištem u Splitu, a ako ga ne možete dobiti u fizičkom obliku, potražite ga online, besplatan je. Dobro će vam doći čak i ako ste u grupi onih koje koronavirus nije okrznuo.

Pun naramak savjeta

Kao glavne savjete za lakše nošenje sa situacijom koja nas sve tišti, autorica ističe kao jako bitno da se odriče što više elemenata “normalnog života”. Savjetuje i da uzroku trenutačne krizne situacije dajemo pažnju koju zaslužuje, ali ne više od toga. Sugerira, doduše, i da ograničite izloženost medijima, ali prije negoli to napravite – ipak procijte što kaže ova stručnjakinja.

– Na pisanje knjižice su me ponukale poruke kolega s Filozofskog fakulteta koji su mi se, kao voditeljici Centra za savjetovanje studenata, obratili nakon što sam sredinom ožujka

2020. godine oglasila da smo u okviru Centra pokrenuli telefonsku liniju za krizno savjetovanje. Tog sam dana s kolegama izmijenila više od stotinu vrlo kratkih i podržavajućih poruka. Iako ni jedna od njih nije spominjala probleme ili teškoće, njihov mi je broj bio preplavljujući pa sam odlučila pokušati napisati nekoliko stranica savjeta o tome kako se lakše nositi s trenutnom situacijom. “Nekoliko” je stranica u jednom trenu prošlo njih 50... i tako je nastala knjižica.

Spomenuli ste sada kolege s Fakulteta. Što je sa studentima?

– Studenti su se na našu “kriznu liniju” relativno malo javljali, iako je interes za redovitim oblicima savjetovanja ostao otprilike isti. Mnogo je mogućih razloga zašto povećanog interesa na našoj liniji nije bilo, možda i zato što su postojale i druge linije pomoći, tako da o razlozima ne bih htjela puno nagađati. Sve što mogu reći jest ono što sam tijekom nastave čula od brojnih studenata: teško im je. Teško je biti mlada odrasla osoba, a ne moći izlaziti ili provoditi vrijeme sa svojim vršnjacima.

Knjižica je objavljena u digitalnom izdanju već u travnju. Vrijede li i danas savjeti koje ste ponudili?

– Vrijede. Iako se situacija u mnogočemu promijenila, savjeti ponudeni u proljeće 2020. godine itekako vrijede i danas. Temeljne poruke važnosti brige o sebi, osnaživanja emocionalne bliskosti s bliskim osobama, zadržavanja što je više moguće elemenata redovite rutine ili stvaranje nove, čuvanje sebe od pretjerane izloženosti sadržajima koji nas uznemiruju... ali i drugi navedeni savjeti i dalje su aktualni. Glavna je poruka knjižice danas, u kontekstu potresa koji se dogodio u prosincu, možda i važnija nego tada: u idućem će razdoblju biti važno što više naglašavati kako su prenaplašene emocije, povremene nedovoljno racionalne odluke i brojna ponašanja koja bismo u normalnim vremenima smatrali zabrinjavajućima očekivana.

Psihologinja ste, imate neke “alate” koje drugi nemaju, je li i vama usprkos svemu ova situacija stvorila neku vrstu anksioznosti? Kako se nosite s manjkom druženja, fizičkih kontakata, grljenja, rukovanja...?

– Ja sam dosta atipičan primjer “psihologa”. Iako sam prošla nekoliko edukacija za pomagače, osobno za sebe, za

‘Potres je pokazao veliku dozu solidarnosti među ljudima’

“Očekivala bih da će nemali broj ljudi u sebi osjetiti da su nešto drugačiji nego prije, iako ljudska psihologija voli poznato, te stoga ne bi iznenadilo da nakon nekoliko godina mnogi za sebe kažu da su se napokon vratili “na staro”

razliku od mnogih drugih kolega, ne mogu reći da sam puno “alata samopomoći” stekla unutar sustava. U ovoj situaciji, meni je nekadašnja slabost postala snaga: stjecajem životnih okolnosti, mnogi moji vrlo bliski prijatelji ne žive blizu mene, tako da mi fizička bliskost odavno nije preduvjet one emocionalne. Inače sam po prirodi introvert, tako da mi je druženje koje imam, uz osjećaj itekakve emocionalne bliskosti s ljudima koji su mi fizički daleko, u ovom trenutku dovoljno.

Dio fizičkih kontakata mi zaista jako nedostaje, ali sam onih nekoliko najbližih uspjela zadržati te se stoga ja osobno, zbog svoje osobnosti i životnog puta, sa spomenutim problemima nosim dosta dobro. Dakako, to ne znači da nema anksioznosti; dapače, ima je, i to u trenucima

itekako puno. Nekoliko članova obitelji oboljelo je od korone, brinem se za bliske osobe slabije zdravlja, brinem se i za svoje zdravlje, osjećam se nelagodno u nekim zatvorenim prostorima... Anksioznost kod mene postoji, kao i kod većine drugih. Kao i većina drugih, svaki dan ispočetka tražim načine da se lakše nosim s njom. Zasad uspijevam u tome, nemalim dijelom zahvaljujući ljudima koji me okružuju.

Aspekt pojedinca

Fakulteti su, na ovaj ili onaj način, stalno radili. Koliko se vaš posao promijenio?

– Naš se posao, iz naše perspektive, značajno promijenio. Iz perspektive zaposlenika u zdravstvenom sustavu ili onih koji su ostali bez posla, sveučilišni se profesori nemaju na što

žaliti.

Jednom kad sve ovo prođe, a trebalo bi, hoćemo li biti opet oni “stari” ljudi, kakvi smo bili prije pandemije?

– Vrlo iskreno, neznam. Očekivala bih da će nemali broj ljudi u sebi osjetiti da su nešto drugačiji nego prije, iako je ljudska psihologija takva da voli poznato, te stoga ne bi iznenadilo da nakon nekoliko godina mnogi za sebe kažu da su se napokon vratili “na staro”. Ono što znam jest da postoje ljudi koji su se usred korona-krize promijenili na bolje: posložili su životne prioritete te možda već i sad žive kvalitetnijim životom, iako i dalje u neizvjesnosti, dakako. Također, znam da je znatno veći broj onih koji zaista teško podnose ovu krizu, svakim danom sve teže. Iako im je danas teško, ni oni nisu osuđeni na propast: svatko je i dalje u prilici kroz ovu situaciju dugoročno izići kao “bolji čovjek”. To je aspekt pojedinaca. Na razini društva, rekla bih da smo prvu priliku, onu proljetnu iz 2020. godine, propustili jer mi se čini da je kriza društvenih vrijednosti porasla.

Što vam se čini je li možda potencijal u tome što smo ovih korona-mjeseci češće nego ikada imali priliku slušati znanstvenike i da su se neki od njih prometnuli i u medijske zvijezde?

– Mislim da je velika prisutnost znanstvenika na samom početku pandemije bila vrlo obećavajući činitelj koji je mogao doprinijeti društvenom boljitku. Međutim, rekla bih da se taj potencijal istopio nakon što su se neki aspekti struke, izvana barem gledajući, počeli politizirati i nakon što su se u javnom prostoru pojavila potpuno oprečna mišljenja znanstvenika o istim temama. Iako se spominjalo kako postoji slaganje svih oko nekih temeljnih činjenica, prosječnom se građaninu ta poruka vrlo lako mogla izgubiti u stalnom prenaplašavanju razlika među mišljenjima pojedinih znanstvenika. U tom smislu, rekla bih da nam je početna snaga u nekom trenutku postala slabost. To je perspektiva 2020. godine. Sada, u 2021. imamo novu priliku.

Ima li šanse da iz svega možda izidemo i bolji?

– Solidarizacija cijele zemlje u pružanju pomoći potresom pogođenim područjima daje nadu da je promjena na bolje i na razini društva moguća. S druge strane, svjedočimo i sve izraženijoj polarizaciji društva, a mnogi su već sad itekako pogođeni ekonomskom krizom. U bliskom razdoblju, ne bih očekivala da ćemo kao društvo postati znatno bolje. Dugoročno, rekla bih da šansu imamo: hoćemo li je iskoristiti, ne znam. Voljela bih da je iskoristimo.

Andreja Bubić je autorica važne knjižice

SOZS I KB DUBRAVA ORGANIZIRALI SU TEČAJEVE TRAJNE MEDICINSKE IZOBRAZBE

Gotov je 'medeni mjesec': Zdravstveno osoblje pogađa 'sindrom sagorijevanja'

Cilj oba tečaja bio je upoznati zdravstvene djelatnike (medicinske sestre i liječnike) sa sindromom, uputiti ih u teorijske pristupe i naučiti korisne načine i tehnike suočavanja sa sindromom sagorijevanja, posebice u kontekstu pandemije bolesti Covid-19

Burnout tečaj slike

Piše

PROF. IRENA DRMIĆ HOFMAN

Sveučilišni odjel zdravstvenih studija (SOZS) i Klinika za psihijatriju KB Dubrava, koja je ujedno i Referentni centar Ministarstva RH za poremećaje uzrokovane stresom, organizirali su tečajeve trajne medicinske izobrazbe „Sindrom sagorijevanja (*burnout sindrom*) u zdravstvenih djelatnika“, koji su održani su 30. siječnja 2021. (za medicinske sestre) i 6. veljače 2021. (za liječnike).

Stručna voditeljica tečaja bila je prof. Lana Mužinić Marinić, pročelnica Klinike za psihijatriju KB Dubrava i voditeljica Referentnog centra Ministarstva RH za poremećaje uzrokovane stresom. U ime SOZS, tehnički organizator tečaja bila je prof. Irena Drmić Hofman, pomoćnica pročelnika prof. Stipana Jankovića za znanost i međunarodnu suradnju.

Pomagačka zanimanja

Skupovi su održani online na platformi MS-Teams, a predavači na tečajevima su, osim prof. Lane Mužinić Marinić, bili i doc. Igor Marinić, dr. Stipe Drmić, dr. Marija Eterović, dr. Robert Marinić, dr. Marin Kovačević Hora i dr. Marko Tomičević, svi specijalisti psihijatri s Klinike za psihijatriju, Kliničke bolnice Dubrava te izv. prof. Vesna Antičević, specijalistica kliničke psihologije, sa Sveučilišnog odjela zdravstvenih studija (SOZS) i Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Splitu.

Oba stručnog skupa prijavljena su i vrednovana od Hrvatske komore medicinskih sestara i Hrvatske liječničke komore kao tečajevi trajne medicinske izobrazbe 1. kategorije.

Cilj oba tečaja bio je upoznati zdravstvene djelatnike (medicinske sestre i liječnike) sa sindromom sagorijevanja, uputiti ih u teorijske pristupe i naučiti korisne načine i tehnike suočavanja sa sindromom sagorijevanja, posebice u kontek-

stu pandemije bolesti Covid-19.

U ovdnom predavanju voditeljica tečaja, prof. Lana Mužinić Marinić upozнала je sudionike s teorijskim pristupima sindromu sagorijevanja (*burnout sindromu*), koji nastaje kao posljedica teškog stresa i visokih očekivanja u osoba koje rade u tzv. pomagačkim profesijama. Liječnici i medicinske sestre npr., koji se ne sebično žrtvuju za svoje bolesnike, često završe s „burnoutom“ - iscrpljeni, ravnodušni uz potpuni krah adaptacijskih mehanizama. Danas se termin ne koristi samo u „pomagačkim“ zanimanjima već može pogoditi bilo koga tko radi na vrlo stresnom radnom mjestu. Profesorica Mužinić Marinić je iznijela iskustva iz KB Dubrava, koja je u pandemiji postala nacionalna COVID-19 bolnica.

Predavanje Stres u zdravstvenih djelatnika u vrijeme pandemije bolesti Covid 19 održao je doc. Igor Marinić koji je naglasio kako izloženost stresu kroz dulji vremenski period dovodi do sniženja ili čak iscrpljenja psihofizičkih kapaciteta dijela zdravstvenih radnika. Često je prisutan osjećaj kontinuirane preopterećenosti, pritisak da se posao odradi u određenim rokovima, a česti su i međuljudski konflikti na radnom mjestu. Također i zanemarivanje vlastitih potreba, kako bi se zadovoljile potrebe posla, mogu biti jedan od uzroka.

Trenutna pandemija, CO-

VID-19, od čijeg je početka prošlogotovo godinu dana, značajno je utjecala na svaki aspekt našeg svakodnevnog života, dodatno doprinijela već visokoj razinu stresa s kojim se zdravstveni radnici suočavaju, kako na globalnoj razini, tako i Hrvatskoj. Glavni fokus tijekom ove pandemije bio je na brizi za zdravstveno stanje pacijenta, sprečavanju širenja ili barem djelomičnom ograničavanju širenja virusa, što je svakako značajno s gledišta upravljanja pandemijom, no potrebe zdravstvenih radnika te njihovo mentalno zdravlje također trebaju biti sagrađane i očuvane.

“Sindrom sagorijevanja vrlo je učestao. Smatra se da je i do 10% zaposlenih osoba danas u određenoj mjeri izloženo sindromu sagorijevanja. Posljednji podaci pokazuju da je oko 42% bolničkih liječnika u SAD-u iskusi burnout. Nadalje, prema podacima koje su objavili Kelly LA i sur. više od polovice testiranih medicinskih sestara iskusi je umjereni, a čak 28% teški burnout”, kazao je dr. Drmić u svom predavanju “Sindrom sagorijevanja - simptomi i terapijski pristup”.

Moderan i stresan način života često stavlja ljude u situacije u kojima se nalaze pod velikim pritiskom do razine da se osjećaju iscrpljeno, prazno,

uz smanjenu funkcionalnost. Iscrpljenost je normalna reakcija na stres i nije nužno znak bolesti. Kako onda razlikovati sindrom sagorijevanja od normalnog osjećaja iscrpljenosti? Neki stručnjaci smatraju da se iza burnouta kriju druga stanja kao što su depresija i anksiozni poremećaji, ali i neke somatske bolesti mogu dovesti do iscrpljenja sličnog burnoutu. ma burnouta preklapa se sa simptomima depresivnog poremećaja: osjećaj iscrpljenosti, sniženo raspoloženje te smanjena učinkovitost.

Zbog sličnosti simptoma neke osobe mogu biti dijagnosticirane kao burnout dok zapravo boluju od depresije. Zbog toga treba biti na oprezu i ne postavljati dijagnozu prebrzo kako ne bi izostalo adekvatno liječenje. Kad bi osobi preporučili odmor i kratkotrajno bolovanje, to bi pomoglo u oporavku osobe s burnoutom, a kod osobe koja boluje od depresije bi izostalo adekvatno psihoterapijsko i psihofarmakološko liječenje.

Bornout i depresija

S druge strane neki simptomi burnouta razlikuju se od onih u depresiji. U burnoutu je prisutno otuđenje od posla, a u depresiji se negativne misli i osjećaji javljaju u svim sferama života. Tipični simptomi

“

Neki od najvažnijih načina kako bi izbjegli burnout su biti usredotočen - koncentrirati se na rad, argumentirati svoje mišljenje i dokazati da ste u pravu, naučiti reći “NE”, raditi na jačanju samosvijesti. Ako netko ne može promijeniti posao, barem može promijeniti stav - naučiti postaviti granice i držati ih se

ČETIRI FAZE BURNOUT SINDROMA

1. Faza medenog mjeseca - posao vas veseli
2. Faza realnosti - uočavate da ipak nije sve tako savršeno
3. Faza razočaranja - upali ste u zatvoreni krug - postajete umorni i nervozni
4. Alarmna faza - iscrpljeni ste, vaše mentalne i fizičke rezerve su potrošene

ODLIČNE REAKCIJE

Prvi tečaj, namijenjen medicinskim sestrama, održan je 30. siječnja 2021. Na tečaju je od 59 prijavljenih, sudjelovalo 48 medicinskih sestara, raspoređenih u tri skupine za radionice. Na Tečaju „Sindrom sagorijevanja (burnout sindrom) u zdravstvenih djelatnika“ za liječnike, koji je održan 6. veljače 2021., sudjelovalo je njih 21. Interakcije između sudionika i kolega psihijatar, pogotovo onih koji su vodili radionice, bile su izuzetno konstruktivne i žive. Povratne reakcije svih sudionika/ca su više nego dobre (srednja ocjena tečaja je 4,8) i svi se nadaju da bi se tečajevi na slične teme mogli u bliskoj budućnosti ponovo održati.

ZAHVALA MARIJE GRANČIĆ, GLAVNE SESTRE KBC-a SPLIT:

Hvala Vama i Vašim suradnicima na ukazanom povjerenju i suradnji. Za mene osobno, ovaj Tečaj bio je od značajne i velike važnosti u stručnom sadržaju, kao i poštovanju prema svim medicinskim sestrama u KBC Split. Iza nas je (a vjerojatno još neko vrijeme i ispred nas) teško, intenzivno, nepredvidivo i izazovno vrijeme epidemije, stoga još jednom u ime svih kolegica zahvaljujem na psihološkoj podršci i vremenu koje ste odvojili za nas.

Nadam se budućoj dobroj suradnji, da sve više učimo i nadograđujemo svoje znanje, stavove i svijest o važnosti i vrijednosti svoje profesije. Hvala, opet!

“

Zbog sličnosti simptoma neke osobe mogu biti dijagnosticirane kao burnout dok zapravo boluju od depresije. Zbog toga treba biti na oprezu

“
Sindromu sagorijevanja, koji nastaje kao posljedica teškog stresa i visokih očekivanja u osoba koje rade u tzv. pomagačkim profesijama. Liječnici i medicinske sestre npr., koji se nesebično žrtvuju za svoje bolesnike, često završe „burnoutom“ – iscrpljeni, ravnodušni uz potpuni krah adaptacijskih mehanizama

depresije koje ne nalazimo u burnoutu su: nisko samopouzdanje i samopoštovanje, beznađe te suicidalne ideacije i porivi.

Tri su glavne skupine simptoma burnouta, emocionalno iscrpljenje, otuđenje od aktivnosti povezanih s poslom i smanjena učinkovitost.

Što se tiče faza sindroma sagorijevanja, postoje četiri: Faza medenog mjeseca - posao vas veseli, ispunjeni ste entuzijazmom, osjećate se ispunjeno, nijedan zadatak vam nije pretežak.

Faza realnosti - uočavate da ipak nije sve tako savršeno, šef vam postavlja sve više i sve teže zadatke. Vi se sve više trudite, radite napornije, razočarenje i frustracija postaju svakodnevnica. Započinju ogovaranja i podmetanja na radnom mjestu, kući dolazite sve kasnije, a prekovremeni sati se ne plaćaju. Shvaćate da vas posao ne zadovoljava ni socijalno ni financijski.

Faza razočaranja - upali ste u zatvoreni krug - postajete umorni i nervozni, naglo mršavite ili se debljate te imate problema sa spavanjem. Osjećate ljutnju i krivite druge za ono što vam se događa. Otvoreno počinjete biti kritični prema nadređenima i kolegama. Osjećate se bespomoćno. Anksioznost i depresija postaju dio vaše svakodnevnice, često ste bolesni.

Alarmna faza - iscrpljeni ste, vaše mentalne i fizičke rezerve su potrošene. Imate osjećaj stalnog neuspjeha, gubite samopouzdanje i vjeru u sebe. Osjećate se nesposobni napraviti bilo kakve promjene u svom životu. Ova faza je ozbiljna i ako ne potražite

pomoć može ostaviti ozbiljne posljedice na vaše zdravlje. Život vam se sada čini poprilično besmislenim i osjećate konstantni očaj.

Prepoznajete li sebe? Što je važno učiniti? Postoje četiri faze koje prate suočavanje s ovim problemom: identificirati burnout: prepoznati stresore u radnom okruženju, ispitati udruženost stresora na radu sa sindromom sagorijevanja, ispitati udruženost stresora na radu sa simptomima anksioznosti i depresije; pronaći način kako se nositi sa burnoutom i ako je moguće - izbjeći nastanak burnouta.

O psihološkoj rezilijentnosti kao protuteži sindromu sagorijevanja govorila je dr. Marija Eterović. Koncept rezilijentnosti (otpornosti) podrazumijeva psihološku elastičnost, u smislu sposobnosti savijanja bez lomljenja i sposobnosti za povratak u početni položaj nakon savijanja uslijed stresa ili traume, općenito životnim nedaćama.

Promjena stava

“Neki od najvažnijih načina kako bi izbjegli burnout su biti usredotočen - koncentrirati se na rad, argumentirati svoje mišljenje i dokazati da ste u pravu, naučiti reći “NE”, raditi na jačanju samosvijesti. Ako netko ne može promijeniti posao, barem može promijeniti stav - naučiti postaviti granice i držite ih se, izbjegavati poslove u kojima se uvijek mora sebe davati drugima, osim ako niste dobri u primanju od drugih. Važno je i ne dopustiti da posao zavlada životom - prekovremeni rad negativno će utjecati na sposobnost da se taj posao radi kroz duže razdoblje, pronaći jedno ili dvoje kolega s kojima možete razgovarati i podijeliti svoje poteškoće, pažljivo planirati i organizirati svaki dan, zadržati aktivan društveni život i ne odricati se svojih hobija.” kazala je izv. prof. Antičević.

U radionicama Nošenje sa stresom, dr. Robert Marinić, dr. Marin Kovačević Hora i dr. Marko Tomičević upoznali su sudionike sa vještinama i tehnikama suočavanja sa stresom što se ponajprije odnosi na zdrav način života, odnosno mjere za poboljšanje zdravlja (redovita i odgovarajuća prehrana, izbacivanje ili smanjivanje uzimanja kofeina, nikotina i šećera, održavanje dobre tjelesne kondicije i tehnike opuštanja), koje dovode i do povećanja otpornosti na stres. Poželjno je osigurati redovit raspored odmora i dovoljno vremena za spavanje, promijeniti raspored obveza na poslu ili kod kuće i prekinuti s nekim aktivnostima koje nisu nužne, a koje su postale opterećenje.

PRVI VOLUMEN ČASOPISA

Znanstveni članci iz splitskog ST-OPENA osvajaju Google

Objavljena su tri uvodnika i dvanaest zanimljivih i vrijednih znanstvenih članaka na engleskom jeziku

Pisu

DANIJEL GUDELJ I LUKA URSIĆ

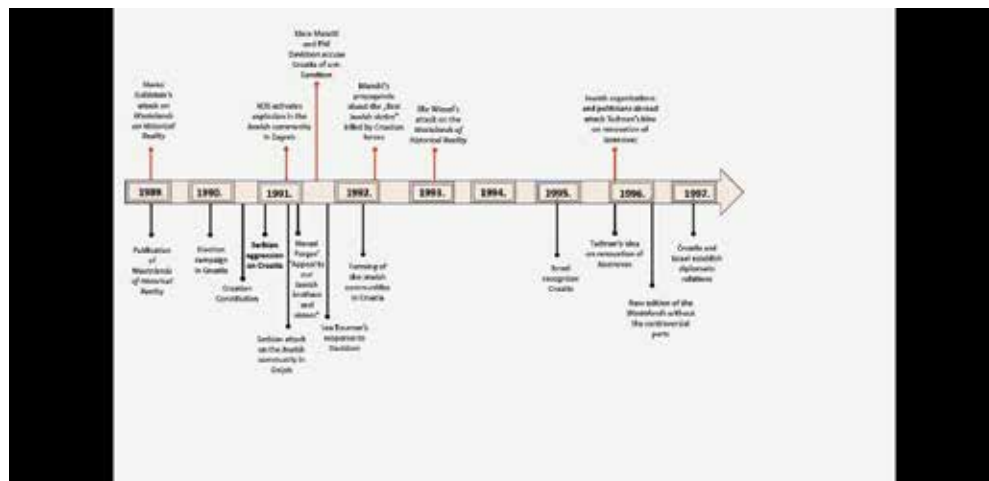
Prvi volumen (godina 2020.) znanstvenog časopisa Sveučilišta u Splitu ST-OPEN sadrži 3 uvodnika i 12 znanstvenih članaka na engleskom jeziku. Ovdje u kratkim crtama predstavljamo nekoliko najzanimljivijih članaka.

Mislav Burazer, bivši student Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu, dao je novi pogled na svjetski poznat slučaj terorista Andersa Behringa Breivika krivog za smrt 77 i ranjavanje 319 ljudi. U članku „Slučaj Breivik i komparativna problematika neubrojivosti“ autor prikazuje i uspoređuje, u hipotetskim situacijama, kako bi se provela pravna procedura slučaja Breivik u drugim državama, te kakav bi tada bio ishod slučaja odnosno Breivikova kazna. Na Googleu je po čitanosti taj članak na prvoj stranici, a na Google Scholar od 35.000 podataka je na 3. stranici, dakle među prvih (najčitanijih) 30.

Obiteljski odnosi

Istraživanje koje su provele studentica psihologije Jelena Čeko pod mentorstvom prof. dr. Ine Reič Ercegovac u članku „Objašnjavanje učeničke anksioznosti od ispita i depresije: uloga kvalitete obiteljskih odnosa“ bavi se povezanošću obiteljskih odnosa, depresije i anksioznosti učenika i učenica u četvrtim i sedmim razredima osnovne škole pri polaganju ispita. Depresija je bila češća u učenicima starije dobi nego u mladih, kao i anksioznost pri polaganju ispita. Rezultati u učenika nisu bili ovisni o dobi. Odnos s majkom i ocem bio je važan čimbenik u razvijanju depresije i ispitne anksioznosti. To je važan nalaz koji može biti koristan u prevenciji navedenih stanja.

U članku „Sinteza kvaternih amonijevih soli kinuklidin-3-ola i pridinijske-4-aloksima s alkilnim lancima“ pod mentorstvom prof. dr. Renate Odžak, na Odjelu za kemiju Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Splitu studentica Doris Crnčević u okviru izrade diplomskog rada sintetizirala je kvater-

ST OPEN

ne amonijeve soli koje imaju značajan biološki potencijal za primjenu u biomedicini. Sintetizirani spojevi kao okosnicu sadrže biološki aktivne strukture kinuklidina i piridina s antibakterijskim i antivirusnim djelovanjem zbog čega bi mogle naći primjenu u borbi protiv različitih uzročnika bolesti.

Pozadina optužbi

„Hrvatska štokavska gramatika: pregled povijesti gramatika o hrvatskom štokavskom književnom jeziku s osvrtom na njihovu periodizaciju i klasifikaciju“ u kojem je autorica prof. dr. Sanda Ham dala jasan povijesni pregled hrvatskih gramatika oslonjenih na štokavsku stilizaciju od 1604. do danas, te time pokazala neprekinutost hrvatskog književnog jezika. To je prvi znanstveno-stručni članak o hrvatskoj štokavskoj gramatičkoj tradiciji publiciran na engleskom jeziku.

Dr. sc. Andrijana Perko- vić Paloš u radu „Hrvatsko

“
Časopis je indeksiran na portalu znanstvenih i stručnih časopisa „Hrčak“, a dodijeljeni su mu ISSN i DOI kao međunarodni identifikatori časopisa i članaka

DOGAĐAJI VEZANI UZ TUĐMANA

Bespuća i hrvatsko vodstvo, 1990. -1997. S gornje strane, označeno crvenim strelicama: napad Slavka Goldsteina na Bespuća povijesne zbiljnosti; KOS aktivirao bombu u židovskoj zajednici u Zagrebu; srpski napad na židovsku zajednicu u Osijeku; Klara Mandić i Phil Davidson optužuju Hrvatsku za antisemitizam; odgovor Lee Bauman Davidsonu; propaganda Klare Mandić o „prvim židovskim žrtvama“ ubijenim o strane hrvatskih snaga; napad Elie Wiesela na Bespuća povijesne zbiljnosti; židovske organizacije i političari u inozemstvu napadaju Tuđmanovu ideju o obnovi Jasenovca. S donje strane, označeno crnim strelicama: objavljivanje Bespuća povijesne zbiljnosti; izborna kampanja u Hrvatskoj; donošenje hrvatskog ustava; srpska agresija na Hrvatsku; „Apel za našu židovsku braću i sestre“ Nenada Pogresa; organiziranje židovskih zajednica u Hrvatskoj; Izrael priznaje Hrvatsku; Tuđmanova ideja o renovaciji Jasenovca; novi izdanje Bespuća bez kontroverznih dijelova; Hrvatska uspostavlja diplomatske odnose s Izraelom.

vodstvo i Židovi 1990-ih“ razotkriva pozadinu optužbi o antisemitizmu usmjerenih prema hrvatskom vodstvu na čelu s predsjednikom Franjom Tuđmanom 90-ih godina 20. stoljeća. Na osnovi arhivskih materijala, Tuđmanovih javnih nastupa i njegovog djela *Bespuća povijesne zbiljnosti* demantira spomenute optužbe i prikazuje kako je riječ o srpskoj propagandi namijenjenoj narušavanju hrvatsko-izraelskih odnosa i hrvatskog međunarodnog ugleda. Iz toga članka donosimo važan i poučan vremenik.

Nadamo se da će i sljedeći volumen ST-OPEN-a donijeti zanimljive i vrijedne znanstvene članke, i da će ih biti mnogo više nego u pr-

voj godini njegova života. Zato studente koji imaju dobro mišljenje o svojim diplomskim radovima, a koje još nisu objavili, pozivamo da nam se jave na e-adresu: st-open@unist.hr. Autorima pomažemo u svakoj fazi pretvaranja diplomskoga rada u članak i besplatno članak prevodimo na engleski jezik. Časopis je indeksiran na portalu znanstvenih i stručnih časopisa „Hrčak“, a dodijeljeni su mu ISSN i DOI kao međunarodni identifikatori časopisa i članaka. ST-OPEN koristi Open Journal System (OJS) platformu za publiciranje časopisa, što omogućuje stručan i transparentan proces recenzija i lakšu komunikaciju između autora, recenzenata i urednika.

PREDSTAVLJAMO: CENTAR ZA UČENJE KOREJSKE KULTURE I JEZIKA FAKULTETA HRVATSKIH STUDIJA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Upoznajte korejsku kulturu i jezik na kampusu Borongaj

Vrlo sam zadovoljna svime u Hrvatskoj pa tako i tečajem. Studenti su vrlo dragi i pametni, a ovdje nisu samo da bi učili o jeziku i kulturi, nego ih zanima i žele naučiti sve o Koreji. Doticali smo se i područja poput korejske sociologije, ekonomije, umjetnosti i stila života, što je bilo posebno zanimljivo i zabavno, kaže Eun Gyeong Kim

PIŠE IVAN PERKOV I DRAŽEN MALEŠ

Zagrebački sveučilišni kampus „Borongaj“ od ove je akademske godine bogatiji za još jednog stanara, no, ne radi se o konačnom preseljenju neke od postojećih sveučilišnih sastavnica, već o doseljenju jednoga novoga instituta, i to jednoga s Dalekog istoka.

Institut kralja Sejongja javna je organizacija pri Ministar-

stvu kulture, sporta i turizma Republike Koreje, koja se bavi promoviranjem korejskog jezika i kulture u drugim državama, a u okviru njega djeluje **Centar za učenje korejske kulture i jezika**, koji se u Republici Hrvatskoj od rujna 2020. godine izvodi na **Fakultetu hrvatskih studija**, a realizira u suradnji sa **Sveučilištem Chung-Ang** iz korejskoga glavnog grada Seoula. Zaklada Instituta kralja Se-

jonga, koja nosi ime po korejskom vladaru Sejongu (1397.-1450.) – izumitelju korejskoga pisma, do sada je otvorila svoje institute u 76 zemalja, od čega u 26 europskih, a otvaranjem prvog instituta u našoj zemlji, Republika Hrvatska je postala članicom velike međunarodne mreže. O kakvoj se časti za ovaj zagrebački fakultet radi, dovoljno govori činjenica kako se u prošlogodišnjem natječaju za osnivanje

Instituta prijavilo više od 120 sveučilišta i ustanova diljem svijeta, no odabrano je samo 34, među kojima i Fakultet hrvatskih studija.

Akademski most između dvaju kultura

Prilikom početka odvijanja nastave u okviru ovog projekta, Fakultet hrvatskih studija u rujnu je posjetio i veleposlanik Republike Koreje u Republici Hrvatskoj, **Dong Chan Kim**, zajedno s prvom

tajnicom Veleposlanstva **Eunjeong Cho**. Tom je prigodom veleposlanik pozdravio polaznike programa učenja korejske kulture i jezika, a prilikom susreta s dekanom Fakulteta hrvatskih studija, **Pavom Barišićem**, veleposlanik Kim je istaknuo kako je ovom suradnjom stvoren akademski most između dviju kultura.

Velik interes studenata

Tečajevi učenja i upoznavanja s korejskom kulturom i je-

zikom započeli su sredinom rujna prošle godine, a prijavilo se 96 polaznika, popunivši upisnu kvotu u samo pet dana. Od toga je 79 studenata i to s Fakulteta hrvatskih studija, Medicinskoga fakulteta, Pravnog fakulteta, Fakulteta političkih znanosti te Filozofskog fakulteta, dok je tečaj upisalo i 13 osoba u radnom odnosu te četiri srednjoškolca.

Tečaj vodi lektorica **Eun Gyeong Kim** iz Seoula, dok admi-

Eun Gyeong Kim i Lina Seonghyun Kwon

nistrativnu potporu osigura-
va **Lina Seonghyun Kwon**,
studentica diplomskoga stu-
dija kroatologije na Fakul-
tetu hrvatskih studija. Za novi
Universitas smo razgovarali s
Eun Gyeong Kim o ovom pro-
jektu, zadovoljstvu studenata,
izazovima te njihovim općeni-
tim dojmovima o našoj zemlji i
životu u Hrvatskoj.

**Kako gledate na suradnju iz-
među naših dvaju zemalja,
i kakvu ulogu u tome može
igrati vaš institut?**

-Hrvatska je vrlo poznata ze-
mlja u Koreji, a velik broj tu-
rista iz naše zemlje već je po-
sjetio Hrvatsku, koja je više
puta prikazivana u našim naj-
poznatijim televizijskim emi-
sijama. Naši su ljudi impresi-
onirani ljepotama Hrvatske,
tako da mi je drago boraviti u
zemlji koju moji sunarodnjaci
toliko jako vole.

Ovo je prvi institut kralja Se-
jonga u Republici Hrvatskoj
pa osjećam veliku dozu od-
govornosti. Bavim se poduča-
vanjem hrvatskih studenata
o korejskom jeziku i kulturi,
kako bi oni što bolje razumje-
li Koreju. Brojne su razlike iz-
među naših dvaju zemalja, a
nadam se kako ćemo ih ja i mo-
ji studenti zajedno upoznati.
Dobivamo veliku dozu podrš-
ke od Sveučilišta Chung-Ang
iz Koreje, kao i od Fakulteta
hrvatskih studija Svelepo-
slanstva Republike Koreje u
Republici Hrvatskoj, što nam
uvelike olakšava izvođenje
brojnih aktivnosti.

**Jeste li doživjeli preveliki kul-
turni šok prilikom preseljenja
u Hrvatsku? Što vam se sviđa
u našem načinu života i što
vam nedostaje iz vaše zemlje?**

-Sreća i zabava se čine vrlo
važnima u Hrvatskoj – stude-
nti ih često traže i pitaju me o
njima. Ja osobno u ubrzanom
životu nisam nikada posebno
razmišljala o sreći i veselju,
samo o uspjesima i osobnom
razvoju, tako da sam, nakon
dolaska u Hrvatsku, po prvi
puta počela razmišljati o to-
me što me čini sretnom. Stu-
denti me također često pitaju
kakva su moja iskustva ovdje,
no, nisam toliko navikla priča-
ti o svojim osjećajima, dok su
ljudi ovdje više usmjereni pre-
ma osjećajima i iskustvima.

Hrvatska i Koreja imaju broj-
ne sličnosti po pitanju povije-
sti i kulture, stoga nisam osje-
tila preveliku kulturnu razli-
ku, no, ono što mi nedostaje iz
moje zemlje je hrana. Nisam
navikla na zapadnjačku hra-
nu – primjerice, hrana u Hr-
vatskoj mi je vrlo dobra, ali od
nje dobivam na težini.

**Jeste li zadovoljni odazivom
na prvi tečaj korejskog jezika
i kulture te možete li nam opi-
sati atmosferu na tečaju?**

-Vrlo sam zadovoljna sa svi-
me u Hrvatskoj pa tako i s te-

Studentica FHS i tajnica Instituta - Lina Seonghyun Kwon

**Studiram kroatologiju
na Fakultetu hrvatskih
studija i radim kao tajnica
u Institutu kralja Sejonga.
U Koreji sam studirala
južnoslavenske studije,
a osobito me zanimala
hrvatska kultura s
naglaskom na religijsku
kulturu. Zanimljivo mi je
raditi u Institutu i svjedočiti
velikom interesu koji
pokazuju studenti. Sretna
sam kada oni uživaju u
kulturalnim događajima
koje organiziramo,
poput učenja o korejskoj
tradicionalnoj kaligrafiji,
korejskoj hrani te
taekwondou. Nadam
se kako će se ovaj
Institut lijepo razvijati
s potporom Fakulteta
Hrvatskih studija.**

čajem. Studenti su vrlo dragi i
pametni, a ovdje nisu samo da
bi učili o jeziku i kulturi, već
ih zanima i žele naučiti sve o
Koreji. Velik je broj sudionika
na tečaju i jako su fokusirani
na učenje. Doticali smo se i po-
dručja poput korejske sociolo-
gije, ekonomije, umjetnosti i
stila života, što je bilo posebno
zanimljivo i zabavno. Studenti
i ja smo opušteni i poput prij-
atelja – znam da sam im draga,
a i oni su meni jako dragi.

**Je li zahtjevno hrvatskim stu-
dentima savladati korejski je-
zik i koliko izazovno je vama
naučiti hrvatski jezik?**

-Korejski se jezik može činiti
zahtjevnim jer je jako nov lju-
dima u Hrvatskoj, ali uopće se
ne radi o tako teškom jeziku
za učenje. Primjerice, svi stu-
denti koji su prisustvovali ispi-
tu su ga položili i izjavili da im
uopće nije bilo teško. S druge
strane, meni je osobno hrvat-
ski jezik jako zahtjevan, čak
više nego ruski jezik, što me
zapravo jako iznenadilo.

**Tečajevi u ljetnom semestru
2021.**

Tečajevi korejskog jezika i
kulture u ljetnom semestru
akademske godine 2020./2021.,
započet će 2. ožujka i trajati do
20. lipnja. Nastava će se odvijati
kroz tri sata u tjednu – uku-
pno 48 sati kroz šesnaest tje-
dana, a postojat će dvije razi-
ne edukacije. Prva razina
je namijenjena potpunim po-
četnicima, dok je druga na-
mijenjena studentima koji su
u prošlom semestru savladali
početničku razinu.

Nastava će se odvijati na da-
ljinu, preko platforme Zoom, a
ovisno o situaciji s COVID-19
epidemijom, može se izvoditi
i kontaktna nastava.

Priznanje i potpora iz Koreje
Po završetku tečaja, polazni-
ci će dobiti potvrdu Instituta
kralja Sejonga, koja omoguću-
ćava dobivanje studentskih i
radnih viza u Južnoj Koreji.
Inače, Zaklada kralja Sejon-
ga iz Seoula, ocijenila je vrlo
uspješnim postignuća Institu-
ta kralja Sedžonga na Fakul-
tetu hrvatskih studija Sveu-
čilišta u Zagrebu u ogleđnom
razdoblju 2020. godine, pa je,
temeljem povoljnih rezultata
učenja korejske kulture i je-
zika, donesena odluka o pot-
pori i nastavku višegodišnje
suradnje do 31. prosinca 2023.
godine.

TOPIK certifikat od sada i u Hrvatskoj

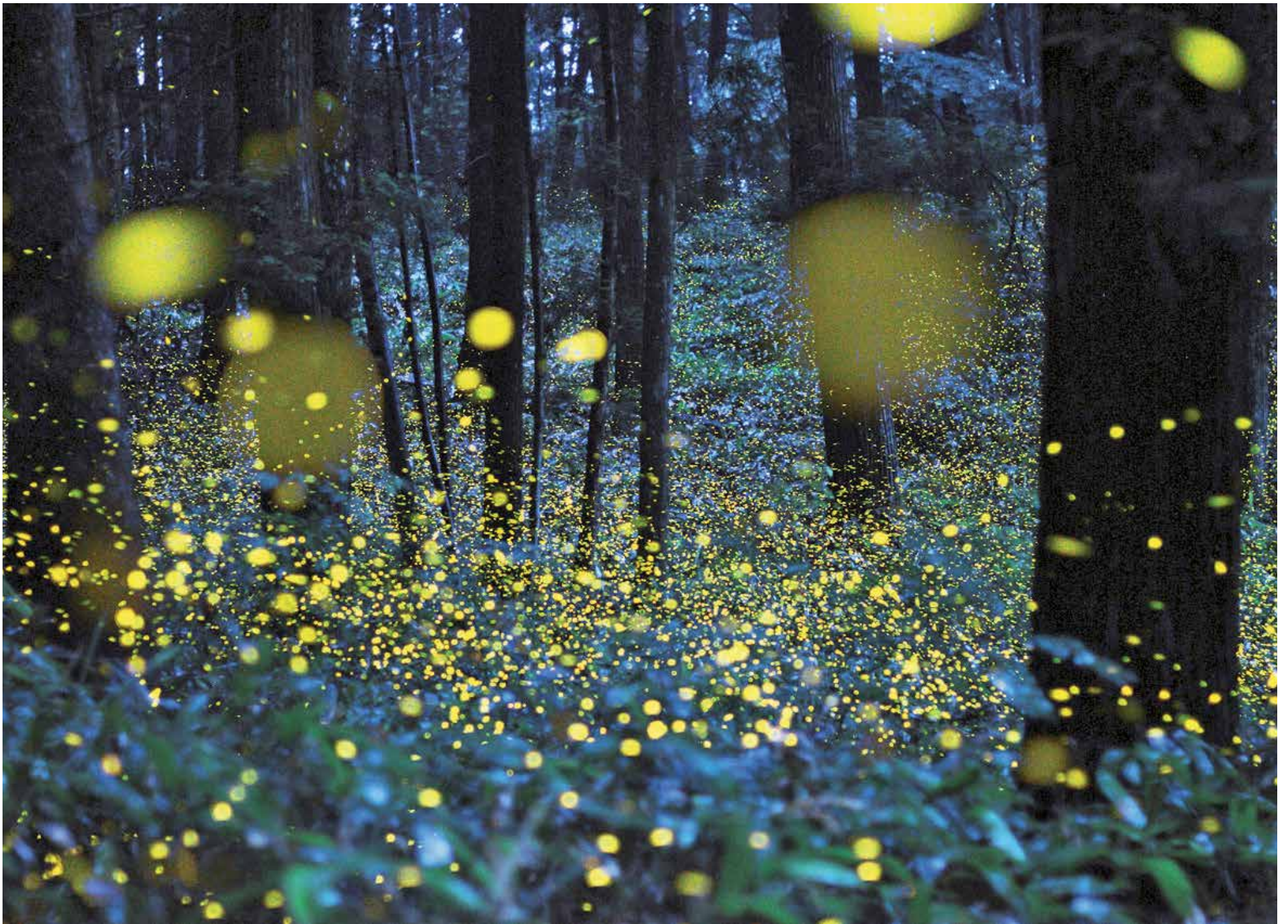
**Institut kralja Sejonga u Zagrebu, dobio je i službeno
ovlaštenje za provedbu testova stručne osposobljenosti
za korejski jezik, certifikat TOPIK (Test of Proficiency
in Korean), čime je stekao pravo provoditi vlastiti test
znanja na korejskom jeziku, a odobrenje je potpisao
predsjednik Nacionalnoga instituta za međunarodno
obrazovanje Ministarstva za obrazovanje Republike
Koreje. Time je polaznicima tečajeva korejskoga jezika
i kulture u Republici Hrvatskoj omogućen lakši i brži
pristup kvalificiranom testu TOPIK s obzirom na to da
su prije na polaganje ispita morali putovati u susjedne
zemlje. Prvi test najavljen je za 16. i 17. listopada 2021.**

prof. Srećko
Gajović,
Hrvatski
institut za
istraživanje
mozga,
Medicinski
fakultet
Sveučilišta u
Zagrebu

Prof. Srećko Gajović - jedan od inicijatora osnivanja Instituta, ali i uspješan polaznik tečaja

**Suradnju s korejskim sveučilištem Chung
Ang započela je njihova znanstvenica Ji
Won Shim, članica Istraživačkog instituta
za humanističke znanosti. Ji Won Shim je u
svibnju 2019. predstavila svoja istraživanja
na 18. Lošinjskim danima bioetike, koje
organizira Hrvatsko filozofsko društvo,
Hrvatsko bioetičko društvo i grad Mali
Lošinj, a jedna su od ključnih aktivnosti
Znanstvenog centra izvrsnosti za integrativnu
bioetiku. Njezin dolazak na Lošinj bio je
potaknut već postojećom suradnjom s
riječkim bioetičarima profesorima Muzur i
Rinčić na Katedri za društvene i humanističke
znanosti u medicini Medicinskog fakulteta
Sveučilišta u Rijeci. Došavši prvi puta
na Lošinj bila joj je to sad bila prilika
upoznati kako cjelokupnu hrvatsku, tako
i međunarodnu bioetičku zajednicu.
Nakon Lošinja se Ji Won Shim, koja istražuje
društvene aspekte umjetne inteligencije,
priključila međunarodnoj interdisciplinarnoj
mreži znanstvenika Krajolici znanja, čiji
sam osnivač i dopredsjednik, a koja se
bavi zdravljem u kontekstu digitalnog
društva. Nastala suradnja dovela je da
smo zajedno izradili i objavili znanstveni
rad u hrvatskom znanstvenom časopisu
Psychiatria Danubina na temu psiholoških
aspekata poboljšanja čovjeka utjecajem
na reproduktivno zdravlje žena.
Kada je Ji Won Shim spomenula posjet
voditelja svog instituta, profesora Chan
Kyu Leea, ponudio sam se da mu budem
domaćin, te su u veljači 2020. on i profesor
Hyeoung Joo Kim stigli u Zagreb s dvije
namjere, uspostaviti suradnju sa Sveučilištem
u Zagrebu i otvoriti školu korejskog jezika
pod okriljem Instituta kralja Sejonga.
Oba zadatka smo ispunili. Kroz posjetu
rektoru Damiru Borasu dogovoreno je
potpisivanje bilateralnog sporazuma, a
posjetom Fakultetu hrvatskih studija i
razgovorom s njihovom upravom i dekanom
Pavom Barišićem dogovoreno je da se
škola korejskog jezika smjesti u prostore
Hrvatskih studija u kampusu na Borongaju.
Korejska strana šalje učiteljicu i osigurava
provedbu tečaja, a hrvatska strana daje
prostore i potrebnu infrastrukturu. Tijekom
razgovora na Fakultetu hrvatskih studija
razmatrali smo ne samo institucijske okvire
ove suradnje, već i konkretne praktične
strane ostvarenja zajedničkog plana. Tijekom
razgovora postavio sam našim korejskim
gostima pitanje koliko minimalno studenata
je potrebno da bi tečaj započeo, te je profesor
Chan Kyu Lee odgovorio - jedan student, na
što sam ja rekao - onda je riješeno, jer jednog
studenta imate, misleći na samog sebe,
premda mi do tada učenje korejskog nije
uopće bilo među mojim planovima. Međutim,
stvarno mi je bilo stalo da naši zajednički
planovi uspiju i da dobra volja naših korejskih
gostiju bude i ostvarena. Stoga kada se u
jesen 2020. oglasio poziv za polaznike prvog
tečaja korejskog jezika kralja Sejonga na
Fakultetu hrvatskih studija, bez razmišljanja
sam se prijavio, zajedno s brojnim drugim
zainteresiranima - na kraju nas je bilo 96!
Premda se do početka tečaja nisam smatrao
potpunom neznalicom u poznavanju Koreje
i korejske kulture, tek sam s učenjem jezika,
predavanjima učiteljice EunGyeong Kim,
te kroz cjelokupni program tečaja počeo
dobivati uvide u ovu fascinantnu zemlju i**

**njezinu izuzetnu kulturu. Za početak bih
se referirao na naziv instituta koji je dobio
po kralju Sejongu, što me je na početku
asociralo kao prikladan naziv za svako
kulturno-umjetničko društvo. Međutim,
predstavljanje kralja i njegovog značenja za
Koreju je potpuno izmijenilo ovu početnu
sliku. Za početak, kralj je imao "projekt",
što je jedna od ključnih riječi za korejski
svjetonazor. Vjerojatno su i kralj Tomislav ili
možda car Franjo Josip imali projekte, ali nam
nije uobičajeno tako ih predstavljati. Štoviše,
projektkifikaciju društva smatramo relativno
nedavnim fenomenom. Bez namjere
razmatrati što se zbivalo u Koreji 15. stoljeća,
danas svoju povijest Korejci interpretiraju
u smislu zamisli, provođenja i razmatranja
rezultata "projekta" kralja Sejonga. A kralj je
želio potaknuti pismenost među Korejcima,
te je zaključio da se to može postići pismom
primjerenom korejskom jeziku (do tada
su se služili kineskim pismom) koji će se
kreirati na znanstvenim osnovama. Rezultat
projekta je korejsko pismo Hangul, kojim su
glasovi prikazani slovima čiji oblik odgovara
načinu izgovaranja pojedinog glasa, te koji
je temelj današnjeg korejskog pisma.
Jedna od najvećih zagonetki Koreje je
kako je jedna relativno mala zemlja, nakon
iscrpljujućeg rata tijekom pedesetih, doživjela
u svom južnom dijelu transformaciju u visoko
industrijaliziranu zemlju i postala jedan
od vodećih svjetskih inovatora (u 2020. je
Južna Koreja bila 10. na listi najinovativnijih
svjetskih ekonomija po globalnom
inovacijskom indeksu). Teško je reći koliko
se o ovome može zaključivati iz iskustva
dobivenog tečajem korejskog jezika, ali
dvije stvari odkažu od uobičajenog. Prva je
važnost edukacije, Korejci iznimno važnost
daju školovanju, škole traju po cijele dane,
a učitelj je ne samo jedna od najvažnijih
riječi koje se nauče, već i zanimanje koje
ulijeva iznimno poštovanje. Osloviti nekoga
s učitelju je iskazati veliko poštovanje osobi
koja se bavi nečim tako plemenitim. Druga
značajka je upornost u postizanju danog
cilja, koja se očekuje od nekoga tko se posveti
svom zadatku. Naša učiteljica je došla iz
Koreje naučiti nas svoj jezik i kulturu, nije
li to najljepši zadatak na svijetu, a uspjeh u
njegovom ostvarivanju najveća nagrada?
Za nas 96 polaznika nastava je bila vrlo
ozbiljna, svaki tjedan po jedna lekcija u dva
termina po dva sata. Kontakt na nastava se
odvijala koliko god je bilo moguće zbog
korone, ali je i udaljena nastava bila vrlo
kvalitetna i bazirala se na izvrsnim resursima
koje nudi Institut kralja Sejonga. Osim učenja
jezika predstavljeni su i kulturni sadržaji kroz
radionice o hrani, tae kwon do-u, kaligrafiji,
K-popu te putovanjima po Koreji. Svi smo se
studenti morali pošteno prihvatiti posla da
bismo mogli pratiti nastavu, pa su neki zbog
zahtjevnosti razine i odustali. Posebno težak je
bio završni ispit, kojim se provjeravao govor,
slušanje, čitanje i pisanje korejskog jezika. Svi
naši rezultati su bili ili snimljeni ili u zadanim
formularima te su na procjenu bili poslani u
središnjicu Instituta. Zato je i ponos veći za nas
koji smo ovaj ispit uspjeli položiti, bar malo se
osjećamo da smo poprimili korejske kulture,
jer nam je ova škola bila važna i jer smo
upomošću i radom svladali postavljene nam
zadatak, tako da sad s veseljem i zanimanjem
očekujemo nastavak na drugom stupnju.**

PREDSTAVLJAMO VRIJEDAN PROJEKT AGRONOMSKOG FAKULTETA U ZAGREBU

Gdje je nestao Krešo Krijesnica?

U svijetu postoji oko 2000 vrsta krijesnica, dok u Hrvatskoj obitavaju dvije - ivanjska (*Lampyrus noctiluca*) i mala ivanjska krijesnica (*Lampyrus splendidula*). Ipak, sve ih je manje, stoga ekipa s Agronomskog fakulteta već dvije godine provodi projekt „Krešo Krijesnica“ kojim istražuju što se događa, a uz pomoć dojava građana detektiraju gdje ih ima više, a gdje manje

PIŠE **BRANKO NAB**

Gdje su nestale krijesnice s hrvatskih livada i šuma? Zašto više ne vidimo krijesnice s kojima smo odrasli, gdje su nestale te male lampice iz ljetnih večeri naših djetinjstava? Ta su pitanja duže vrijeme mučila mladu docenticu **Dariju Lemić** sa Zavoda za poljoprivrednu zoologiju **Agronomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu**. Iako je entomolog po struci, središte njezina interesa su uglavnom štetni kukci različitih poljoprivrednih kultura te je znala vrlo malo o krijesnicama. Početnu ideju o projektu koji bi se bavio nestankom krijesnica predstavila je kolegici iz Australije koja se bavi ugroženim i rijetkim vrstama, a ona joj je predložila da prouči kako funkcionira „Ci-

tizen Science: Građani znanstvenici“ sustav istraživanja. Ostalo je povijest, u šali nam govori docentica Lemić. Nastao je projekt *„Krešo Krijesnica – vratimo svjetla našeg djetinjstva“* koje već dvije godine provodi skupina zabrinutih znanstvenika i studenata Agronomskog fakulteta i Sveučilišta u Wollongongu iz daleke Australije. Vođeni željom da pomognu krijesnicama u Hrvatskoj, pokrenuli su ovaj volonterski pothvat, uz uključivanje svih građana Republike Hrvatske. Naime, upravo su građani bili važni partneri ovog istraživanja jer su obavješćivali voditelje projekta preko službene Facebook stranice (Krešo Krijesnica), Instagram stranice (Krešo Krijesnica) te Twittera (#crofirefly) o područjima gdje su viđene krijesnice.

Slanjem informacija o mjestu, vremenu, datumu i broju krijesnica, građani su izravno pridonosili boljem razumijevanju ovog kukca i pomoći njegovoj zaštiti kako u Republici Hrvatskoj, tako i diljem Europe.

Pomoć s drugog kraja svijeta

Vrlo brzo nakon pokretanja, projekt „Krešo Krijesnica“ postao je pravi hit. Znanstvenici su željeli doći do medijskog prostora kako bi informirali građane što žele od njih, a u konačnici su brojni novinski, radijski i televizijski mediji prenijeli njihovu priču o krijesnicama što je rezultiralo izuzetno dobrim odazivom. Cijeli projekt temelji se, dakle, na prikupljanju podataka (dojava) naših sugrađana iz cijele Hrvatske gdje su vidjeli krijesnice i u kojoj brojnosti. -Naši sugrađani su taj zadatak

shvatili vrlo ozbiljno te smo vrlo brzo dobivali i preko 100 dojava dnevno na našu Facebook i Instagram stranicu. Posebno smo se veselili kada su uz lokaciju i brojnost poslali i fotografije ili videa, jer na temelju boje svjetla krijesnice možemo determinirati vrstu o kojoj se radi. Premda smo inicijalno projekt pokrenule kolegice Katarina iz Australije i ja, a uskoro su nam se pridružili studenti Agronomskog fakulteta Marija i Matej, ovo je zapravo projekt svih građana koje su upravo krijesnice podsjetile na djetinjstvo. Bez samih građana projekt ne bi uspio, jer četvero ljudi ne bi niti približno moglo popisati i pobrojati krijesnice na način na koji je to kroz ovaj projekt napravljeno, otkriva nam dr. Darija Lemić. Prvotnoj postavi istraživača

lani su se pridružile kolegice s fakulteta **Ivana Pajač Živković** i **Helena Virić Gašparić** te studenti Pave i Bruno koji su odradili lavovski dio posla popisivanja i kategoriziranja svih dojava s terena. Zbog COVID-19 epidemije i potresa koji je ozbiljno oštetio Agronomski fakultet, 2020. godina bila im je svima izuzetno teška jer nisu mogli zajedno raditi niti na fakultetu niti na terenu. Nisu uspjeli ni prezentirati projekt kako je bilo planirano, ali je ipak jako puno građana upravo ljetne mjesece čudne 2020. godine provelo čekajući i popisujući krijesnice. Na tome su im Darija i kolege iznimno zahvalni i baš zbog toga „Krešo Krijesnica“ ide dalje. U 2019. godini prikupili su preko 1200 dojava iz cijele Republike, a u teškoj 2020. na oduševlje-

nje svih uključenih prikupljeno je preko 500 dojava te je sada karta krijesnica u Hrvatskoj - potpuna. -Istraživanje krijesnica donijelo nam je brojna poznanstva s entuzijastima iz cijele Europe, koji su nas upoznali s brojnosti krijesnica u njihovim državama. Na temelju toga moj bi najvažniji zaključak bio da krijesnica kod nas još uvijek ima te još uvijek nije kasno da se svi skupa educiramo i očuvamo njihova staništa kako bi i buduće generacije mogle uživati u tim živim lampicama. Ono što bih također željela istaknuti su brojne poruke koje smo dobili od naših građana znanstvenika, a zapravo govore o tome da smo svi skupa pomalo zaboravili na život s prirodom, otkriva nam docentica Lemić. Posebno je vesele poruke da su

cijele obitelji zajedno u ljetnim večernjim satima šetale i tražile krijesnice. Odrasli su se prisjetili svoga djetinjstva kada je mnogima upravo ta aktivnost bila posebno draga. A djeca su stupila u kontakt s prirodom, tako da su shvatili da su upravo njihova opažanja i ponašanja ključna za uspjeh projekta i očuvanje ovih važnih kukaca u Republici Hrvatskoj.

Pesticidi i svjetlosno zagađenje

Prema dojavama kolega s australskog Sveučilišta u Wollongongu, Darija i njezin tim spoznali su da je i u zemlji „down under“ situacija s krijesnicama zapravo vrlo slična kao i u Hrvatskoj. Unatoč navodima literature o 25 različitih vrsta, zapravo je vrlo malo podataka o lokacijama i brojnosti u kojoj se javljaju. U Australiji se zbog drugačijeg rasporeda godišnjih doba, odrasli oblici koji svijetle javljaju u prosincu, a nažalost, lanjski požari su upravo u tom periodu godine bili najjači i zasigurno su značajno smanjili njihovu populaciju.

Srećom, iako rjeđe nego prije, u Hrvatskoj su krijesnice prisutne gotovo na području cijele zemlje. Uz tek malu prazninu na samome istoku, ali dr. Lemić ne smatra da ih tamo više nema, već da projektom nisu dosegli do tog područja države.

- Nadam da ćemo u 2021. moći otići osobno tamo, na krajnji istok naše zemlje, i provjeriti stanje s krijesnicama. Ono što svakako možemo zaključiti prema dojavama da su veće brojnosti (rojevi) uočavani u ruralnim područjima, a u gradovima isključivo na područjima parkova bez većeg osvjetljenja. Krijesnicama smeta umjetno svjetlo i to je razlog zašto dolazi do opadanja njihove brojnosti.

Krijesnice vole vlažna i topla mjesta poput raslinja oko jezera, rijeka ili močvara, uz more ili šumske putiće. Urbanizacija i gradnja novih prometnica i stambenih objekata smanjuje broj takvih prirodnih staništa zbog čega krijesnice gube svoje domove. Moderan život za sobom donosi mnoštvo umjetnog osvjetljenja.

- Svi smo svjesni velikog broja rasvjetnih tijela, LED lampi reklama kao i pojačanom noćnom prometu. Sva ta umjetna svjetla štete živim bićima u okolišu. Takva pojava naziva se svjetlosno zagađenje odnosno polucija koja je razlog smanjenom broju krijesnica. Naime, krijesnice koriste svoje svjetlo kako bi se međusobno prepoznale i sinkronizirale što je preduvjet za parenje. Prolazak jednih automobilskih svjetala pored krijesnica poremeti njihovu sinkronizaciju i

na nekoliko minuta. Konstantno ometanje umjetnim svjetlom otežava krijesnicama komunikaciju i umanjuje šansu za parenje što direktno utječe na smanjenje broja krijesnica buduće generacije, upozorava docentica s Agronomskog fakulteta.

A kakva je zapravo uloga tog kukca u nekoj biozajednici? Što se događa nakon njegova nestanka?

U stadiju ličinke krijesnice najčešće jedu puževe i ličinke drugih kukaca čime doprinose u poljoprivredi sprječavajući da njihov plijen čini štete na poljoprivrednim proizvodima. Iz toga razloga možemo ih nazvati prirodnim neprijateljima štetnih organizama. Nakon razvoja u odrasli oblik, hrane se biljnim peludom i nektarom, ili se uopće ne hrane. Niti jedna vrsta krijesnica ne pričinjava štetu ni čovjeku ni biljkama. Nestanak takvog organizma možda se ne ni značajno osjetio u biozajednici jer uglavnom primjećujemo kukce koji ili jako pričinjavaju štetu ili su nam jako korisni, ali svakako bi osiromašio faunu područja u kojem bi se nestanak dogodio. Ono što je projekt „Krešo Krijesnica“ donio jest i spoznaja koliko su ljudi zapravo emotivno vezani za točno ovu specifičnu vrstu kukca, napomenula je naša sugovornica:

- Na moje veliko iznenađenje, od milijun drugih, možda ljepših, možda za biosustav „važnijih“ životinjskih vrsta, velikom broju građana upravo krijesnice izazivaju nostalgiju na neka lijepa vremena i sjećanja na djetinjstvo. Svi smo svjesni da u ovom vremenu do nas svakodnevno dolaze milijuni informacija, koje uglavnom ignoriramo, a priča o Kreši je ipak pronašla svoj put. Uz malo edukacije svatko od nas može učiniti da krijesnice i dalje svijetle u našim područjima, što je u konačnici i cilj ovoga projekta.

Osluškiivanje prirode

Primjetan je, dakako, negativan utjecaj razvoja i na druge vrste kukaca. Nažalost, nedavno se dogodio pomor pčela u Međimurju, smanjena je i populacija leptira kako u našoj državi tako i šire. Vrlo često su za takve tragedije optuženi pesticidi, sredstva za zaštitu bilja. Rješenje je – edukacija: - Često se zaboravlja koliko je važan posao proizvodnja hrane i koliko je veliko znanje potrebno da bi ta proizvodnja bila sigurna za krajnjeg korisnika, ali i za sve organizme prisutne u tome lancu! Geslo projekta glasi „Vratimo svjetla našeg djetinjstva“. Budući da je krijesnica sve manje, a danas već i trogodišnja-

ci trčkaraju oko s mobitelima u rukama, zanimalo nas je moramo li se svi skupa bojati da su smartphoneovi postali svjetla djetinjstava novih generacija? Sigurno je istina da je današnjoj djeci atraktivnije tipkati po mobitelima nego vrijetle provoditi u prirodi. Zato i jesu važni ovakvi projekti koji uključuju sve građane, ističe docentica Darija Lemić:

- Samim time što se na ovaj način na svejednako „prebacuje“ odgovornost, ljudi su spremni pokrenuti se i zaista pridonijeti istraživanju. Mislim da ljudima puno znači kada sudjeluju u ovakvoj akciji, geslo je smišljeno s ciljem da odrasle vrate u djetinjstvo, a ako se odrasli prisjete kako je to bilo kad su bili mali, možda oni sami uspiju zainteresirati i svoju djecu da osluškaju prirodu i žive s njom. Voljela bih ovdje dodati da je Krešo Krijesnica tim održao i brojna predavanja i radionice za djecu u sklopu projekata Sveučilišta (Noć istraživača, Festival znanosti), sudjelovali smo i na Danu očaranosti biljkama, te se odazvali pozivima na predavanja u sklopu dana gradova, ljetnih manifestacija, edukacija vrtića-

“

Cijele su obitelji zajedno u ljetnim večernjim satima šetale i tražile krijesnice. Odrasli su se prisjetili svoga djetinjstva, a djeca su stupila u kontakt s prirodom i shvatili da su upravo njihova opažanja i ponašanja ključna za uspjeh projekta

doc. Darija Lemić, inicijatorica projekta

Darija Lemić

Krijesnica u svome staništu

Što napraviti da se zajednice krijesnica vrate u hrvatske šume i livade?

Konstantna svjetlost koja dopire iz domova, uličnih svjetiljki, automobila i dućana uvelike ometa njihovu komunikaciju koja im je, kao što znamo, ključna za pronalaženje partnera za parenje, a izostanak razmnožavanja znači i manji broj budućih jedinki. Kako bi očuvali krijesnice u našim dvorištima ne upotrebljavajte pesticide širokog spektra djelovanja oko kuće, povećajte i obnovite staništa krijesnicama tako što ćete posaditi gmlje i visoko cvijeće u vrtovima, jer krijesnice trebaju više mjesta za sklonište, instalirajte male bazene u vrtovima ili fontanice jer se zna da krijesnice vole vodu, poruka je dr. Darije Lemić.

Docentica Darija Lemić objašnjava: Kako krijesnica stvara svoju svjetlost i čemu joj služi?

KKrijesnice su kukci koji žive na svim kontinentima s tropskom i umjerenom klimom. U svome zatku imaju svjetlosni organ, a njime proizvode efikasniju svjetlost nego žarulje! Naime, žarulje prilikom rada proizvode 90% svjetlosti i 10% topline, dok krijesnice proizvode stopostotnu svjetlost.

Proizvodnja svjetla im služi za komunikaciju, pronalaženje partnera i parenje te ponekad za upozoravanje predatora kako bi zaštitile sebe ili teritorij. Kod većine vrsta krijesnica (a ima ih oko 2000) oba spola imaju svjetlosni organ, a kod manjeg broja vrsta je to karakteristika samo jednog spola. U nekim slučajevima čak i ličinke i jajašca mogu proizvoditi svjetlost kao reakciju na vanjske podražaje. Ličinke krijesnica žive jednu do dvije godine, dok odrasli oblik živi najviše dva mjeseca što im je taman za parenje i odlaganje jajašaca.

Bioluminiscencija je hladno svijetljenje kod nekih živih organizama koji procesom izmjene tvari proizvode energiju, koja se gotovo potpuno pretvara u svjetlost, a samo se neznatan dio pretvara u toplinu. Osim krijesnica, poneki jednostanični organizmi također svijetle, a bioluminiscencija je osobito raširena u moru, a uzrok svjetlucanja mora jesu mnoge praživotinje, mješinci, rakovi, mekušci, ribe. Svjetlucanje je značajnije ljeti, kada u toplim morima svijetli bičuš Noctiluca miliaris, a u hladnijim morima svijetle račići svjetlari (Euphausiacea). Bioluminiscencija u životinjskom svijetu koristi za zbunjivanje ili plašenje neprijatelja, privlačenje plijena, orijentaciju u dubini oceana, privlačenje spolnih partnera, prepoznavanje vrsta.

“

Urbanizacija te gradnja novih prometnica i stambenih objekata smanjuje broj prirodnih staništa zbog čega krijesnice gube svoje domove. Smeta im i velika količina umjetne rasvjete

Tim s Agronomije: Ivana Pajač Živković, Bruno Krehula, Darija Lemić i Helena Virić Gašparić

Karta staništa krijesnica u Hrvatskoj

naca... Izapravo nikada nismo naišli na situaciju da djeca nisu zainteresirana za kukce. Neka ih vole na prvu, poneki se boje, ali zapravo uvijek postoji veliki interes. Tako da uz pravi motiv i dobru edukaciju sigurno postoji način da se djecu makne od telefona i usmjeri ka prirodi. Imamo li stoga snage svi skupa povući ručnu kočnicu, othrvati se nekako novoj tehnologiji, vratiti se prirodi, jedni drugima? Kako po tom pitanju dišu mladi ljudi, studenti na Agronomskom fakultetu?

- Kao i kod male djece i kod studenata preferencija prema prirodi je vrlo individualna. Generalno ljudi koji vide sebe u agronomskoj struci jesu skloniji biološkim znanostima i vole provoditi vrijeme na terenskoj nastavi, pokušalištima i sl. I mi nastavnici često smo preokupirani s papirologijom i uredskim poslovima, ali zbilja kod nas na Agronomiji ima jako puno predmeta koji podrazumijevaju praktičnu nastavu na poljima kojima je naš fakultet okružen, a i u neposrednoj blizini smo i Parka Maksimir gdje je vrlo lako provoditi praćenje i bilježenje brojnih vrsta kukaca, biljaka i sl.

Na zagrebačkoj Agronomiji već godinama postoji veliki izbor preddiplomskih i diplomskih studijskih programa i premda zadnjih nekoliko godina nisu popunili sva raspoloživa mjesta na ponekim studijima, u akademskoj godini 2020./2021. gotovo su sva mjesta popunjena. Je li veći interes za agronomiju rezultat teške situacije COVID-om i spoznaje koliko nam je svima važna proizvodnja hrane, teško je reći. Naša sugovornica tek se nada da će svi upisani studenti „pronaći sebe“ na ovome fakultetu bez obzira za koji smjer su se odlučili. Nema boljeg ili lošijeg studija (smjera), svi su jednako važni i imaju zajednički cilj proizvodnje zdravstveno ispravne hrane u dovoljnim količinama prema svim načelima održive poljoprivrede. Za kraj svim budućim studentima poručuje: Vjerujte pravim zaljubljenicima u ovu struku jer agronomija ionako nije posao, nego poziv.

“

Krijesnice zovu i ivanjskim kukcima jer lete u noći Svetog Ivana, između 23. i 24. lipnja. Njihova se svjetla najčešće vide noću oko 21, 22 sata

MOJA AFRIKA

Splitska studentica na životnom putovanju

Iskustvo je jednostavno neopisivo. Na trenutke sam tužna, pa nedugo zatim od sreće ne mogu disati, ali na kraju dana sam neizmjereno zahvalna. Zahvalna što sam ovdje među njima, s djecom, što ih upoznajem u dnevnim izdanjima, u osmijesima i suzama, u lijepim i groznim životnim okolnostima, kaže Katarina Matić inače studentica Pomorskog fakulteta

Piše: **MILA PULJIZ**

Njeno ime je Katarina Matić, ima 24 godine i studentica je na Pomorskom fakultetu u Splitu. Volonterka je u dječjem domu "Maestral" i u udruzi "Most" gdje pomaže djeci pri učenju. Također je aktivni član splitskog SKAC-a, tj. dio organizacijskog tima međunarodnog volonterskog projekta koji animira mlade i potiče zajedništvo, "72 sata bez kompromisa". Za sebe kaže da svoje slobodno vrijeme u potpunosti provodi darujući ga drugima, a naročito djeci. Sljedeći korak u pomaganju drugima Katarina je ostvarila kada se odlučila na dalek put u Afriku.

Odakle želja za odlaskom u Afriku?

Želja za Afrikom javila se još kroz srednju školu. Nisam znala ništa o svemu tome osim da stvarno osjećam jaku potrebu za odlaskom. Guglajući shvatila sam da to nije "evo idem ja na vikend malo vidit šta ima". Tako sam to malo potisnula sa strane sve do druge godine fakulte-

ta kada sam opet osjetila tu želju i potrebu. I tako sam godinu za godinom odgađala odlazak zbog razno raznih događaja, ispita i nedostatka novca. Čudan osjećaj pratio me jako dugo te sam odlučila da je stvarno vrijeme da ugasim tu želju. Upisala sam apsolventsku godinu

i nekako se poklopilo da to bude baš sad u tijeku pandemije i zabrana. Naravno, moja obitelj nije bila oduševljena, ali znaju da što kažem to i napravim, pa nisu imali mnogo izbora nego prihvatiti i podržati moju odluku. Znali su da je za mene to mnogo više od turističkog putovanja te da stvarno osjećam da trebam ići.

Opiši nam svoj odlazak i pripreme za put?

- Prva prepreka su bile propusnice. Let mi je bio 29.12.2020. iz Zagreba, par sati nakon velikog potresa u Petrinji. Imala sam presjedanje u Frankfurtu gdje su mi pretresli sve stvari i uzeli briseve ruku i novčanika, te me na šalteru dočekala gospođa koja ne priča engleski najbolje te sam joj 15 minuta objašnjavala kako mi za dalje (Etiopiju) ne treba negativan covid test jer sam samo u tranzitu. Let je ukupno sa svim presjedanjima trajao 19 sati. Kada sam sletjela u Dar es Salaam prvo su mi dali krivu vizu te su putem izgubili moju prtljagu u kojoj su bili pokloni za djecu od njihovih kumova. (prtljaga još uvijek nije pronađena). U Tanzaniji ostajem do 23.3.2021., sve skupa tri mjeseca.

Je li te bilo strah otići?

- Iako je ovo moje prvo napuštanje matične države (osim u BiH), nije me bilo strah i smatram da sam se odlično snašla. Sporazumjevala sam se ru-

kama i nogama, pantomimom, engleskim i svime što sam znala da dobijem sve potrebne informacije na aerodromima. Po prirodi sam baš loše orijentirana osoba, vozački ispit sam pala jer sam zamijenila lijevo i desno.

Kakav je život u Africi?

- Život u Africi je opušten, ali ujedno i težak. Redukcije struje i vode su ovdje svakodnevna pojava. Ovdje se baš sporo živi. Pole-pole (polako). Sve je snoge na nogu. Nitko ne gleda na sat. Ne zna se kad trgovine otvaraju ni kad zatvaraju. Često se dogodi da kad udeš u trgovinu radnik spava na vrećama.

Iskustvo je jednostavno neopisivo. Na trenutke sam tužna, pa nedugo zatim od sreće ne mogu disati, ali na kraju dana sam neizmjereno zahvalna. Zahvalna što sam ovdje među njima, s djecom. Što ih upoznajem u dnevnim izdanjima, u osmijesima i suzama, u lijepim i groznim životnim okolnostima. Što nisam u odvojenim turističkim hotelima gdje je sve divno i krasno.

Uočavam kako je ovdje dosta toga neodrživo. Trude se uzgajati i proizvoditi svoju hranu, ali velike suše ili opet s druge strane kiše, sve unište. Jako su usporeni pa mi je veliki doživljaj bilo stajati sa strane i promatrati kako izljevaju beton ispred benzinske postaje. Mislim dane morate pitati kako prilaz benzinskoj postaji izgleda.

Što točno radiš u Africi, ka-

odjeću jer kao mi to ne radimo dovoljno dobro pa često znaju uzeti iz ruke i učiniti to umjesto tebe. Ali samo nakon što ti se dovoljno narugaju.

Fali nam zahvalnosti

Vidjevši život u Africi, što bi poručila svima nama koji se stalno žalimo i negodujemo, a zapravo imamo sve u životu?

-Svatko od nas želi sve najbolje za svoje dijete. Al mislim da ih previše držimo pod staklenim zvonom. Neću reći da su djeca u Hrvatskoj razmažena jer sam kao volonter dosta vremena provela u dječjim domovima i s djecom koja se nalaze na marginama društva. Smatram da djecu ne treba kritizirati već nas odrasle koji im čim razbiju igračku kupujemo novu. Definitivno bi trebali biti više zahvalni na nekim stvarima koje podrazumijevamo pod normalno kao npr. topla voda, mlijeko i meso. O čokoladama i slatkišima neću uopće govoriti.

Najljepši trenutak iz Afrike?

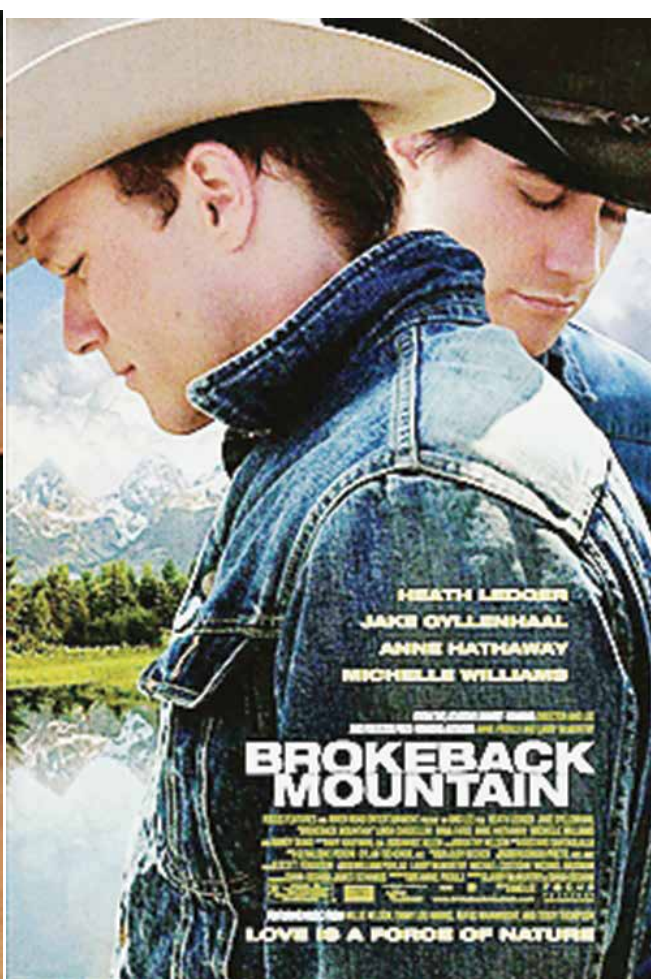
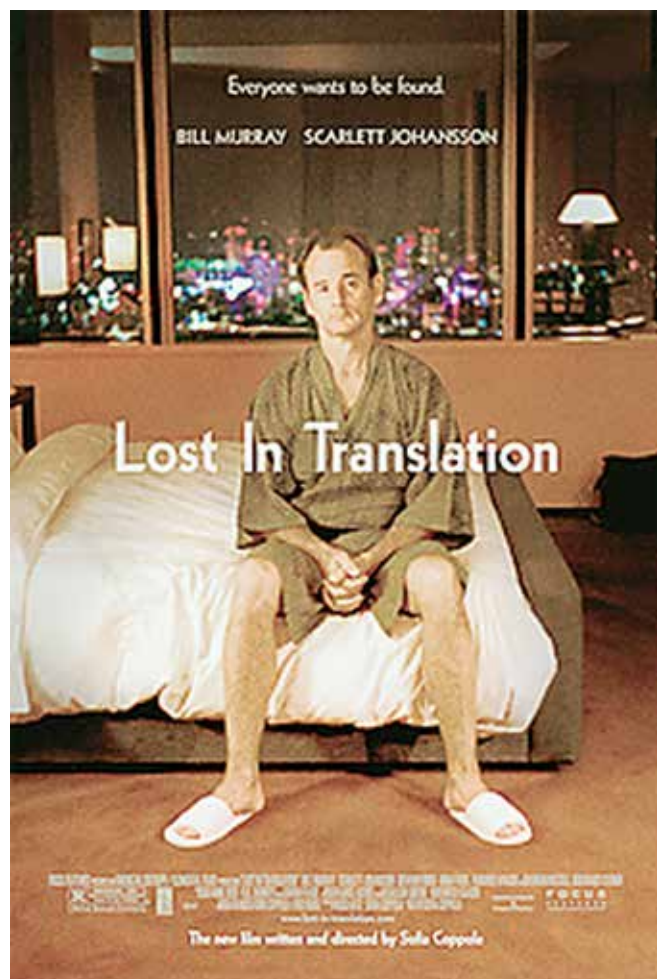
-Najljepši trenuci su sigurno oni s djecom. Ta djeca apsolutno sve dijele, pecivo manje od krafne podijele na najmanje 10 djevoja. Također sam prisustvovala sv. misi s 100 Masaji krštenja te čitala na Svahiliju.

Planovi nakon povratka u Split?

-Kada se vratim u Split prva obveza mi je diplomski rad. Želim ga što prije i što bolje napisati i obraniti te nakon toga vjerojatno tražiti novu priliku za povratak na ovaj nevjerovatan kontinent. U svakom slučaju vjerujem da ću se vratiti kao sa svim drugom osobom, ispunjenijom i definitivno još više zahvalnijom.

NAŠA PREPORUKA

Piše: **HRVOJE ZUANIĆ**

Kako stvari stoje, još ćemo neko vrijeme provesti u kućnom okruženju, a s obzirom na to da se nalazimo umjesecu ljubavi, odlučili smo s vama podijeliti 5 najboljih ljubavnih filmova koje možete pogledati s vašom boljom polovicom ili s prijateljima, ma možete i sami, malo romantike nikad nije na odmet.

Lost in translation/ Izgubljeni u prijevodu

Dvije srodne duše u najusamljenijem gradu na svijetu.

Predivan komad snene dramedije (drama + komedija) natopljene noćim vizurama Tokija, nesanicom, jet lagom, kulturološkim i dobnim razlikama, statusnim simbolima i banalnošću svakodnevice ruši predrasude što sve jedan ljubavni film može biti. Lik mlade i šarmantne Scarlett Johansson prolazi kroz krizu braka i identiteta dok nekoć poznati glumac Bob Harris (Bill Murray) traži iskru koja bi zapalila njegovo umorno biće novom životnom energijom. Oscarom nagrađeno remek-djelo Sofie Coppole (otac Francis Ford Coppola) dokazuje da jabuka ne pada daleko od stabla.

Before sunset/sunrise/ midnight trilogy –trilogija Prije svitanja –sumraka/poći

Tri prekrasna filma koja su svojim tkivom jednostavno neodvojiva i nedjeljiva. Iskusan rukar redatelja Linklatera (Munjeni i zbunjeni, Odrastanje) slika autentičnu patinu svakodnevnog sanjarenja.

Tri filma se razvijaju u jednu vremensku liniju imitirajući prolazak života razumijevajući faze ljubavnog odnosa: faza zaljubljenosti, faza nesigurnosti i faza prihvatanja. Dijaloški i dramski moćna trilogija kroz ogoljenu, naturalističku glumu dvoje protagonista (Ethan Hawke i Julie Delpy) pruža gledateljima oba spola zastrašujuće snažnu moć identifikacije. I

sami svjedoci ljubavnih brodoloma, nedaća, nesigurnosti, ali i strasti i ljubavnih ushićenja ulazimo u cipele glavnih likova, postajući ONI kroz trajanje sva tri filma.

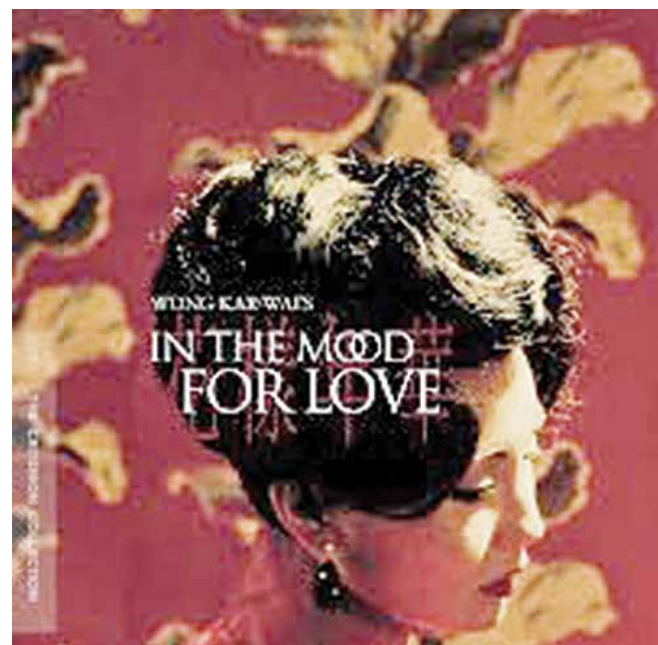
In the mood for love/ Raspoloženi za ljubav

Tankoćutan, suptilan i profinjen film južnokorejskog majstora Wong Kar Waia kao da postoji iz prkosa prema američkim generičkim romantičnim slikovnicama. Ako su američki formulaični studijski filmići Coca Cola za široke mase, In the mood for love je Chateau Lafite Rothschild iz 1982., savršeno prilagođen nepcima filmskih sladakusaca. Vizualno šarmantan, dramaturški jednostavan i dijaloški oskudan film teče poput bistrog potoka oslanjaju

ći se na kompoziciju, vizualne simbole, mizanscenu i atmosferu. U prvom planu je sve ono zanemareno i zaboravljeno u modernom ljubavnom filmu. Wong Kar Wai-a zanima isključivo tiho, neizgovoreno, skriveno i platonsko.

Brokeback mountain/ Planina Brokeback

Velik i bitan film kojem su se izrugivale mnoge muškarčine dok ga nisu pogledali brišući suzu u krajičku oka. Subverzivan i snažan poput punokrvnog art filma, ali režiran klasično i stočki pogađa direktno u srce ruralne Amerike te ruši paradigme i stereotipe kao kule od karata. Ima li što originalnije od romanse dvaju kaubojka, simbola odumiruće američke kulture? Svi glumci nude vrhunski

izdanja, ali Heath Ledger se ističe metodičnošću i beskompromisnošću svoje izvedbe. Znameniti tajvanski redatelj Ang Lee nam je pružio još dva značajna filma s protkanom ljubavnom niti kroz pulsirajuće srce fabule (Oscarom nagrađen Tigar i zmaj i opijajući Požuda, oprez).

Un homme et une femme/ Jedan muškarac i jedna žena

Kakva bi to bila lista ljubavnih filmova bez bar jednog francuskog? Legendarni i nagrađama ovjenčani redatelj Claude Lelouch, jedan od jurišnika novog vala i dalje snima filmove u 83. godini. Mladi Lelouch u naponu kreativne snage publici poklanja slojevit ljubavnu priču udovice i udovca omeđenu jednim od najljepših komada glazbe na filmu. Lepršavo, sjetno smooth jazz remek-djelo

Francis Laia sjeda poput prstiju u rukavicu na eklektične Lelouchove vizuale i asocijativnu montažu (naime sam Lelouch je i snimio i smontirao film). Dobitnik dvaju Oscara (najbolji scenarij i najbolji strani film), ovaj svestremenski film oduševljava iznova novu publiku daškom francuskog šarma i tako već 55 godina.

Preporuka:

Casablanca, Eternal sunshine of a spotless mind, Her, Bridges of Madison county, Cold war, Monsoon wedding, Roman holiday, Once, Anomalisa, La la Land, The shape of water, Lust, caution, Samo jednom se ljubi

Ambijent je bio poseban

U večeri je uživalo 40 parova

SAMO ZA ZALJUBLJENE

Dašak Valentinova oduševio studente u menzi

Za večeru je trebalo zadovoljiti dva kriterija, imati partnera i biti stanar studentskog doma koji se hrani u menzi

PIŠE:
MATEJ SUNARA

Na večeri je sudjelovalo 40 parova, uz striktno poštivanje svih epidemioloških mjera koje su inače na snazi u svim studentskim restoranima. "Uobičajenu večeru smo podijelili u dva termina.

Prvi je termin bio namijenjen za sve studente, a drugi je termin nakon 20h bio samo za zaljubljenе, govori nam Ivan Žižić, ravnatelj Studentskog centra u Splitu. "Interesa je bilo mnogo, ali svjesni epidemiološke situacije u kojoj se nalazimo brojku smo zaključili na 40 parova koji su, nadam se, uživali u onome što smo im pripremili.

I menza je uistinu bila u drugom ruhu. Lijepo dekorirani stolovi za dvoje, pro-

pisno udaljeni jedni od drugih, omogućili su parovima potrebnu intimu. Na meniju je bio mesni i riblji jelovnik u tri slijeda.

Skradinski rižot sa sladoledom od parmezana, škarpina s grila, salata od tune s tjesteninom, juneći gulaš, a uz sve to maleni koktel dobrodošlice. Studentski zbor Sveučilišta je pomogao u pripremi hrane i dekoriranju prostora.

U dobrom raspoloženju smo zatekli mladi ljubavni par s Brača. "Savršeno je i baš je lipo. Nisam očekivao da će biti ovako dobro", veselo nam govori Duje Novaković, student Umjetničke akademije u Splitu koji je došao u pratnji bolje bračke polovice. "Iznenadena sam što sve jedemo na iksicu i ovakav ambijent ne bismo dobili ni u restoranu", do-

bacuje Anamarija Arbunić, studentica splitskog PMF-a. Uistinu, ambijent je bio poseban.

U pozadini je svirala romantična glazba, svjetla su bila prigušena, a osoblje nasmijano. "Nadmašili su sve što sam mogla zamisliti. Najviše su mi se svidjeli detalji s pićem", govori nam studentica Umjetničke akademije Lucija Barišić netom nakon prvog slijeda hrane. "Stvarno su lijepo napravili ovu večeru. Drago mi je što su učinili nešto za nas studente u ovo teško vrijeme", zaključuje njena pratnja Luka Lovrić, student Stručnih studija u Splitu.

Dan nakon večere društvene mreže Studentskog centra u Splitu zatrpale su fotografijama, porukama zahvale i pozitivnim reakcijama. Očito je da su studenti

zadovoljni valentinovskom uslugom koju su dobili.

Zaista je malo truda potrebno da se u trenutno društveno sivilo u kojem živimo zamiješa malo boje. Studentski centar je kapnuo dvije kapi valentinovske crvene i rezultat je izvrstan, osmijeh i zadovoljstvo na licima studenata koji prkose hladnoj buri i ispitnim rokovima. Čudna su i hladna ova vremena izoliranosti i brojnih restriktivnih mjera. N damo se da će ova situacija brzo proći i da će društvo opet zablistati u pravoj paleti boja na koju smo navikli. Tada ove valentinovske večere više neće biti luksuz, već gušt i normalna stvar. Sretno Valentinovo svim studentima! A ako ste propustili ovu večeru, još jedna će biti organizirana za Dan žena.

Ljubav u Sveučilišnoj knjižnici

Zaljubljeni studenti David Živaljić s PMFa i Nikolina Radovančić s Pravnog fakulteta ispred Sveučilišne knjižnice u kojoj su se upoznali

DUJE KLARIĆ/CROPIX

Nikolina Radovančić i David Živaljić potvrđuju da se na fakultetu stvaraju i lijepe ljubavne priče

PIŠE:
MILA PULJIZ

Nalazimo se u mjesecu ljubavi, crvenih ruža, slatkih plišanih medvjedića i čokoladnih bombonijera. Zato smo se u ovom broju uz ljubavne filmske preporuke i romantičnu večeru za Valentinovo u velikodušnoj organizaciji Studentskog centra odlučili s vama podijeliti i jednu ljubavnu priču nastalu u žili kucavici splitskog Kampusa, Sveučilišnoj knjižnici.

David Živaljić student je na diplomskom studiju Prirodoslovno matematičkog fakulteta, smjer statistika i računarstvo, a Nikolina Radovančić je studentica treće godine Pravnog fakulteta.

"Upoznali smo se u Sveučilišnoj knjižnici u Splitu. Zajedno smo godinu dana, a upoznali preko prijatelja na jednoj od učestalih pauza s obzirom na to da se u knjižnici uči cijeli dan to-

kom ispitnih rokova. Sljedećeg dana sam pozvao Nikolinu na pauzu gdje smo bili sami te tada je zapravo krenula naša zajednička priča," podijelio je nama David.

"Oboje smo zadovoljni svojim fakultetom. To su nam obojama bili prvi izbori pri odabiru. Za Davida je matematika bila jedini odabir fakulteta do te mjere da i dalje tvrdi kako ništa ne bi upisao osim matematike", dodaje Nikolina. Po završetku fakulteta oboje planiraju ostati u Splitu, Davidu je želja osnovati tvrtku za razne matematičke usluge, a Nikolina planira otvoriti vlastiti odvjetnički ured.

"Bez obzira na učenje stalno se vidamo i uvijek za to nalazimo vremena. Između ostalog, puno je veći gušt „dejtat“ nego stalno učiti tako da nas obveze na fakultetu ne sprječavaju u našem odnosu.

Poručili bismo svima: „Jedan je život“, složili su se.

Uz brojne obaveze na fakultetu i repetitorije iz matematike koje David drži, uvijek nađu vremena i za uživanje u slobodnom vremenu, a najčešće se viđaju u Davidovom stanu gdje žive s cimerima pa Nikolina često dođe prespavati. "Slobodno vrijeme iskoristavamo najbolje šta možemo. Uz određeno vrijeme koje provodimo sami uvijek na stojimo ne zanemariti prijatelje s obje strane", kaže David.

Pitali smo ih i da nam podijele jednu zanimljivu anegdodu iz svog zajedničkog života. "Prilikom jedne šetnje Rivom i ispijanja kave, meni je slučajno "ispalo koljeno". David je pod utjecajem panike u planu da nazove hitnu pomoć nazvao 92. Srećom, sve je ispalo dobro te policija nije trebala intervenirati", kroz smijeh nam otkriva Nikolina.

Pa eto, izgleda da se u knjižnici osim uspješnih studenata stvaraju i lijepe ljubavne priče.

KUHAJMO ZAJEDNO

Recepti

SALATA OD PILETINE

POTREBNO:

Pileća prsa 0,12 kg
Zelena salata
Kupus bijeli
Kupus crveni
Kukuruz
Šampinjoni
Rajčice
Sir gauda
Umak svijetli (mliječni namaz, jogurt čvrsti, bosiljak, sok od limuna, sol, papar) Pileća prsa priredimo na roštilju i pustimo da se ohlade. Na tanjur složimo očišćenu i na trakice rezanu zelenu salatu, ribani bijeli i crveni kupus, kukuruz (obrađen na pari), nasjeckane rajčice, šampinjone (s roštilja) i naribani sir. Preko svega stavimo pileća prsa izrezana na trakice i sve skupa zalijemo svijetlim umakom.

SALATA OD TUNJEVINE

POTREBNO:

Tunjevina filet 0,10 kg
Zelena salata
Kupus bijeli
Kupus crveni
Rajčice
Kukuruz
Maslina konzervirana
Sir gauda
Dresing (maslinovo ulje, češnjak, peršin, sok od limuna, sol, papar). Konzerviranu tunjevinu ocijedimo te je razlomimo na komadiće. Na tanjur složimo očišćenu i na trakice rezanu zelenu salatu, ribani bijeli i crveni kupus, rajčice, kukuruz (obrađen na pari), masline i naribani sir. Preko svega stavimo tunjevinu i sve skupa zalijemo dresingom.

SKRADINSKI RIŽOTO by SC

POTREBNO:

Juneći but (ruža) 0,15 kg
Crveni luk
Ulje
Maslac
Riža
Sol
Papar
Sladoled od parmezana (vrhnje za kuhanje i sir parmezan)
Temeljac (od junećih kostiju i piletine)
Skuhajte jušni temeljac. Pirjajte sitno narezan luk na ulju ili masti dok se ne zastakli. Dodajte junetinu narezanu na kockice i pirjajte pomalo podlijevajući temeljcem 12 sati. Potkraj pirjanja posolite. Trebali biste dobiti gustu smjesu nalik pašteti. Dodajte rižu i nastavite krčkati rižoto podlijevajući temeljcem. Začinite solju i paprom prema potrebi, te na kraju stavite maslac. Prije serviranja stavite kuglu sladoleda od parmezana.

FILE ŠKARPINE S AROMATIZIRANOM PALENTOM I ŠALŠOM

POTREBNO:

Filet škarpine 0,18 kg
Maslinovo ulje
Sol
Papar
Ružmarin
Rajčica
Kapula
Šećer
Palenta
Bosiljak
Origano
Maslac
Dan ranije očistite filete škarpine i ostavite ribu u hladnjaku potopljenju u maslinovom ulju, papru i ružmarinu. Prilikom kuhanja palente umiješate origano, sušeni bosiljak i ružmarin. Kada se palenta rashladi, narežite je na kocke. Rajčice oprati, preliti kipućom vodom i oguliti pa ih narezati na komadiće. Kapulu očistite i sitno nasjeckajte, zatim kratko prepržite na malo maslinova ulja, zatim dodajte rajčicu, umiješajte malo šećera te posolite i pirjajte dok se šalša ne zgusne na laganoj vatri. Na kraju filete škarpine pripremite na roštilju. Sve toplo posložite na tanjur te prelijte gotovom šalšom.

LUKA PODRUG

ALBINA GRČIĆ, POBJEDNICA ‘DORE’, STUDENTICA JE SPLITSKOG FILOZOFSKOG FAKULTETA

‘Neću zapustiti obaveze na faksu zbog Eurosonga!’

Ne bojim se da zbog glazbe neću diplomirati jer kad nešto zacrtam, onda to i ostvarim, a pogotovo kada se radi o obrazovanju. Nije mi to teret, ja sam jedna od onih koja se bolje organizira kada ima više obveza

Piše:
DIANA BARBARIĆ

Ne pamti se kada je zadnji put pobjednička pjesma, pa i pobjednica sama, na Izboru hrvatske pjesme za pjesmu Eurovizije - doživjela ovako pozitivne reakcije kao što je slučaj na netom održanoj ovogodišnjoj Dori. Pohvale na račun pjevanja, cjelokupne izvedbe, ali i izrazito skromnog ponašanja mlade laureatkinje Albine Grčić stižu doslovno iz cijeloga svijeta, a najponosniji na mladu

Albina Grčić na promociji završnog rada

PRIVATNI ALBUM

zvijezdu su u njezinu rodnom Splitu.

Radost pobjede i sve najbolje na Eurosongu u Rotterdamu Albini Grčić poželjeli su i njezini kolege sa Sveučilišta u Splitu budući da je dvadesetvogođišnja pobjednica Dore ujedno i studentica četvrte godine studija engleskog jezika i povijesti na splitskom Filozofskom fakultetu.

Već je imala svečanu promociju nakon završnog rada na preddiplomskom studiju, a sada, paralelno s pjevačkom

karijerom, grabi i u nove akademске pobjede.

Zbog čega ste odabrali Filozofski fakultet, smjer engleski i filozofija, i zašto baš na Sveučilištu u Splitu?

- Moja prva želja zapravo je bio španjolski jezik i povijest, ali zbog tadašnjih životnih okolnosti ipak sam se odlučila na fakultet u rodnom gradu Splitu. Kako na našem Filozofskom fakultetu Odsjek španjolskog jezika još nije bio zaživio, zamijenila sam ga engleskim. Povijest sam završavala još u srednjoj školi zahvaljujući profesoru **Jurici Dukanu** koji je na jako zanimljiv način organizirao predavanja i nastavu iz istog predmeta.

Jeste li ikada razmišljali da odete na studij u neki drugi grad? Jeste li zadovoljni nastavom i koliko stižete uskladiti karijeru i studiranje? Znaju li vaši kolege i profesori da se sada već ozbiljno bavite glazbom?

- Jedno vrijeme sam, zbog ljubavi prema glazbi, razmišljala i o potencijalnoj prijavi na studij mjuzikla u Londonu, za što sam imala i preporuke profesora i to zbog su-

radnje s jednom engleskom umjetničkom školom u zajedničkom projektu. Međutim, ipak sam se predomislila. Kolege i profesori me uistinu maksimalno podržavaju i pomažu mi da ovaj period prođe što “bezbolnije” za moje školovanje. Svakome bih poželjela i preporučila studiranje na Sveučilištu u Splitu.

Imate li ambicije nekad u budućnosti raditi u struci, kao profesorica engleskog jezika i povijesti možda u nekoj školi?

- S obzirom na trenutnu situaciju puno mi je izgledniji scenarij u kojem je glazba ono čime se primarno “bavim”, ali naravno fakultet želim završiti jer nikad se ne zna, a i svakako se mogu zamisliti u radu s djecom i mladima.

Puno poznatih pjevača na žalost nikad nije završilo fakultete iako su neki od njih došli do završne godine studija. Bojite li se da se to i Vama dogodi?

- Iskreno, ne bojim se jer poznajem sebe i jako dobro znam da kad nešto zacrtam onda to i ostvarim, a pogotovo kada se radi o obrazovanju. Ne predstavlja mi to nikakav teret, dapače ja sam jedna od onih koja se puno bolje organizira kada ima više obveza.

Čujem da ste bili učenica Prve gimnazije u Splitu. Što možete kazati o toj školi i kakve vam je temelje dala za nastavak školovanja? Kakva ste bili učenica?

- Prva gimnazija svakako je najljepša faza mog školovanja. Tamo sam postavila dobre temelje za nastavak školovanja i zavoljela društvene predmete, te zaključila da su jezici ono u čemu se najviše mogu zamisliti u okviru struke. Također, u prvoj gimnaziji imala sam mogućnost njegovati i svoju umjetničku stranu; škola je u suradnji s Englezima organizirala projekt - mjuzikl “Little Shop of Horrors”, koji je za mene i jedno od ljepših takvih iskustava. Profesori iz Prve gimnazije me i dandanas puno podržavaju i daju “vjetar u leđa”.

Na koncu, imate li plan kako uskladiti brojne obaveze oko Eurosonga s onima na fakultetu?

Sigurno ću pronaći način; vjerujem da će profesori imati razumijevanja i da ću uz pomoć i upute kolega s fakulteta uspješno izvršavati obveze prema svom studiju.

Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija,
Borongajska cesta 83d, objavljuje

NATJEČAJ

radi izbora po jednoga nastavnika u naslovno:

1. znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora, prvi izbor, u znanstvenom području društvenih znanosti, znanstvenom polju sociologije, grani sociološke teorije

2. znanstveno-nastavno zvanje docenta u znanstvenom području humanističkih znanosti, znanstvenom polju povijesti, grani hrvatske i svjetske ranonovovjekovne povijesti

3. nastavno zvanje predavača u znanstvenom području humanističkih znanosti, znanstvenom polju filologije.

Sve informacije o uvjetima natječaja i načinima prijave objavljene su na službenoj mrežnoj stranici Fakulteta <https://www.hrstud.unizg.hr/>

SVEUČILIŠTE U SPLITU

SVEUČILIŠNI ODJEL ZA FORENZIČNE ZNANOSTI

raspisuje

NATJEČAJ

za upis studenata na *Razlikovni modul Forenzika sustavom učenja na daljinu (online)* u akademskoj godini 2020./2021. za stjecanje uvjeta za upis na sveučilišni diplomski studij Forenzika na Sveučilišnom odjelu za forenzične znanosti Sveučilišta u Splitu

1. Uvjeti upisa

Uvjet za prijavu i upis na Razlikovni modul je:

a) završen stručni studij s ostvarenih minimalno 180 ECTS bodova,

b) pozitivan rezultat psihologijskog testiranja (test osobnosti) na MMPI 2 testu

Kandidati se mogu prijaviti na online Razlikovni modul za jedan od sljedećih modula:

Modul I. Istraživanje mjesta događaja

Modul II. Forenzična kemija i molekularna biologija

Modul III. Forenzika i nacionalne sigurnosti

Modul IV. Financijsko – računovodstvena forenzika

Modul V. Menadžment u vatrogastvu i istrage požara

Odgovarajući studiji za upis na online Razlikovni modul Forenzika jesu:

Za modul I. Istraživanje mjesta događaja: bilo koji preddiplomski stručni studij,

Za modul II. Forenzična kemija i molekularna biologija: **preddiplomski stručni studiji iz područja biologije, kemije, biomedicine i zdravstva**,

Za modul III. Forenzika i nacionalne sigurnosti: bilo koji preddiplomski stručni studij,

Za modul IV. Financijsko – računovodstvena forenzika: preddiplomski stručni studij ekonomije i prava,

Za modul V. Menadžment u vatrogastvu i istrage požara: bilo koji preddiplomski stručni studij.

2. Stečena prava po završetku razlikovnog modula

Uspješnim završetkom Razlikovnog modula stječe se pravo prijave isključivo za upis na sveučilišni diplomski studij Forenzika Sveučilišnog odjela za forenzične znanosti Sveučilišta u Splitu.

3. Prijavni rokovi

ožujak 2021. - prijava 3. ožujka 2021.,

travanj 2021. - prijava 7. travnja 2021.,

svibanj 2021. - prijava 3. svibnja 2021.,

lipanj 2021. - prijava 7. lipnja 2021.,

srpanj 2021. - prijava 7. srpnja 2021.,

kolovoz 2021. - prijava 25. kolovoza 2021.

4. Prijave kandidata

Prijave za upis zaprimaju se na adresi Sveučilišnog odjela za forenzične znanosti, Ruđera Boškovića 33, u Splitu, u studentskoj referadi od 12 do 14 sati ili poštom na adresu: Sveučilište u Splitu, Sveučilišni odjel za forenzične znanosti, Ruđera Boškovića 33, 21000 Split, s naznakom „za natječaj“.

Za prijavu potrebno je priložiti:

- prijavnicu (formular koji možete preuzeti isključivo na mrežnoj stranici Odjela <http://forenzika.unist.hr/>);

- izvornik (original) dokaza o državljanstvu ili elektronički zapis državnih matrica koji je izdan putem servisa e-Građani;

- izvornik (original) rodnog lista ili elektronički zapis državnih matrica koji je izdan putem servisa e-Građani;

- izvornik (original) svjedodžbe o završenom odgovarajućem studiju;

- izvornik (original) prijepisa ocjena s navedenim prosjekom ocjena;

- potvrdu o nekažnjavanju ne stariju od šest (6) mjeseci;

- uvjerenje o zdravstvenim i psihofizičkim sposobnostima za studij Forenzike izdano od strane izabranog liječnika obiteljske medicine ne starije od 30 dana;

- uvjerenje o pozitivnom rezultatu psihologijskog testiranja na MMPI 2 testu;

- izjava o davanju suglasnosti za obradu osobnih podataka (privola) koju možete preuzeti isključivo na mrežnoj stranici Odjela.

5. Upisi kandidata

Upis kandidata održat će se nakon svakog prijavnog roka navedenog pod točkom 3. ovoga Natječaja, a prema rasporedu objavljenom na mrežnoj stranici te oglasnoj ploči Odjela.

6. Održavanje nastave

Nastava se izvodi kontinuirano do završetka akademske godine 2020./2021.

Informacije o upisima, tijeku studija, načinu izvođenja nastave i ostalim pitanjima vezanima uz studij bit će objavljene na mrežnoj stranici Odjela (vidjeti: dokument „Često postavljana pitanja i odgovori za upis i studiranje na Razlikovnom modulu Forenzika metodom učenja na daljinu – online“).

KLASA: 003-08/21-06/00002

URBROJ: 2181-227-05-01-21-0003

Split, 11. veljače 2021.

pročelnik Odjela

izv. prof. dr. sc. Damir Piplica

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

PRIRODOSLOVNO-MATEMATIČKI FAKULTET

Zagreb, Horvatovac 102a

Fakultetsko vijeće Prirodoslovno-matematičkog fakulteta na temelju članka 82. Statuta Fakulteta raspisuje

NATJEČAJ

za izbor

u suradničko zvanje i na radno mjesto poslijedoktorand za rad na HRZZ projektu “Asymptotic analysis of boundary value problems in continuum mechanics” iz područja prirodnih znanosti, polje matematika, na određeno vrijeme pri Matematičkom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu – 1 izvršitelj.

Sve informacije o uvjetima natječaja objavljene su i nalaze se na službenoj internetskoj stranici Prirodoslovno-matematičkog fakulteta www.pmf.unizg.hr/natjecaji.

Ponude s dokazima o ispunjavanju uvjeta iz natječaja dostavljaju se isključivo putem mrežne poveznice: <https://posao.pmf.hr/opening-login?openingUUID=cfd7b294-f0cf-4eb4-803c-3f08c508efcb>

Rok za podnošenje prijava na sve točke natječaja je 30 dana po objavljivanju natječaja u “Narodnim novinama”.

Rezultati natječajnog postupka objavit će se na službenoj internetskoj stranici PMF-a: www.pmf.unizg.hr (Natjecaji).

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

PRIRODOSLOVNO-MATEMATIČKI FAKULTET

Zagreb, Horvatovac 102a

Fakultetsko vijeće Prirodoslovno-matematičkog fakulteta na temelju članka 82. i 89. Statuta Fakulteta raspisuje

NATJEČAJ

za izbor

1. u znanstveno nastavno zvanje i na radno mjesto **docent**, iz područja prirodnih znanosti, polje kemija, grana organska kemija, na neodređeno vrijeme, u punom radnom vremenu, u Zavodu za organsku kemiju pri Kemijskom odsjeku PMF-a – 1 izvršitelj.

Ponude s dokazima o ispunjavanju uvjeta iz natječaja dostavljaju se isključivo putem mrežne poveznice: <https://posao.pmf.hr/opening-login?openingUUID=4482f99a-85bb-4e38-aa52-7b5ec5d-da590>

2. u suradničko zvanje i na radno mjesto **asistent** iz područja prirodnih znanosti, polje fizika, grana fizika elementarnih čestica i polja (teorijska), na određeno vrijeme, u punom radnom vremenu, u Zavodu za teorijsku fiziku čestica i polja pri Fizičkom odsjeku PMF-a – 1 izvršitelj. Ponude s dokazima o ispunjavanju uvjeta iz natječaja dostavljaju se isključivo putem mrežne poveznice: <https://posao.pmf.hr/opening-login?openingUUID=b65ba1ff-8d2c-47ab-9e8e-34e4cbfa394d>

Sve informacije o uvjetima natječaja objavljene su i nalaze se na službenoj internetskoj stranici Prirodoslovno-matematičkog fakulteta www.pmf.unizg.hr/natjecaji.

Rok za podnošenje prijava na natječaj je 30 dana po objavljivanju natječaja u “Narodnim novinama”.

Rezultati natječajnog postupka objavit će se na službenoj internetskoj stranici PMF-a: www.pmf.unizg.hr (Natjecaji).

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

PRIRODOSLOVNO-MATEMATIČKI FAKULTET

Zagreb, Horvatovac 102a

Fakultetsko vijeće Prirodoslovno-matematičkog fakulteta na temelju članka 82. Statuta Fakulteta raspisuje

NATJEČAJ

za izbor

u znanstveno-nastavno zvanje i na radno mjesto **docent (znanstvenik-povratnik)** iz područja prirodnih znanosti, polje fizika, grana nuklearna fizika (eksperimentalna), na neodređeno vrijeme, u punom radnom vremenu, u Zavodu za eksperimentalnu fiziku pri Fizičkom odsjeku PMF-a – 1 izvršitelj.

Ponude s dokazima o ispunjavanju uvjeta iz natječaja dostavljaju se isključivo putem mrežne poveznice: <https://posao.pmf.hr/opening-login?openingUUID=2ae743a9-26f1-44e2-bad4-df6dd480b0b5>

Sve informacije o uvjetima natječaja objavljene su i nalaze se na službenoj internetskoj stranici Prirodoslovno-matematičkog fakulteta www.pmf.unizg.hr/natjecaji.

Rok za podnošenje prijava na natječaj je 30 dana po objavljivanju natječaja u “Narodnim novinama”.

Rezultati natječajnog postupka objavit će se na službenoj internetskoj stranici PMF-a: www.pmf.unizg.hr (Natjecaji).

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

GRAĐEVINSKI FAKULTET

Fra Andrije Kačića Miošića 26

10001 ZAGREB

donosi odluku o

PONIŠTENJU NATJEČAJA

objavljenog dana 7. veljače 2020. u Narodnim novinama broj 15 i na internetskoj stranici Građevinskog fakulteta www.grad.hr, te dana 10. veljače 2020. u Večernjem listu za jednog izvršitelja na radno mjesto III. vrste laborant, na određeno vrijeme, na projektu „Razvoj DIV elastične kopče“ (27 mjeseci) s punim radnim vremenom

iraspisuje

NATJEČAJ

za izbor nastavnika i suradnika (m/ž)

- jednog izvršitelja za radno mjesto I. vrste u znanstveno-nastavnom zvanju redoviti profesor u trajnom zvanju, za znanstveno područje tehničke znanosti, znanstveno polje temeljne tehničke znanosti, znanstvena grana materijali, na neodređeno vrijeme, s punim radnim vremenom

- jednog izvršitelja za radno mjesto I. vrste u znanstveno-nastavnom zvanju redoviti profesor u trajnom zvanju, za znanstveno područje tehničke znanosti, znanstveno polje temeljne tehničke znanosti, znanstvena grana tehnička mehanika (mekanika krutih i deformabilnih tijela), na neodređeno vrijeme, s punim radnim vremenom

- jednog doktoranda u suradničko zvanje i radno mjesto asistent, za znanstveno područje tehničke znanosti, polje temeljne tehničke znanosti, znanstvena grana materijali na teret europskog projekta „PhD Training Network on Durable, Reliable and Sustainable Structures with Alkali-Activated Materials H2020-MSCA-ITN-2018“.

na određeno vrijeme od 1,5 godine s punim radnim vremenom

Rok natječaja 30 dana.

- jednog izvršitelja na radno mjesto stručni suradnik, na teret projekta Razvoj automatiziranog sustava za normiranje resursa kod energetske učinkovite gradnje (NORMENG), na određeno vrijeme do tri godine, s punim radnim vremenom

- jednog izvršitelja na radno mjesto III. vrste laborant, na određeno vrijeme, na projektu „Razvoj DIV elastične kopče“ (22 mjeseci), s punim radnim vremenom

Rok natječaja 14 dana.

- jednog izvršitelja na radno mjesto IV. vrste – namještenik - čistačica, na određeno vrijeme (zamjena za bolovanje), s punim radnim vremenom

Rok natječaja 8 dana.

Sve informacije o uvjetima natječaja objavljene su i nalaze se na službenoj internetskoj stranici Građevinskog fakulteta: http://www.grad.unizg.hr/o_fakultetu/natjecaj

SVEUČILIŠTE U SPLITU

KINEZIOLŠKI FAKULTET

SPLIT

TESLINA 6

Raspisuje

NATJEČAJ

za izbor (M/Ž)

-u znanstveno - nastavno zvanje i na radno mjesto I vrste redoviti profesor u trajnom zvanju za znanstveno područje Društvenih znanosti, polje Kineziologija, na Zavodu za kineziologiju individualnih sportova na neodređeno vrijeme u punom radnom vremenu (jedan izvršitelj)

-u znanstveno - nastavno zvanje i na radno mjesto I vrste redoviti profesor u trajnom zvanju za znanstveno područje Društvenih znanosti, polje Kineziologija na Zavodu za kineziologiju sportskih igara i teoriju sporta na neodređeno vrijeme u punom radnom vremenu (jedan izvršitelj)

Prijave sa natječajnom dokumentacijom (svi prilozi u PDF formatu) dostavljaju se **u roku od 30 dana** od objave Natječaja u Narodnim Novinama na e mail adresu: natjecaji@kifst.hr

Sve informacije o uvjetima natječaja objavljene su i nalaze se na službenoj internetskoj stranici Kineziološkog fakulteta <http://web.kifst.unist.hr/>.

SVEUČILIŠTE U SPLITU

KEMIJSKO-TEHNOLOŠKI FAKULTET

raspisuje

NATJEČAJ

za izbor:

Ad 1.) - jednog izvršitelja (m/ž) na radno mjesto I. vrste u znanstveno-nastavnom zvanju i odgovarajućem radnom mjestu redoviti profesor, trajno zvanje, za znanstveno područje: Tehničke znanosti, znanstveno polje: Kemijsko inženjerstvo, znanstvena grana: Kemijsko inženjerstvo u razvoju materijala, za rad u Zavodu za organsku tehnologiju, na neodređeno vrijeme, u punom radnom vremenu.

Cjeloviti tekst natječaja, sa svim informacijama o uvjetima i načinu prijave na natječaj, objavljen je na službenoj internetskoj stranici Kemijsko-tehnološkog fakulteta u Splitu <https://www.ktf.unist.hr/index.php/natjecaji/natje%C4%8Daji>

Prijave s dokazima o ispunjavanju uvjeta iz natječaja, podnose se trideset (30) dana od dana posljednje objave natječaja, neposredno ili poštom na adresu: Kemijsko-tehnološki fakultet u Splitu, Ruđera Boškovića 35, 21000 Split, s naznakom „Za natječaj“.

Nepravovremene i nepotpune prijave neće se razmatrati, niti će se podnositelji nepotpunih prijava pozivati na dopunu prijave. O rezultatima natječaja pristupnici će biti obaviješteni u zakonskom roku.

DNEVNIK SPLITSKE STUDENTICE (I)

ISPITI IDU, MALA... Ah ta veljača, a knjigu sam takla samo kad sam je izvadila na stol

Učenje za ispite počinje izradom vrlo detaljnog plana s popisom svih rokova, zaokruživanjem datuma u kalendaru, planova o odricanju kave s ekipom. Nema više izlazaka, nema više distrakcija. SAMO. UČENJE. Dva dana kasnije, vrtim po Instagramu i mislim se kako je dobro da nemam TikTok jer se ne bih odvajala od ekrana...

PIŠE
LUCIJA GRGIĆ

Nekada je veljača bila onaj mjesec koji kada prođe se pitaš gdje je nestao. Mjesec koji postoji samo zbog Valentinova. Mjesec u kojem kiši konstantno i ništa nam se ne da. Mjesec za koji jedva čekamo da prođe i da napokon malo zatopli. Neke stvari su ostale iste. I dalje mi se ništa ne da i jedva čekam da prođe, ali od kada sam na fakultetu veljača je postala mjesec ispitnih rokova.

A to znači da se ne mogu samo zavući pod deku i čekati da prođe. Trebalo bi zagrijati stolicu.

Učenje za ispite kreće s izradom vrlo detaljnog plana s popisom svih rokova, zaokruživanjem datuma u kalendaru, planova o odricanju kave s ekipom. Nema više izlazaka, nema više distrakcija.

SAMO. UČENJE.

Bacanje na posao

Nakon što sam završila s izradom detaljnog plana učenja (što podrazumijeva da sam svaki ispit označila svojom bojicom u kalendaru, dodala malu crtkariju sa strane čisto da mi bude malo lakše gledati u to, označila i u danima između ispita kada ću i koliko učiti te napravila raspored spavanja) vrijeme je da se bacim na posao.

Ostalo mi je samo par epizoda serije od kraja sezone... I baš je napeto pa bolje da to pogledam jer se svakako neću moći koncentrirati ako stalno budem mislila o tome. Da, tako je najbolje. Nema veze, samo ću cijeli plan učenja pomaknuti za jedan

dan. Ništa strašno. Ionako sam već malo ponosna na sebe što sam odmah napravila plan.

I onda... Ma kao da su znali da trebam učiti... Bezobraznici završe sezonu sa cliffhangerom. Postoji samo jedno rješenje: još samo jedna epizoda.

Pa još jedna.

Pa još jedna...

I onda shvatim da dva dana binge watcham sada već treću seriju zaredom od prve do zadnje epizode kao najveći ovisnik. Dosta je.

I tako sjednem za stol i izvadim knjigu, ali ne mogu naći markere. Kako ću podcrtavati ono što je bitno? Opće poznata činjenica je da se lakše uči ako imaš markere. Dakle, olovka nije dovoljna. I onda krenem prevrtati po ladicama i ormarićima sve dok u zadnjem, naravno, ne pronađem markere.

Sada stvarno krećem.

Soba u neredu

Ali kako? Cijela soba je u neredu. I očito ništa nije organizirano kako treba jer mi je trebalo pola popodneva da pronađem markere. Treba najprije srediti sobu jer ću se najbolje koncentrirati ako je sve oko mene uredno. Da, to

SASA BURIC/CROPIX

je to. Danas sređujem stan, a sutra krećem učiti.

Sad kad je sve po feng shuiju otvaram knjigu.

Nesto ipak nije kako treba.

Pa da, treba mi glazba.

Hello YouTube i sva ikad videa mačaka koje sviraju klavir, pasa koji pjevaju, zamoraca koji znaju donijeti rupčić kada kihneš i ostale krasote interneta.

Dva dana kasnije... Ležim na kauču, Netflix u pozadini, 'lofi hip hop radio - beats to study/relax to' na

laptopu i mobitel u ruci. Vrtim po Instagramu i mislim se kako je dobro da nemam TikTok jer se nikada ne bih odvajala od ekrana. I onda mi mobitel po petstoti put ispadne iz ruke na facu.

To je znak. Bez obzira što sam zanemarila zadnjih 499 znakova. Nikad nije kasno. Valjda.

Ispit je za par dana, a ja sam knjigu takla samo kada sam je izvadila na stol.

SAD. STVARNO. KREĆEM.

Inekako se natjeram dva dana prije kad već počnem paničariti. U ta dva dana se ne odvajam od knjige. Iskri-vim kralježnicu toliko da si trebam naručiti kosmodisk, oči me bole od čitanja i moram se naručiti kod okulista da izmjerim dioptriju (jer se čini da imam manje za učiti ako su 4 slidea na jednoj stranici) i dobijem laganu tahikardiju od svog kofeina jer nemam vremena za spavanje.

I nakon svega ovoga zaključim da bi sve stigla da imam još jedan dan za učenje...

STUDENSKI STANDARD

S 'iksicom' do popusta

Veliki broj trgovaca razumije situaciju i odlučili su studentima omogućiti popust prilikom kupovine uz predodčenje studentske iskaznice

PIŠE
ANDELA MATENDA

Za studentske dane možemo slobodno reći da su neki od najljepših u životu, ali nisu niti malo jednostavni. Uz već skroman budžet za plaćanje stana, režija i ostalih neophodnih troškova poput odjeće, kozmetike i studentskog pribora, budžet se brzo isprazni. Veliki broj trgovaca razumije situaciju i odlučilo je studentima omogućiti popust prilikom kupovine uz predodčenje studentske iskaznice, popularne „iksice“.

Obišli smo nekoliko popularnih splitskih trgovačkih centara i provjerili gdje to naši studenti i studentice mogu ostvariti svoj zasluženi popust.

Ako tražite košulju u trgovini „Blue homme“, Mall of Split, možete ostvariti 20% prilikom kupovine, a u trgovini „Krone Mode“ moguće je ostvariti popust od 10% na redovne i 5% na već snižene artikle. Odjeću za udobno provođenje dana na fakultetu možete kupiti u trgovini „OVS“, City center One, a prilikom izrade OVS Student Card ostvarujete 10% popusta.

Odlučili ste kupovati u trgovini iStyle - savjetujemo vas da ih prethodno kontak-

tirate za posebnu studentsku ponudu. Za one studente kojima su potrebne nove dioptrijske, sunčane ili naočale sa zaštitom od plavog svijetla optika Gvozdanović nudi popust od 30% na gotovinsko, a 25% na kartično plaćanje.

Za ostvarivanje popusta u „Cinestar“ kinima potrebno je na blagajni izraditi studentsku karticu s kojom se svaki put prilikom kupovine karata za projekcije može ostvariti popust. Dok u „Cineplexx“ kinima nije potrebno izraditi posebnu karticu već na blagajni pokazati vlastitu studentsku iskaznicu.

Mnogi su zavojljeni online kupovinu, posebno od kad svijetom hara pandemija koronavirusa. Iz tog razloga provjerili smo i u kojim online trgovinama studenti imaju povlastice. Online trgovina „Foot Shop“ nudi studentima 10% popusta na veliki izbor obuće, a trgovina „ASOS“ također 10% popusta na veliki izbor svakodnevnih i svečane odjeće i obuće. Ako želite prizalogajiti u pauzi od učenja, na „Pauza.hr“ možete ostvariti 10% popusta na omiljenu pizzu.

Za studente koji često putuju svojim kućama, autobusni prijevoznik „FlixBus“ nudi popust od 15% prilikom kupnje karte na njihovoj aplikaciji.

KINO, BANKA, TRGOVINA...

Mateja Križanović

-Saznala sam da u pojedinim dućanima mogu ostvariti popuste uz studentsku iskaznicu od prijatelje koje je također studentica. Tu mogućnost često iskoristavam u Cineplexx kinima. Na blagajni samo pokažem studentsku iskaznicu, nikada nismo imale nikakvih problema. Bilo bi super kada bi popust vrijedio i u art dućanima ili Bauhausu gdje ima puno potrebnog materijala koji koristimo na studiju u velikim količinama.

Božena Juginović

-U kinu sam saznala na licu mjesta, a također i u trgovini OVS gdje sam iskoristila popust. Mislim da i u banci imam neke pogodnosti kao student, ali to nisam još istražila. Ne mora se tu raditi o velikom popustu, naravno, ali opet nekako da olakšamo studentima, pogotovo onima koji ne primaju stipendiju. Smatram kako bi trgovine uredskog materijala poput knjižara i printarnica trebale nuditi studentski popust. Popust u trgovinama tehnike bi jako dobro došao. Za nas cure, također i popust na kozmetiku koja se brzo troši za održavanje svakodnevnih higijene.

Paulo Burazin

-Za popuste koje je moguće ostvariti preko studentske iksice saznao sam preko društvenih mreža. Iskoristio sam tu pogodnost kupujući košulju za promociju u dućanu „Blue homme“. Slažem se kako bi više dućana trebalo omogućiti studentima popuste, na taj način bi sebi osigurali sigurno povećanje prometa i dobru reklamu, a studenti bi mogli uštedjeti na nekim stvarima uz osjećaj privilegiranosti kao dodatni mali motiv za studiranje i akademski život. Popust bi najviše značio u dućanima s tehnikom zbog pandemije u kojoj se nalazimo, svakome je danas potrebna dobra računalna oprema za uspješno savladavanje kolegija. Nakon povratka u klupe, bilo bi super negdje iskoristiti popust na usluge printanja kopiranja i slično.

AFP

EUROPSKA FEDERACIJA DODIJELILA PRIZNANJA NAJUSPJEŠNIJIM SPORTSKIM SVEUČILIŠTIMA ZA 2019. GODINU

Zagrebački studenti najbolji i najaktivniji sportaši u Europi

Do nagrade za **najbolje sportsko sveučilište u Europi**, naši su studenti došli zahvaljujući osvajanju čak devetnaest odličja, a nastup na trinaest prvenstava osigurao im je i titulu **najaktivnijeg sveučilišta**

Piše: **D. M.**

Europska sveučilišna sportska organizacija (EUSA – *European Universities Sports Association*), krovna organizacija akademskog sporta u Europi, na svečanosti koja se 11. veljače odvijala digitalnim putem, dodijelila je nagrade i priznanja sveučilištima *starog kontinenta* za sportsku 2019. godinu.

Nagrade su dodijeljene u više kategorija, a uspjesi koje su studenti Sveučilišta u Zagrebu postigli na europskim sveučilišnim prvenstvima, osigurali su im dva velika priznanja. Do nagrade za **najbolje sportsko sveučilište u Europi**, naši su studenti došli zahvaljujući osvajanju čak devetnaest odličja, odnosno pet zlatnih, osam srebrnih i šest brončanih medalja. Uz Sveučilište u Zagrebu, finalisti za osvajanje nagrade bili su Sveučilište u Malagi (Španjolska) te Sveučilište Aydin iz Istanbula (Turska).

Nastup sportskih reprezentativaca Sveučilišta u Zagrebu na trinaest sveučilišnih prvenstava u 2019. godini, osigurao im je i drugo priznanje, odnosno ono za **najaktivnije sportsko sveučilište**, koje su osvojili u konkurenciji finalista – Sveučilišta u Portu i Sveučilišta Minho (Portugal).

“Potrebno je bilo puno rada, znoja i odricanja kako bi se diljem Europe usred ispitnih ljetnih rokova branile boje našeg Sveučilišta u Zagrebu i na tome vam, drage naši studentice i studenti, po stoti puta hvala. (...) Nadamo se da će upravo ovi rezultati biti poticaj da uz potporu i suradnju s partnerima konačno izgradimo sportsko-rekreativni studentski centar u Zagrebu, kako bi studenti i mladi imali adekvatne uvjete za ostvarivanje vrhunskih rezultata u cilju promocije Republike Hrvatske na međunarodnoj sceni. Upravo je manjak infrastrukture u Gradu Zagrebu trenutno najveći problem za sportaše i nadamo se da ćemo ga uspjeti ri-

Europsko sveučilišno prvenstvo u rukometu na pijesku – Jarun

REKREATIVNI PROGRAM SVE POPULARNIJI

Online UnisportST rekreacija jača zdravlje splitskih studenata

Unatoč nepovoljnoj epidemiološkoj situaciji i mjerama koje su ograničile rad teretana i drugih rekreacijskih prostora, UnisportST rekreacija uspješno je pronašla svoj put u online izdanju

Piše: **MATEJ SUNARA**

Još prije pandemije uzrokovane koronavirusom rekreativni je program UnisportST tjedna među studentima stekao veliku popularnost. Studenti su u ponudi imali paletu različitih besplatnih rekreativnih aktivnosti, od Unifit Workouta, pilatesa, dance fitnessa, pa do sportskog penjanja, trčanja, plivanja, kickboxinga ili lacrossea. No u ožujku prošle godine cijela je država otišla u lockdown i ovakav je način treninga u grupama postao neizvediv. Svjesni važnosti rekreacije i vježbanja radi što boljeg zdravlja u novonormalnim vremenima izoliranosti i slabog kretanja, članovi UnisportST-a odmah su izvršili prilagod-

bu prebacivši dio rekreativnih aktivnosti na online platformu. “Studio za vježbanje smo napravili u UnisportST uredu. Ured je opremljen audiovizualnom opremom te sportskim rekvizitima potrebnim za održavanje treninga online”, govori nam Magdalena Ramljak, iz Odjela za studentski standard i sport na Sveučilištu u Splitu. “Sa studentima izravno komuniciramo u Facebook grupi u kojoj svi uključeni u programe imaju uvid u sve informacije vezane za pojedini program.

Intenzivni programi

Treninzi se održavaju preko aplikacije Zoom i treneri su u interakciji s korisnicima tijekom cijelog treninga. Studenti su prepoznali važnost vježbanja i odaziv je odličan”, dodaje.

Treninge vode kineziolozi s iskustvom provođenja pojedinačnog programa, a u vrijeme najstrožih mjera na online platformu su prebačeni Pilates, Dance fitness i Unifit Workout. Pilates je sustav vježbi koji oblikuje tijelo i utječe na mentalnu snagu. Različitim vježbama jačaju se duboki mišići stabilizatori, uspostavlja se pravilna postura tijela, razvija snaga, fleksibilnost i izdržljivost. Uz vježbe disanja, oslobađa se od stresa i povećava se kapacitet disanja. Unisport pilates se održava dvaput tjedno i vodi ga studentica kineziologije Marija Čavka.

“Nikada se nisam striktno bavila pilatesom”, priznaje nam Marija, “ali sam već na prvoj godini studiranja dobila priliku sudjelovati u sličnoj ak-

tivnosti i iskreno sam se zaljubila u takav način vježbanja. Aktivan način života me oduvijek privlačio pa je pilates uistinu najbolji opis mog života”, zaključuje Marija. Malo intenzivnije Unifit Workout programe rekreacije vode Ivona Kelić i Karlo Mihačić, fantastični duo kineziologa. Treninzi su tri puta tjedno i sastoje se od funkcionalnih treninga kojim utječemo na razvoj motoričkih sposobnosti (snaga, mišićna izdržljivost, brzina, koordinacija...) te smanjenje potkožnog masnog tkiva i povećanje mišićne mase. “Za mene je ovo jedno veliko, pozitivno iskustvo i drago mi je biti dio ove priče. Radim ono što volim, a pozitivne reakcije korisnika su mi pravi vjetar u leđa”, govori Karlo. “Online trening je brži

i oduzima manje vremena korisnicima, ali nama trenerima je veći izazov jer imamo manje rekvizita i manje opcija za kreirati učinkovit i zanimljiv sadržaj kao u dvorani. Ipak, najvažnije je da se vježba, bilo u dvorani bilo online”, zaključuje Ivona.

Prilagođeni programi

Najveseliji vid treninga u rukama je i nogama kineziologa Jerka Cvitanića, dugogodišnjeg plesača. Dance fitness je vježbanje uz glazbu bazirano na plesnim pokretima i koreografijama uz vježbe stabilizacije i jačanja cijelog tijela, a studenti imaju priliku s Jerkom zaplesati dvaput tjedno. “Ovaj program bih preporučio svakome tko želi podići klasične fitness treninge na jednu

zabavnu, dinamičnu i melodičnu razinu”, kratak je bio Jerko.

S obzirom na nedavno blago popuštanje mjera, UnisportST je nastavio i sa školom trčanja dvaput tjedno na Marjanu te školom plivanja na bazenima SC-a Poljud. Isto tako, na obnovljenim terenima u Spinutu, triput tjedno se održava i futsal rekreacija. Trening nije samo vježbanje i znojenje, već on uključuje i socijalnu komponentu druženja, stvaranja prijateljstava, kontakta i upoznavanja novih prostora. UnisportST rekreacija je naučila funkcionirati u svim okolnostima, ali ipak svi jedva čekaju trenutak kad će se treninzi odvijati na obnovljenoj infrastrukturi.

Zdravlje je na visokoj cijeni, a UnisportST nudi besplatan put do zdravlja. Što čekate?

OSVOJENA ODLIČJA:

ZLATNE MEDALJE:
Rukomet na pijesku M
Karlo Raguž (+84kg Karate)
Lucija Lesjak
(+68kg Karate)
Jelena Pehar (-50kg Karate)
Anita Tadić (-68 kg Karate)

**SREBRNE
MEDALJE:**
Stjepan Štimac
(-67kg Karate)
Petar Jaman (-86
K1 Kickboxing)
Elizabeta Crnković
(+65 LC Kickboxing)
Borna Pečko (Freestyle
Taekwondo)
Luka Skender (80-
87 kg Taekwondo)
Luka Mavračić (+87
kg Taekwondo)
Veslanje M2x
Stolni tenis Ž parovi

**BRONČANE
MEDALJE:**
Rukomet na pijesku Ž
Lea Katarina Gobec
(70-78 kg Judo)
Ivan Vrgoč (74-80
kg Taekwondo)
Franjo Gucić (80-87
kg Taekwondo)
Stolni tenis Ž ekipno
Stolni tenis Ž parovi

SUDJELOVANJA NA NATJECANJIMA:

Košarka 3x3 M –
Porto, Portugal
Rukomet na pijesku
M - Zagreb
Rukomet na pijesku
Ž - Zagreb
Odbojka na pijesku M
– Kopar, Slovenija
Judo - Zagreb
Karate - Zagreb
Taekwondo - Zagreb
Kickboxing - Zagreb
Futsal Ž – Braga, Portugal
Rukomet Ž –
Bydgoszcz, Poljska
Veslanje – Jönköping,
Švedska
Stolni tenis Ž –
Camerino, Italija
Tenis Ž – Podgorica,
Crna Gora

SPLITSKO SVEUČILIŠTE ORGANIZIRALO VELIKU HUMANITARNU AKCIJU I ONLINE AUKCIJU

Splitski umjetnici donirali slike, prihod ide studentima iz Banovine!

Splitskim studentima iz Sisačko-moslavačke županije uručeni su i poklon-paketi u suradnji s HNK Hajduk, a sredstva pomoći uplatilo je i Sveučilište, kao i studenti za svoje kolege

Rektor
Dragan
Ljutić
otvorio je
izložbu

ješiti adekvatnim ulaganjem u mlade i studentski standard”, poručili su u objavi iz Zagrebačkog sveučilišnog sportskog saveza.

Uz ove dvije kategorije, EUSA je nagrade dodijelila i za najaktivniji nacionalni sveučilišni sportski savez (*Njemačka sveučilišna sportska federacija – ADH*), najuspješniji nacionalni sveučilišni sportski savez (*Francuska sveučilišna sportska federacija – FFSU*) te *fair-play* nagradu (*Technion – Izraelski institut tehnologije*), a po proglašenju pobjednika iz svake kategorije, na svečanosti su se virtualno obratili rektori i predsjednici nagrađenih institucija.

“Čast nam je biti proglašeni najboljim sveučilištem po ostvarenim rezultatima na EUSA sportskim natjecanjima u godini 2019. To je, i uvijek će biti, rezultat predanoga timskega rada, a ova nagrada pripada svim studentima i nastavnicima Sveučilišta u Zagrebu, u čije ime vam zahvaljujem na priznanju”, poručio je rektor Sveučilišta u Zagrebu, Damir Boras.

Natjecatelje hrvatskih sveučilišta ovoga ljeta na međunarodnoj razini očekuje nastup na petim Europskim sveučilišnim igrama koje će se (ako to dopuste epidemiološki uvjeti, op.a.) u srpnju održavati u Beogradu.

Piše: **FRANKA BABIĆ**

Prof. Dragan Ljutić, rektor Sveučilišta u Splitu, otvorio je humanitarnu izložbu pod nazivom “Sveučilište u Splitu i splitski umjetnici zajedno za Banovinu” u utorak 16. veljače, u Sveučilišnoj galeriji “Vasko Lipovac”. Otvaranju su prisustvovali i autori izloženih djela, koji su svoje radove donirali iskazujući solidarnost sa studentima i studenticama koji dolaze s područja Sisačko-moslavačke županije zahvaćenih potresom. Naime, sva izložena djela moći će se kupiti na online aukciji, na mrežnim stranicama Sveučilišta u Splitu, a licitirati za izložena djela bit će

moguće 24 sata, od 25. do 26. veljače, što je ujedno i posljednji dan izložbe u Sveučilišnoj galeriji.

Postav izložbe sadrži ukupno dvadeset i dva rada istaknutih imena splitske akademске likovne scene, a svoja djela su donirali:

Josip Botteri Dini, Ana Marija Botteri, Željko Bubalo, Ljubica Buble Dragojević, Mladen Čulić, Edvin Dragičević, Nikola Džaja, Kažimir Hrašte, Stjepan Ivanišević, Ivan Listeš, Petar Jakelić, Robert Jozić, Kuzma Kovačić, Helena Mardešić Sikora, Zvonimir Mihanović, Matko Mijić, Dražen Pejčović, Hrvoje Marko Peruzović, Velebit Restović, Dijana Iva Sesartić, Vjekoslav

Stipica, Vice Tomasović.

– Sveučilište u Splitu i splitski umjetnici u sinergiji će pomoći studentima našeg sveučilišta koji dolaze s potresom pogođenih područja u Sisačko-moslavačkoj županiji. Ovom akcijom smo pokazali da umjetnost itekako živi u našoj sredini. Zaista najiskrenije zahvaljujem svim umjetnicima na donacijama. Nadam se da ćemo prikupiti značajna sredstva i na taj način pokazati kako umjetnost daje smisao našim životima – istaknuo je rektor Ljutić u prigodi otvaranja izložbe, naglasivši kako su studentima na području stradalom razornim potresom uručeni i poklon-paketi u suradnji s HNK Hajduk, a

sredstva pomoći uplatilo je i Sveučilište, kao i studenti za svoje kolege.

Josip Botteri Dini, jedan od umjetnika koji je donirao svoje djelo, kazao je kako je ovim činom svatko od njih iskazao svoju želju za pomoć stradalima u potresu.

– Svojim djelom s motivom “Milosrdnog Samaritanca” pogledao sam prema Evangelju, prema Isusu, koji je u ovoj prispodobi pokazao da nas mora dirnuti tuđa nevolja i da sve možemo učiniti za pomoć – zaključio je Botteri Dini.

Početna će cijena svih radova iznositi 5000 kuna, a kupnja će biti moguća putem aukcijske online licitacije kako bi se pružilo što veću pomoć.

INFRASTRUKTURA

Zasjali su novi košarkaški tereni na Kampusu

Piše: **MATEJ SUNARA**

Nakon početka klimatizacije svih soba i učionica u Studentskom domu dr. Franje Tuđmana na Kampusu, pobrinuli smo se da i pogled iz studentskih soba bude što ljepši. Sada prekrasnoj splitskoj panorami društvo u pogledu prave i novooobnovljeni košarkaški tereni. Čim kiša prestane i ispitni rokovi malo

popuste, zaigrat će se basket u punoj snazi. Radovi su krenuli 20. siječnja, i prije nekoliko dana su privedeni kraju. Na prethodno pripremljenu podlogu, stavljena je nova, gumirana podloga na bazi akrila, otporna na UV zrake, te otporna na temperaturne razlike od -30 do +60. Nema sumnje da će i međusobni ogledi biti kvalitetniji i uzbudljiviji. Jedva čekamo sunce.

Otvaranje
humanitarne izložbe
u Sveučilišnoj galeriji
Vasko Lipovac

PROF. ĐURĐICA MILETIĆ, PREDSEDNICA POVJERENSTVA ZA STUDENTE S BANOVINE

Želimo biti čvrst oslonac

Rektor Sveučilišta u Splitu, prof. Dragan Ljutić imenovao je Povjerenstvo za organizaciju pomoći studentima Sveučilišta u Splitu koji dolaze s područja Sisačko-moslavačke županije pogođenog potresom u kojem su predstavnici studentskog zbora, studentskog centra i Sveučilišta u Splitu. Povjerenstvo je osnovano s ciljem što bolje organizacije i prikupljanja pomoći našim studentima s područja pogođenim potresom te njihovim obiteljima.

U ovako teškim trenucima važno je pokazati zajedništvo i pokazati konkretnim aktivnostima kako je Sveučilište tu za studente u potrebi. “Želimo im

biti oslonac i pomoći ne samo u akademskom smislu, nego i ovom još važnijem, ljudskom i humanitarnom. Zato smo se, u dogovoru sa našim predstavnicima Studentskog zbora i predstavnicima Studentskog centra, odlučili na individualni pristup u kojem će studenti sa ugroženih područja sami moći iskazati svoje potrebe bilo da je riječ o pomoći u organizaciji oko akademskih obaveza, psihološkoj ili materijalnoj pomoći. Želimo našim studentima pokazati da smo tu za njih, ne samo kao profesori i odgajatelji, ne samo kao kolege studenti, već i kao njihova institucija na koju se mogu osloniti dugoročno, s porukom da smo spremni

zajedno rješavati sve probleme koji mogu proizaći iz ovako teških i neočekivanih situacija za mlade ljude i njihove obitelji”, kazala nam je prorektorica za međunarodnu suradnju, prof. Đurđica Miletić, ujedno i predsjednica Povjerenstva

Čelnici sastavnica znaju tko su njihovi studenti s područja pogođenih potresom i već su organizirali niz mjera kako bi im olakšali situacije u kojima su se našli. S druge strane Sveučilište provodi konkretne mjere pomoći kao što su:

– Odluka Senata Sveučilišta u Splitu o oslobađanju školarina za studentice i studente iz potresom zahvaćenih područja koja je u skladu i s preporu-

kom MZO-a

– Odluka Senata Sveučilišta u Splitu o dodatnom ispitnom roku za studentice i studente iz potresom zahvaćenih područja

– Dostava 14 paketa humanitarne pomoći u vrijednosti 1.000,00 kn u suradnji Sveučilišta u Splitu i NK Hajduk

– Pružanje psihološke pomoći studentima

– Besplatna mjesečna karta dogovorena s Prometom za studente iz Petrinje i Gline,

– Rješavanje problema stanovanja za studente u ugroženih područja

– Humanitarnu akciju, aukciju i izložbu radova ‘Splitsko sveučilište i splitski umjetnici zajedno za Banovinu’.

Zagreb

Novi redoviti profesori hrvatskih sveučilišta

Mirjana Hruškar
znanstveno-nastavno zvanje redovite profesorice – trajno u području biotehničkih znanosti, polje prehrambena tehnologija, grana sigurnost i kvaliteta hrane

Karin Kovačević Ganić
znanstveno-nastavno zvanje redovite profesorice – trajno u području biotehničkih znanosti, polje prehrambena tehnologija, grana inženjerstvo

Helga Medić
izabrana je u znanstveno-nastavno zvanje redovite profesorice – trajno u području biotehničkih znanosti, polje prehrambena tehnologija, grana inženjerstvo

Zoran Nakić
znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora – trajno u području tehničkih znanosti, polje rudarstvo, nafta i geološko inženjerstvo, grana geološko inženjerstvo

Marina Pavlak
znanstveno-nastavno zvanje redovite profesorice – trajno, biomedicina i zdravstvo, polje veterinarska medicina, grana veterinarsko javno zdravstvo i sigurnost hrane

Jasna Blašković Zavada
izabrana je u znanstveno-nastavno zvanje redovite profesorice u području tehničkih znanosti, polje tehnologija prometa i transport

Vlaho Brailo
izabran je u znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora u području biomedicine i zdravstva, polje dentalna medicina, grana oralna medicina

Walter Dukić
znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora u području biomedicine i zdravstva, polje dentalna medicina, grana dječja i preventivna dentalna medicina

Nikša Dulčić
izabran je u znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora u području biomedicine i zdravstva, polje dentalna medicina, grana protetika dentalne medicine

Ksenija Fumić
izabrana je u znanstveno-nastavno zvanje redovite profesorice u području biomedicine i zdravstva, polje farmacija, grana medicinska biokemija

Danijela Jurić Kačunić
izabrana je u znanstveno-nastavno zvanje redovite profesorice u području tehničkih znanosti, polje građevinarstvo, grana geotehnika

Predrag Knežević
izabran je u znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora u području biomedicine i zdravstva, polje kliničke medicinske znanosti, grana kirurgija

Christine Magerski
izabrana je u znanstveno-nastavno zvanje redovite profesorice u području humanističkih znanosti, polje filologija, grana germanistika

Antonio Petošić
izabran je u znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora u području tehničkih znanosti, polje elektrotehnika

Robert Podolnjak
izabran je u znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora u području društvenih znanosti, polje pravo, grana ustavno pravo

Martina Šljaj
izabrana je u znanstveno-nastavno zvanje redovite profesorice u području biomedicine i zdravstva, polje dentalna medicina, grana ortodoncija

Davor Vagić
znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora u području biomedicine i zdravstva, polje kliničke medicinske znanosti, grana otorinolaringologija

Željka Vanić
izabrana je u znanstveno-nastavno zvanje redovite profesorice u području biomedicine i zdravstva, polje farmacija, grana farmacija

Majda Vučić
izabrana je u znanstveno-nastavno zvanje redovite profesorice u području biomedicine i zdravstva, polje kliničke medicinske znanosti, grana patologija

Zdenka Zovko Brodarac
izabrana je u znanstveno-nastavno zvanje redovite profesorice u području tehničkih znanosti, polje metalurgija

Goran Heffer
izabran je u znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora – trajno u području tehničkih znanosti, polje strojarstvo

Siniša Ozimec
izabran je u znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora – prvi izbor u području biotehničkih znanosti, polje poljoprivreda

Ivana Racetin
izabrana je u znanstveno-nastavno zvanje redovite profesorice u području tehničkih znanosti, polje geodezija

SVEUČILIŠTE U SPLITU
PRIRODOSLOVNO
MATEMATIČKI FAKULTET

raspisuje

NATJEČAJ

1. za izbor jednog suradnika u suradničko zvanje i radno mjesto asistenta za znanstveno područje tehničkih znanosti, polje računarstvo, na određeno vrijeme
2. za izbor jednog suradnika u suradničko zvanje i radno mjesto asistenta za znanstveno područje prirodnih znanosti, polje kemija, na određeno vrijeme (zamjena za neplaćeni dopust)
3. za izbor jednog zaposlenika na radno mjesto stručnog suradnika, za rad na projektu 853045 *SHExtreme-Estimating contribution of sub-hourly sea level oscillations to overall sea level extremes in changing climate*, na određeno vrijeme od tri mjeseca u punom radnom vremenu.
Cjelovit tekst natječaja sa svim informacijama o uvjetima natječaja i načinu prijave na natječaj objavljene su i nalaze se na službenoj internetskoj stranici Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Splitu <https://www.pmfst.unist.hr/javna-natjecaji-i-javna-nabava/>
Prijave se dostavljaju u roku od trideset (30) dana od posljednje objave natječaja, osim za točku 3. za koju se prijave dostavljaju u roku od osam (8) dana od posljednje objave natječaja na adresu: Sveučilište u Splitu, Prirodoslovno-matematički fakultet, Ruđera Boškovića 33, 21 000 Split.
Nepravovremene i nepotpune prijave neće se razmatrati niti će se podnositelji nepotpunih prijava pozivati na dopunu prijave.
O rezultatima natječaja pristupnici će biti obaviješteni u zakonskom roku.

Pratite nas i na društvenim mrežama @universitas_st

Osijek

Split

universitas
impressum ♦ universitas ♦ hrvatske sveučilišne novine
♦ redakcija ♦ Dražen Maleš ♦ Branko Nađ ♦ Tatjana Klarić Beneta ♦ Gordana Alfrević
♦ nakladnički savjet ♦ prof. Ante Čović, predsjednik
♦ prof. Goran Kardum ♦ prof. Zoran Curić ♦ prof. Mislav Grgić ♦ Red. prof. Kažimir Hraste
♦ prof. Mirjana Matijević Sokol ♦ prof. Vesna Barić-Punda ♦ fotografije ♦ Cropix
♦ glavna urednica ♦ Mila Puljiz ♦ zamjenik glavne urednice ♦ Ivan Perkov
♦ nakladnici ♦ Sveučilište u Splitu i Sveučilište u Zagrebu
♦ za nakladnike ♦ prof. Dragan Ljutić i prof. Damir Boras, rektori
♦ adresa redakcije ♦ Ruđera Boškovića 31, 21000 Split ♦ telefon 021 558 255
♦ universitas@unist.hr ♦ www.unist.hr/ostalo/sveucilisni-list-universitas; www.unizg.hr/novosti-i-press/universitas